

TARIM VE MÜHENDİSLİK

TARIM HAFTASI '91

7 - 12 OCAK 1991

ANKARA, 7 Ocak 1991, Haftanın Açılışı Anıtkabire çelenk konulması. ● 1980-1990 Türkiye Tarımı Sempozyumu, 1. Oturum; Açılış. ● Konuk Konuşmacı: Erdal İnönü (SHP Genel Başkanı). ● 2. Oturum; Dönemin Meslek Kuruluşlarının Değerlendirilmesi. ● 3. Oturum; Tarım Politikaları. ● 8 Ocak 1991, Konuk Konuşmacı: Süleyman Demirel (DYP Genel Başkanı). ● 4. Oturum; Tarım Sanayi İlişkileri. ● 5. Oturum; Tarım Kesiminde Değişim. ● 9 Ocak 1991, Konuk Konuşmacı; Lütfullah Kayalar (Tarım Orman Köyişleri Bakanı). ● 6. Oturum; Gap'ta Tarımsal Altyapı. ● 7. Oturum; Dönemin Siyasi Partilerce Değerlendirilmesi ve Türkiye Tarımının Geleceği. Yer; Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Salonu. ● 10 Ocak 1991, Tarımsal Eğitimin 145. Yıldönümü Töreni. ● TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası "Nasıl Bir Tarımsal Eğitim?" yazı yarışması ödül töreni. ● Forum; Öğrencilerin tarımsal eğitimi değerlendirmesi. Yer; Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Konferans Salonu. ● 145. Yıl Kutlama Kokteyli. ● 12 Ocak 1991, Başak Balosu. Yer; Büyük Sürmeli Oteli. **İSTANBUL, 10 Ocak 1991**, Taksim Atatürk Anıtı'na çelenk konulması. ● 11 Ocak 1991, Tarımsal Eğitimin 145. Yıldönümü Töreni. ● Meslekte 40. Yıl Plaketinin Dağıtılması. ● 1980-1990 Sürecinde Türkiye'de Tarımsal Eğitim Söyleşi, 145. Yıl Kokteyli. Yer; Kadıköy Kültür ve Sanat Merkezi. **İZMİR, 10 Ocak 1991**, Haftanın Açılışı, Atatürk Anıtı'na çelenk konulması. Yer; Cumhuriyet Alanı. ● Tarım Haftası Kutlama Töreni. ● Meslekte 50. Yıl Onur Plaketi Dağıtımı. ● Ziraat Mühendisliğinde Formasyon ve İstihdam Politikası Paneli. Yer; İzmir Atatürk Kültür Merkezi. ● 11 Ocak 1991, Türkiye Tarımının Bugünü ve Sorunları Açık Oturumu. Yer; TOKB İzmir Tarım İl Müdürlüğü Salonu. ● Biyoteknolojinin Tarımda Kullanımı Oturumu. Yer; Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Anfisi. ● Başak Balosu. ● 12 Ocak 1991, Meslektaşlarla Söyleşi. Yer; Tavuk Hastalıkları Araştırması ve Aşı Üretim Enstitüsü-Manisa. ● Yöresel Üretici Sorunları Forumu. Yer; Merkez İlçe Karaağaçlı Köyü-Manisa. ● Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Türk Musikisi Korosu Konseri. Yer; İzmir Atatürk Kültür Merkezi. **ADANA, 10 Ocak 1991**, Tarımsal Eğitimin 145. Yıldönümü Töreni ● Tarım-Sanayi ve Üniversite İşbirliği Paneli, Yer; Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Salonu. **DIYARBAKIR, 10 Ocak 1991**, Tarımsal Eğitimin 145. Yıldönümü Töreni. ● Gap Planlama Sorunları Söyleşi. Yer; Halk Eğitim Merkezi Salonu. ● Başak Balosu. **ERZURUM, 7 Ocak 1991**, Haftanın Açılışı, Atatürk Anıtı'na çelenk konulması. Yer; Havuzbaşı. ● 7-8-9 Ocak 1991, Gıda Teknolojisinde Yeni Gelişmeler ● 10 Ocak 1991, Tarımsal Eğitimin 145. Yıldönümü Töreni. ● Erzurum'da Tarımın Dünü Bugünü Yarını Paneli. ● 11 Ocak 1991, Eğitim Öğretim ve Mesleğin Sorunları Paneli. Yer; Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi. ● Başak Balosu. Yer; Büyük Erzurum Oteli. **TEKİRDAĞ, 10 Ocak 1991**, Trakya'da Tarım Söyleşi. Yer; Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Salonu. ● Başak Balosu.

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI TARIM HAFTASI 91'E
KATILAN TÜM FAKÜLTE VE KURULUŞLARA TEŞEKKÜR EDER.

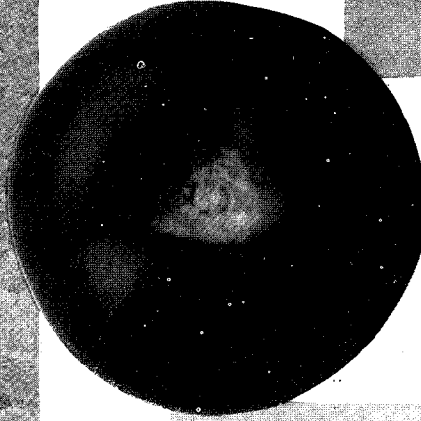
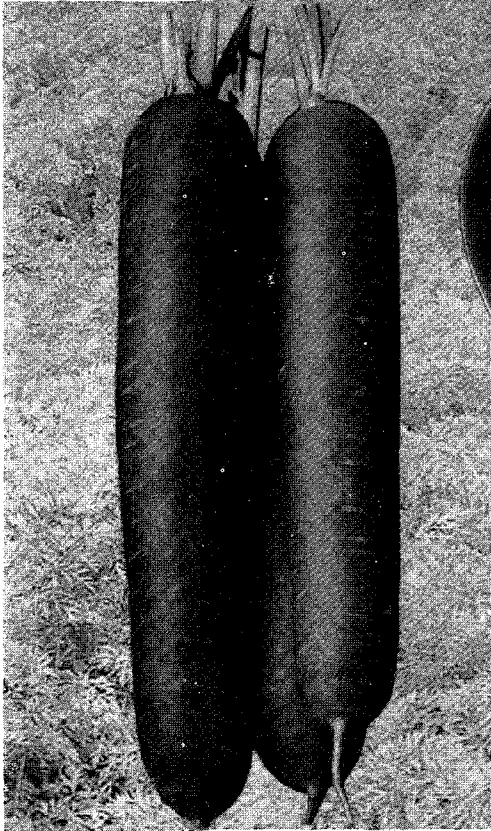
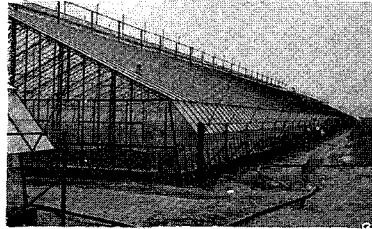
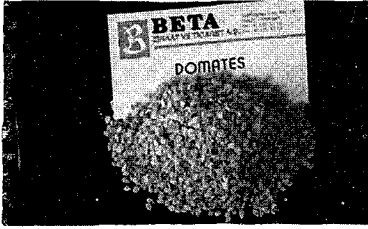

BETA

ZİRAAT VE TİCARET A.Ş.

Mithatpaşa Cad. No: 19/8 Tel: 135 32 10 - 135 36 43
06420 ANKARA Fax: 135 32 11

“Tarlada Bereket, Sofrada Lezzet”

STANDART TOHUM ÇEŞİTLERİMİZ:

DOMATES, HIYAR, BİBER, PATLICAN, HAVUÇ, FASULYE, KABAK, MARUL, LAHANA, KARNİBAHAR, İSPANAK, PIRASA, BEZELYE, MAYDANOZ, TERE, ROKA, TURP, KARPUZ, KAVUN, SOĞAN, YONCA, ÇİM TOHUMU (İTHAL)

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Adına Sahibi
Mahir GÜRBÜZ

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Erdoğan ÇINAR

YAZI YAYIN KOŞULLARI

Yazılar, dosya kağıdına, daktilo ile seyrek satırla iki kopya olarak yazılmalı, yazı özeti, yazarın kısa özgeçmiş, adres ve telefonları ile birlikte gönderilmelidir. Yazı eki olan fotoğraflar net ve temiz olmalı, grafik ve şekiller basım için aydınlar ya da beyaz kağıda rapido ile çizilmelidir. Özgün ve derleme yazılarda yararlanılan kaynaklar, çeviri yazılarda ise çevirinin yapıldığı kaynak belirtilmelidir.

Gönderilen yazılar yayınlansın ya da yayınlansın yazara geri verilmez.

Özgün ve derleme yazılarda fikir ve görüşler yazara, çeviriden doğacak sorumluluk ise çevirene aittir. Ziraat Mühendisleri Odası'nı ve Tarım ve Mühendislik Dergisi'ni hiçbir şekilde bağlamaz.

Yayın Kurulu, gönderilen yazılar üzerinde gerekli gördüğü düzeltmeyi yapmaya yetkilidir.

Dergide yayınlanmış yazılar kaynak göstermek zorunluluğu başka yayın organlarında yayınlanabilir ya da aktarılabilir.

ABONE KOŞULLARI

Ziraat Mühendisleri Odası

Türkiye'deki üyelerine parasız gönderilir.

Bir adet dergi bedeli : 2.000.- TL.

Bir yıllık abone bedeli : 8.000.- TL.

Ziraat Fakültesi öğrencilerine % 50 indirim yapılır.

YÖNETİM YERİ

Ziraat Mühendisleri Odası

Karanfik Sok. 34/14

Kızılay-ANKARA

Tel: 125 05 55 - 118 31 15

REKLAM FİYATLARI VE KOŞULLARI

Arka Dış Kapak : 1.000.000.- TL.

Ön İç Kapak : 750.000.- TL.

Arka İç Kapak : 700.000.- TL.

İç Sayfa : 5000.000.- TL.

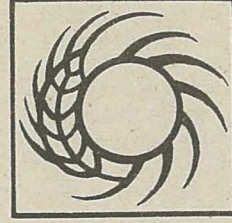
1/2 Sayfa : 400.000.- TL.

1/4 Sayfa : 250.000.- TL.

Bu fiyat siyah-beyaz baskılar için geçerlidir. İç ve dış kapaklarda renkli baskı istenilebilir. Ek renk kullanıldığında her ek renk için 60.000.- TL. ek ödeme yapılır. Derginin sayfa boyutları 20x27 cm'dir. Reklam filmlerinin hazırlanmasında bu boyutların göz önüne alınması ve filmlerin pozitif olması gerekir.

Sürekli reklam yayınlanması isteklerinde % 20 indirim yapılır.

TARIM VE MÜHENDİSLİK

SAYI: 38/1991

İÇİNDEKİLER

Yorum.....	2
1980 - 1990 Türkiye Tanımı	
Seksenli Yıllar Tartışma Masasında	3
Tarım Haftası '91	5
1980 - 1990 Türkiye Tanımı	
Meslek Kuruluşlarımız Nasıl Değerlendiriyor	14
1980 - 1990 Türkiye Tanımı	
Tarım Politikaları Oturumu	17
1980 - 1990 Türkiye Tanımı	
Tarım Sanayi İlişkileri Oturumu	21
1980 - 1990 Türkiye Tanımı	
Tarım Kesiminde Değişimi Oturumu	26
1980 - 1990 Türkiye Tanımı	
GAP'ta Tarımsal Alt Yapı Oturumu	29
1980 - 1990 Türkiye Tanımı	
Dönemin Değerlendirilmesi ve Siyasal Partiler	31
Tarım Haftası '91 Ankara	35
Çeşitli Toplantılarda Oda Görüşleri Dile Getirdi	37
Oda Başkanı Mahir GÜRBÜZ'ün 7 Ocak 1991 Tarihinde Gün Başlıyor	
TV Programında Yapılan Konuşmasından	39
Oda İkinci Başkanı Güner DEMİREL'in Radyo Konuşmasından	39
Oda Başkanı Mahir GÜRBÜZ'ün 10 Ocak 1991 Gün Doğarken TV	
Konuşmasından	40
10 Ocak 1991 Ziraat Fakültesi Töreninde Oda İkinci Başkanı Güner	
DEMİREL'in Konuşmasından	40
Adana'dan Buruk Bir Tarım Haftası	
<i>Güven BURMA</i>	41
İstanbul Şubesinin Tarım Haftası 91 Etkinlikleri	42
"Tarım Haftası '91 Etkinliklerine İzmir ve Manisa'da İlgi Büyük Oldu."	43
Memurlar ve Sendikalaşma	
<i>Bayram MERAL</i>	45
Sendikalaşmaya Doğru	
<i>Mahmur ZİYAN</i>	47
Yetki Tüzüğü Süreci Gelişiyor	48
Uzmanlık Kurulları Çalışmaları Yoğunlaştı	48
Gap Entegre Projesi Tarımsal Alt Yapı Uygulamaları	
<i>Adnan BAYRAKÇI</i>	49
Türkiye'de Tarım Ekonomisi Eğitimi ve Öğretimi	
<i>Prof. Dr. İbrahim GÜNEŞ</i>	51
Eski İletmeler ve Sosyalizm Üzerine Zorunlu Açıklama	62
Yitirdiklerimiz	63
İki Önemli Duyuru	66

Ziraat Mühendisleri Odası Şubeleri

Adana Şube : Kurtuluş Mahallesi 308. Sokak
Ersayılır Apt. Tel: 32817

Diyarbakır Şube : Paşa Konağı Yanı Yandım Apt.
Kat: 2 Tel: 255 68

İstanbul Şube : İstiklal Caddesi Mis Sok. No: 22/3
Beyoğlu Tel: 151 31 65

İzmir Şube : Kenet Sitesi 1479. Sok. No: 20/8
Alsancak Tel: 22 00 68

Baskı: MAYA

Üç ayda bir yayımlanır.
Kapak: Savaş ÇEKİÇ

Matbaacılık Yay. Ltd. Şti.
Tel: 118 01 53

Yorum

Her ülkenin kendisine özgü koşullar içerisinde oluşturduğu, geliştirdiği toplumsal evrim sürecinde yaşadığı, sosyo-ekonomik yapısını etkileyen çarpıcı dönemler vardır. Bu dönemler yaşadığı zaman dilimi sırasında, döneme damgasını vuran uygulamaları ile yaşayanlar tarafından da hissedilir. Gelecekteki gelişmeleri de olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilen böylece dönemler daha sonraki süreçte, alınan kararlar ve uygulama sonuçları açısından değerlendirilir.

Ülkemizin yaşadığı 1980-1990 süreci ekonomik, sosyal, kültürel, hukuksal, insani ve uluslararası ilişkiler gibi birçok boyutu ile yaşayanların zihinlerinde izler bırakan ve gelecekte de çok tartışılacak bir dönem olarak cumhuriyet, tarihimizdeki yerini almış bulunmaktadır. Kuşkusuz bu sürecin ekonomik ve sosyal etkileri önümüzdeki yıllarda daha çok kendini gösterecek ve çok yönlü olarak değerlendirilecektir.

Türkiye ekonomisinin ve sosyal yapısının en önemli sektörü tarım açısından da 1980-1990 süreci çok tartışılmalı uygulamalara sahne olmuş mutlaka değerlendirilmesi gereken değişimler yaşanmıştır. Türkiye tarımına hizmet veren ziraat mühendisleri olarak bizlerin yaşanan, hissedilen bu değişimleri irdelemesi, belirginleştirilmesi, gözlenen kısa dönem sonuçlarını değerlendirmesi mesleki bir görev olmasının yanı sıra toplumsal bir sorumluluk niteliği de kazanmıştır.

Odamız işte bu sorumluluk ile daha önce dile getirdiğimiz çeşitli sorulara açık cevaplar bulma arzusu ile 7-9 Ocak 1991 tarihleri arasında 1980-1990 Türkiye Tarımı Sempozyumunu gerçekleştirmiştir. Mühendisi, Veteriner Hekimi, Teknisyeni, Toplum Bilimcisi, Bakanı, Uygulayıcısı, Bilim Adamı, Çiftçi Temsilcisi, Siyasetçisi, Gazetecisi, Sokaktaki Vatandaş, siyasi partileri ile kısacası ülkemizde tarımla ilgilenen gelişmeleri izleyen her kesimden insan ile boyutlanıp, zenginleşen bir sempozyum yaşanmıştır.

Amacımızın, övüleni ya da eleştirileni, öven ya da eleştirilen ile birlikte dinleyip çok sesli bir değerlendirme ile sürecin olumlu ve olumsuz yönlerini önümüzdeki dönemlere aktarmak olduğunu daha öncede belirtmiş idik.

Nitekim bunun ne kadar gerekli ve önemli olduğunu sempozyum süresince gün be gün yaşayarak gördük. Başta meslektaşlarımız olmak üzere

birçok meslek grubundan insanlarımız üç gün boyunca sempozyum salonunu zaman zaman yerlerde oturarak hiç eksilmeksizin doldurdular ve soruları değerlendirmeleri ile oturumlara katkıda bulundular.

Herbirisi 1980-1990 sürecinin değişik bir boyutunu ele alan oturumlarda, gerek bildiriler, gerekse tartışmacılar farklı yaklaşımlar ile süreci irdelediler, uygulamalar ve sonuçlarını değerlendirdiler.

Kısa bir süre sonra kitap halinde sunacağımız sempozyum oturumları ve tartışmalarını birer cümle ile özetler isek;

1980-1990 süreci;

Türkiye tarımsal yapısının önemli bir karakteristiği olan "küçük işletmeler" açısından olumsuz bir dönem olmuş, sermaye birikimi sağlanamadığı gibi zaten kit olan bu kaynağın daha da yetersizleşmesine yol açmıştır.

- Serbest Piyasa ekonomisinin tarıma uygulanışı bir trajedi halini almış, ürün alımlarında oluşturulan devletin fiyat tekelini sürerken, girdi fiyatları gerçekten serbest tutulmuştur.

- Tarımın temel unsurları olan tarımsal girdi fiyatları ürün fiyatlarından çok daha hızlı bir şekilde artarken bu konudaki bir çok uluslararası firma çeşitli girdilerini önemli bir pazar olarak gördükleri ülkemizde ticari bir zihniyet ile pazarlayabilmiştir.

- İleri teknoloji ve yüksek kaliteli girdi, buna bağlı olarak tarımsal üretimde patlama savları boşa çıkmış ve üretim hacminde önemli bir artış sağlanamamıştır.

- İthalat ve ihracat rejimindeki günü birlik kararlar ve üretimi arttırmaksızın yapılan ihracatlar iç pazarda yapay fiyat artışlarına ve daha sonrada tarımsal ürün ithalatlarına yol açmış, buda üreticisi zor durumda bırakmıştır.

- Toplumsal dengeler altüst olurken, kırsal alanda istihdam alanı bulamayan fazla işgücü kente göçü hızlandırmış buda çarpık bir sosyal yapılanma yaratmıştır.

- Tarım sektöründe hizmet veren teknik elemanların özlük hakları ve formasyonları, yetkileri ve mesleki örgütlenmeleri açısından, daha önceki dönemlere göre geriye gidilmiştir.

- Ülkemiz geleceği için önemli bir umut olan GAP projesinde alt yapı

hizmetleri programların gerisinde kalırken, yöre insanının projenin getireceği yeni koşullara ve teknolojiye hazırlanmaması önemli bir eksiklik olarak kendisini göstermiş, kuşku artmıştır.

- Tarımda yeterli sermaye birikimi sağlanamaması, tarımdan sanayiye kaynak aktarımını engellemiş buda ülkemizin sanayileşme uğraşının yetersiz ve çarpık bir biçimde gelişmesine yol açmıştır.

- Mecliste grubu bulunan tüm siyasi partiler ülke tarımına ne derece önem verdiklerini sık sık dile getirmişler ancak sistemli ve sorunlara uzun vadeli çözümler koyan, doyurucu programlar üretmede yetersiz kalmışlardır.

Ama sonuç olarak 1980-1990 sürecinde de tarım sektörü ülke ekonomisinin en önemli sektörü olmayı sürdürmüştü, ancak uygulanan politikalar ve yeni bir çıkış açılacağı, yeni bir çehre getirileceği çığlıkları ile alınan kararlara paralel görkemli sonuçlar elde edilememiştir, denilebilir.

Önceden basılan programımızda yer alan ancak ulaşımdaki aksaklıklar gibi elde olmayan nedenlerle sempozyuma katılmayan (az sayıdaki) bildircilerin yerine görev alan ve programın aksanlamasını sağlayan sayın hocalarımıza, görüşleri, değerlendirmeleri ve yorumları ile doyumsuz bir sempozyum ortaya çıkaran tüm katılımcı, bildiri sahibi ve tartışmacılara, çoşkuları ile sempozyumu sürükleyen başta değerli meslektaşlarımız olmak üzere tüm izleyenlere teşekkürü borç biliriz. Bu dergide görüleceği gibi Türkiye çapında birçok ilde çeşitli etkinlikler ile kutladığımız Tarım Haftası '91'in daha da yaygın ve etkili bir şekilde 1992'de tekrarlanacağı inancıyla, hep birlikte yeni coşkular yaşamayı umuyoruz.

"1980-1990 Türkiye Tarımı Sempozyumu" Oda'mızın sadece tarım açısından değerlendirdiği bu dönemin Türkiye için ne kadar çarpıcı bir dönem olduğunu göstermesi ile de ilginç bir sempozyum olmuştur. Dönemin, diğer sektörler ve toplumsal gelişmeler açısından da ilgili meslek kuruluşları veya üniversiteler tarafından değerlendirilmesinin 2000'li yılların Türkiye'sine ışık tutacak yazılı belgeler oluşturulması açısından da önemli olacağı inancıyla saygılar sunarız.

TMMOB
Ziraat Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI**SEKSENLİ YILLAR
TARTIŞMA MASASINDA****1980 Sonrasının Değişim
ve Gelişimi İlk Kez
Odamızca Düzenlenen
Sempozyumda Ele Alındı.**

7-9 Ocak 1991 tarihleri arasında Oda'mızın düzenlediği "1980 - 1990 TÜRKİYE TARIM SEMPOZYUMU"u yapıldı. Ankara'da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği salonunda gerçekleştirilen sempozyum, gerek dönemin her boyutunu kapsayan içeriği, gerekse yaygın katılımı zenginleşen işleyişi ile meslek ve tarım kesimi kamuoyunca yoğun ilgiyle karşılandı.

rinde birer özeti verilen konuşmalar ve demokratik bir anlayışla gerçekleştirilen tartışmalarla boyut kazanan toplantı, yalnızca meslektaşlarımızın değil, ekonomistlerin, siyasetçilerin ve tarıma hizmet veren diğer mesleklerin temsilcilerinin görüşleriyle katıldıkları çoğulcu bir yapılanmanın gerçekleştirilmesinin de önemli bir örneğini oluşturdu.

Dergimizin diğer bölümler-

Oda Başkanı Mahir Gür-

büz'ün açış konuşmasıyla başlayan sempozyum Hükümetin ve muhalefet partilerimizin değerli yöneticilerinin birer gün arayla yaptıkları değerlendirme konuşmalarıyla Türkiye ölçeğinde önemli bir gündem maddesi haline geldi. SHP Genel Başkanı Erdal İNÖNÜ, DYP Genel Başkanı Süleyman DEMİREL ve Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Lutfullah KAYALAR'ın farklı yaklaşımlarla yaptıkları değerlendirmelerde, tarımda teknoloji kullanımının daha yoğun ve yaygın hale gelmesi gerektiği anlamına gelen ortak görüşleri, tarımsal gelişmenin temel dinamiği olan teknoloji poliikalarının gereği açısından ilginç bulundu.

Tarım üreticileri ve sektöre teknoloji aktaran mesleklerin örgütlerinin topluca katıldıkları ve TMMOB Genel Başkanı Teoman ALPTÜRK'ün yönetiminde Türkiye Ziraat Odaları Birliği adına Genel Başkan Osman ÖZBEK, TMMOB Orman Mühendisleri Odası adına Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi Doç. Dr. Yücel Çağlar, Türk Veteriner Hekimler Birliği adına Genel Başkan Dr. Yücel AKINCI, Türkiye Ziraatçılar Derneği adına Genel Başkan İbrahim YETKİN, Veteriner Sağlık Teknisyenleri Derneği adına Genel Başkan Adnan KORKMAZ ve Oda'mız adına eski Başkanlarımızdan Prof.Dr. Cemal TALUĞ'un konuşmacıları oldukları oturum, mesleki birlik ve dayanışmanın somutlaşması anlamında uzun zaman belleklerden silinmeyecek bir platform oldu.

TKV Mütevelli Heyeti Başkanı Prof.Dr. Necmi SÖNMEZ'in yönettiği, bildiri sahibi olarak Prof.Dr. Gülcan ERAKTAN ile Prof.DR. Ergun KİP'in tartışmacı sıfatıyla Prof.DR. Asaf Savaş AKAT, Prof.Dr. Yakup KEPENEK ve Prof.Dr.

Z. Gökalp MÜLAYİM'in katıldıkları TARIM POLİTİKALARI oturumu, politika gerekliliği, politikalar bütünü ve tutarlılığı bağlamında seksenli yılların sosyo-politik ve sosyo-ekonomik profilini de gözler önüne serdi.

TARIM-SANAYİ İLİŞKİLERİ'ni konu alan meslektaşımız, üyemiz Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Dr. Namık Kemal KILIÇ'ın yönettiği oturumda ise Prof. DR. Turan GÜNEŞ ve Dr. Meftune EMİROĞLU'nun bildirimleri Makina Mühendisleri Odası Danışmanı Aykut GÖKER ve meslektaşımız Murat OKTAR tarafından tartışıldı. Hazırlanan ilk programda olmalarına karşın, Prof.Dr. Bilsay KURUÇ bir yakının sağlık sorunu, Şinasi ERTAN ise İzmir-Ankara uçak seferinin iptali nedeniyle toplantıya katılamadılar.

Prof.Dr. Aydın Güven GÜRKAN tarafından yönetilen TARIM KESİMİNDE DEĞİŞİM oturumu Prof.Dr. Metin TALİM ile Prof.Dr. Korkut BORATAV'ın tartışmaları ile sürdürüldü. Tartışmacı olarak programda yer alan Prof.DR. Gülten KAZGAN ise İstanbul-Ankara uçak seferi iptali nedeniyle toplantıya katılamadı.

GAP'TA TARIMSAL

ALT YAPI oturumu Devlet Bakanı Kâmran İNAN'ın Milli Eğitim Bakanına Vekalet etmesi nedeniyle Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr. Cevat GERAY tarafından yönetildi. Zaman zaman yoğun tartışmalara sahne olan oturumda bildiri sahibi olarak GAP İdaresi Başkanlığı adına Başkan Yardımcısı Dr. Hürman OCAKLI, DSİ Genel Müdürlüğü adına Genel Müdür Yardımcısı Özden BİLEN, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü adına Genel Müdür Yardımcısı Erdoğan YÜCEL, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü adına Genel Müdür Yardımcısı Dr. Ahmet SAYLAM ve Çukurova Ziraat Fakültesi adına Dekan Prof.Dr. Osman TEKİNEL, tartışmacı olarak ta Prof.Dr. Ali BALABAN, Prof.Dr. Aytekin BERKMAN ve Prof.Dr. Duran TARAĞLI görüşlerini açıkladılar.

Sempozyum, DÖNEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRKİYE TARIMININ GELECEĞİ Konulu açık oturumla sonuçlandı. Ülke yönetiminde sorumlu bulunan ve yönetime aday olan siyasal partilerimizin seçkin yöneticilerinin katıldıkları açık oturumu, Kıbrıs konusunda ortaya çıkan önemli bir toplantı nedeniyle Sempozyuma katılamayan Prof.Dr. Mümtaz SOYSAL yerine, Siyasal Bilgi-

ler Fakültesi öğretim üyesi Prof.Dr. Doğu ERGİL yönetti. Karşılıklı hoşgörü ortamında gelişen tartışmalı oturuma ANAP Genel Başkan Yardımcısı Metin GÜRDERE SHP Genel Sekreter Yrd. Prof.Dr. Abdülkadir ATEŞ, DYP Genel Başkan Yardımcısı Prof.Dr. Tansu ÇİLLER, DSP Genel Merkez Danışma Kurulu Üyesi Ahmet AKIN, RPKMKYK Üyesi Fehim ADAK katıldı. Yönetici Prof.Dr. Doğu ERGİL'in ilginç ve özlü espirileriyle hem renklenip hem de nitelik kazanan oturum, parti temsilcilerimizin yarım gün boyunca tarımı düşünüp ve tartışmaları bakımından da ayrıca ilginç bulundu.

Sempozyumun her aşamasında katkı koyan, sorumluluk üstlenen, emek veren, ilgi duyan ve azalmayan bir coşkuyla çalışmayı izleyen herkese şükran sunuyoruz. Oturum yönetimi konusunda elde olmayan nedenlerle ortaya çıkan zorluğumuz, bu sorumluluğu üstlenip, erdem örneği sergileyerek giden değerli hocalarımız Prof.Dr. Cevat GERAY ve Prof.Dr. Doğu ERGİL'e, ayrıca teşekkürü borç biliyoruz.

□

(*) Üye Ödentileri 1991 yılı için Aylık 5.000 TL'dir.
Sayın Üyemiz
Ödentilerinizi Çek Yatırma Havalesi İle TMMOB
Ziraat Mühendisleri Odası 271551
No'lu Hesabımıza Yatırınız

TARIM HAFTASI '91

Oda Başkanı Mahir Gürbüz'ün 1980-1990 Türkiye Tarımı Sempozyumu Açılış Konuşması

İnsanlık ikibinli yıllara, dünya dengelerini alt üst eden yeni yapılanmaları, bilimsel ve teknolojik devrimin göz kamaştırıcı gelişmelerini ve ekonomik, ekolojik toplumsal temelleri bulunan bir dizi sorunu birlikte yaşayarak girmektedir.

Evrenin gündemi, çok boyutlu ve çok yaşamsal değişim ve dönüşümlere aday görünmektedir.

Bir yandan, korku dengelerinin ve ideolojik çatışmaların, toplumun ortak geleceğine yönelik ilkel konsensüs anlayışlarına dönüştüğü, zıtlık ve kutuplaşmaların barış, hoşgörü, demokrasi ve çağdaşlaşma yaklaşımlarına değiştiği bir demokratik devrim yaşanırken, öte yandan özellikle bölgemiz, temelinde sömürü mekanizmalarının sürdürülmesi amaçlarının yattığı, kimi karanlık senaryoların sahnesi yapılmaya çalışılmaktadır.

Bir taraftan, sanayi ötesi bilişim toplumunun nitelik değiştirmiş yeni ihtiyaçları gündeme gelmekte, öte taraftan gelişmekte olan toplumların insanca yaşamak özlemleri, beklentileri ve hakları gündemdeki yerini korumaya devam etmektedir.

Bir yandan, yaratıcı düşünce üreten, bunları uygulamaya aktararak toplumda yaygınlaştıran teknoloji politikaları belirleyici olmaya başlamakta, uzay çağının sonrasına "müdahale çağı" damgasını vurduracak ve yalnızca tarımı değil sanayiye de denetimi altına alacak biyoteknoloji devrimleri yaşanmakta, öte yandan yüz milyonlarca bireyi ciddi beslenme, açlık ve bunlara bağlı kitlesel sağlık trajedilerine mahkum olan insanlık, denetlenemeyen bir hızla büyümeye devam etmekte, kaynaklar

bozulup daralırken ihtiyaçlar çeşitlenip çoğalmakta ve sorunlu dünya ikibinli yıllara eklemek ve aş isteyen bir milyar yeni insanıyla girmeye hazırlanmaktadır.

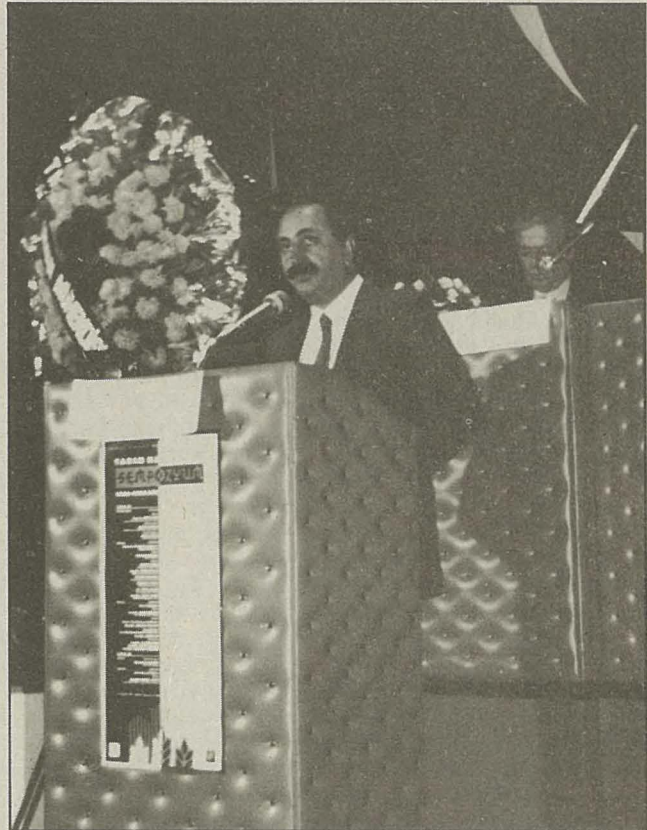
Böylesine karmaşık, hatta çelişik gelişme ve sorunların birlikte yaşandığı konjonktürde Türkiye, genel kaynaklanan çeşitli sıkıntıları özel koşulları nedeniyle daha da ağır biçimde yaşamaktadır.

Özellikle seksenli yılların siyasi, toplumsal, ekonomik ve teknoloji

jik özlü gelişim, değişim ve dönüşümleri, son on yılın ülkemiz açısından çok iyi irdelenmesi gereken kritik bir dönemi oluşturduğunu çok açık şekilde ortaya koymaktadır.

Ulusca acısını yaşadığımız kargaşa ve terör ortamını giderme gerekçesiyle getirilen 12 Eylül çözümlemesi, son tahlilde çoğulcu demokrasiyi, çağdaş özgürlükleri kısıtlayan hatta dayattığı hukuk sistemiyle kurumsallaştıran bir senaryoya dönüşmüştür. Devlete karşı bireyin hak ve özgürlüklerini güvenceye alması, bir toplum sözleşmesi olması gereken Anayasa, toplum dışlanarak ve bireyi potansiyel anlamda devlete karşı bir güç sayan ön yargılarla dayatılmış ve gelişen toplumu denetlemeye dönük bir kıskaç niteliğine büründürülmüştür. Katmanların örgütleri aracılığıyla toplumsal faydanın paylaşımına yönelik çabalar sergileyecekleri, özgürce örgütlenebilecekleri ve örgütsel davranış gösterebilecekleri çoğulcu ve katılımcı bir mekanizma olması gereken demokrasi toplumun karşısına halkın katılımını engelleyen ve salt siyasi partilerle sınırlı, kısıtlayıcı bir şablon olarak dayatılmıştır.

Ne var ki, toplumsal değişme dinamiğini hesap etmeyen, toplumdaki demokratik özü kavrayamayan

kısıtlayıcı anlayışlar ve bu anlayışlara dayalı üst yapı güdülemleri, çağdaş katılımcılık, çoğulcu demokrasi doğrultusundaki sağlıklı gelişmeyi daha fazla engelleyememiştir. Son yıllarda, ülkemizde gözlenmeye başlanılan demokrasi doğrultulu kimi gelişmeler, örgütlü çağdaş toplum doğrultusundaki sağlıklı gelişmenin yasal şablonlarla durdurulamayacağını bir kez daha kanıtlamış bulunmaktadır.

Ülkeyi yönetmeye aday siyasal oluşumların bilim ve teknokrat çevrelerinin, üretici kitlelerinin temsilcileriyle, görüşleriyle, çözümleme seçenekleriyle katıldıkları bugünkü benzer platformlar, özetlemeye çalıştığım koşullar nedeniyle, çoğulcu bir yapılanmanın, uygar tartışma ortamının ve görüşlerin özgürce sergilenebileceği bir mekanizmanın yaşama geçireceği anlamında son derece önemlidir.

T.M.M.O.B. Ziraat Mühendisleri Odası, üyelerinin hak ve yararlarını savunmak öncelikli ödevinin yanında, üyelerinin hizmet verdiği tarım toplumunun sorunlarına yabancılaşmamayı, onları sahiplenmeyi de topluma duyduğu sorumluluğun gereği saymaktadır. Oda'mız bu sorumluluğun gereğini yerine getirirken, yalnızca sorunları yansıtan, yinelenen, kısır ve tek boyutlu tepkilerle yetinen bir kolaycılık yerine, demokrasinin sağladığı olanakları sorumluluca değerlendirip kullanmayı, sorunları bütünsellik içinde görmeyi, neden-sonuç ilişkilerini irdelemeyi ve daha önemlisi onları çözümleyici somut seçenekleri, politikaları araştırarak üretmeye çalışmayı temel ilke saymaktadır. Ülke tarımına teknoloji aktarmayı üstlenmiş bir mesleğin yasal örgütü olarak Oda'mız, sektör sorunlarına işte böylesi bir teknokrasi anlayışıyla yaklaşmayı daha doğru bulmakta ve ulusal sorumluluk olarak değerlendirmektedir. Geçen yıl bu günlerde, bu salonda Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesiyle ortaklaşa gerçekleştirdiğimiz, 250 bilim adamı ve uzmanın 68 bildiriyle katıldığı ve Türkiye tarımının tüm boyutlarının sorgulandığı, çözümlemelerin 5 gün boyunca tartışıldığı, Ziraat Mühendisliği III. Teknik Kongresi işte bu anlayışın göstergesidir. Tohumculuğun tüm yönlerinin bilimsel değerlendirmeden geçirilip, çözüm önerileri geliştiren sempozyum, gıda sempozyumu, çevre ve tarım sempozyumları, teknik ve bilimsel rapor hazırlama çabaları işte bu yaklaşımın

gereklidir. 1991 için planlanan hayvancılık kongresi, erozyon sempozyumu, tarımsal üretim planlamasının somutlaştırılması araştırması, GAP'ta toplumsal yapı araştırması, tarıma yönelik kamu örgütlenmesi çalışması ve 1980-1990 kesitinin sorgulanacağı bugünkü sempozyum, aynı anlayışın gereği olarak programlanmıştır.

1980-1990 kesitinde ele alınacak olan Türkiye tarımına ilişkin sağlıklı değerlendirmeler, kanımızca yalnızca bu dönem verilerine dayandırılmak yerine, gelişim sürecini de gözeten bir bütünsellik yaklaşımıyla gerçekleştirilmelidir.

Cumhuriyetin Osmanlıdan devraldığı miras, tümüyle tarıma dayalı ekonomi, ilkel yöntemlere dayalı, öz tüketime yönelik tarımsal üretim ve yaratılan fazlanın devletçe alındığı bir tarımsal yapıdır. Asya tipi üretim tarzının evrime dirençli bu toplumsal yapısı, tımar sisteminin çözülmesi, miri toprakların dağıtılması, feodal üretim ilişkilerinin tasfiye eğilimine girmesi, aşarın kaldırılması ile giderek çözülmeye başlamıştır. Bir özdeyişe dönüşen "Köylü efendimizdir." sözünde ifadesini bulan ve Osmanlıya göre daha populist bir nitelik gösteren kuruluş yılları politikaları tarımsal üretimi görelilik olarak geliştirmeye başlamış ise de bu değişim, artış trendlerini çok sonraları yakalamaya başlamıştır.

Devletin tarıma yönelik sorumluluklarının geliştiği, bir çok kurumsallaşmanın gerçekleştirildiği devletçilik ve savaş yılları uygulamaları, teknoloji boyutunu somutlamadığı için üretim ölçeği ve verimlilik anlamında beklenen sonucu verememiştir.

Savaşta yıkılan Avrupaya bol ve ucuz besin sağlama güdüsüyle 1950'lerde gündeme getirilen Mars-hall planının, ağır sanayi yerine tarımın modernleşmesine yönelik destekleri, beraberinde sektöre teknoloji aktarımını da taşımış, traktör kullanımına paralel ekilişler artmış, karayolu ulaşımının gelişimiyle de, gelecekte kırsal kesim pazara açılmaya başlamıştır. Ekilen alanların % 60, üretimin % 69 verimin % 9 arttığı budönemde, bir yanda bitki deseni zenginleşmeye, hububat kalıbı sanayi bitkilerine dönüşmeye bir yandan da köyde yaratılan artı değer, kent kesimine aktarılmaya başlamıştır. Geçimlik üretim yapan köylünün, meta üretimi yapan, kimi zaman da birikim sağlayan küçük işletmeye dönüştüğü

bu dönem, kanımızca süreç içerisinde önemsenmesi gereken bir değişimi yansıtmaktadır.

1960'lar sonrası planlı dönemlerde, teknolojinin etkisinin daha belirleyici olduğu görülmektedir. Ekilebilir alanların potansiyel sınırına varılan bu dönemde üretim artışlarının önemli ölçüde verimlilik artışına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Altmışlı yıllarda ekili alanlar artışı % 4, verim artışı % 17 düzeyinde ortaya çıkmıştır. dönem içerisinde makinalaşma önemli bir unsurdur. Emek verimi artışı tarım dışı kesimlerdeki hızı izleyemediği için gelir kaybı söz konusu olmuş ve 1960 öncesi % 25 olan kişi başına tarımsal gelir - tarım dışı gelir oranı bu dönem sonucunda % 19.3'e düşmüştür. Dönemin yetmiş sonrası kesiti özellikle teknoloji kullanımını açısından ciddi atımlara tanık olmuştur. Gübre kullanımı ve traktörle toprak işlemede önemli gelişmeler, tarım ürünü destekleme politikalarında ciddi kapsam ve anlayış değişimleri yaşanmıştır. Denge fiyatlarının altında tutulan girdi fiyatlarının yanında destekleme kapsamının da genişletilmesi, beraberinde teknoloji kullanımının yaygınlaşması sonucunu da üretmiştir. İç ticaret hadlerinin sektör aleyhinde değişmesi de dönemi tanımlayıcı önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır.

1980'lere kadar uzanan bu süreci kısa saptamalarla tanımlamak istersek şunları söylemek mümkün görülmektedir.

Sürecin başlangıcında, sadece öz tüketimi için üreten, teknoloji kullanamayan, tek ürün yetiştiren işletme yapısı önemli ölçüde girdi ve teknoloji kullanabilen, pazar için üreten ve çeşitli bitki yetiştiren bir yapıya dönüşmüştür. tarımsal katmadeğer, nüfus artış hızının iki misli tarım ürünleri ihracı 28-30 misli büyümüştür. Yeni biçimlenen kapitalist tarım işletmeleri ve küçük toprak mülkiyetine dayalı küçük işletmeciliğin belirlediği ikili bir yapı görünümü oluşmuş ise de küçük üreticiliğin belirleyici ve egemen rol aldığını söylemek kanımızca daha doğrudur.

Küçük üreticiliğin temel özellik olduğu sektörde toprak dağılımı dengelessnessi bugün de geçerlidir.

Ortalama işletme genişliği 75 dekar düzeyindedir ve bu giderek küçülmektedir. Yalnızca 1973-1980 arasında işletme sayısı % 8.9 artmıştır.

İşletmelerin küçüklüğü ve top-

rakların dağınık ve çok parçalı olmasından ötürü teknoloji kullanımını engelleyici bir nitelik almaktadır.

Gelişmiş ülkelerin tersine, bitkisel üretim % 61, hayvansal üretim % 39 oranında yer almaktadır.

Kırdan kente göç, kırsal itici etmenlerine bağlı olarak artmaktadır.

Üreticiler ekonomik anlamda bir örgütlenmeden yoksundur.

Ve bütün bu koşullara bağlı olarak, sektörde toprak ve emek verimliliği düşüktür.

Sektörün toplam nüfusunun % 41'ini, çalışan nüfusun % 50.5'ini istihdam eden rolü devam etmektedir.

Her anlamda kritik bir dönem olan seksenli yıllar, öncelikle ülke tarımının geleceğine yönelik politikalar ve projeksiyonlara maddi temel olması açısından çok yönlü bir değerlendirilmeden geçirilmek zorundadır. Kimi yaklaşımlara göre çağ atılan, kimilerine göre çöküntü, yıkım, küçülme ve gerilemelerin yaşandığı bir dönem olarak tanımlanan bu kesit, kanımızca öncelikle tarım sektörü açısından ele alınmak ve tartışılmak gerekir.

Konu uzmanı değerli katılımcılarımızın bilim süzgeçlerinde irdelenecek kimi sayısal verileri tartışmaya açmaya gerekli buluyorum.

Bir genel gösterge olarak belirtmek gerekir ise 1980-1990 dönemi ekonomisine durmayan ve yükselen bir enflasyon damgası vurmuştur. Kimi çevrelerce, katlanılan enflasyonun büyümenin maliyeti olduğu ileri sürülmekte ise de veriler bunu yeterince kanıtlayamamaktadır. Örneğin, 1960-1970 kesitinde % 4'ler düzeyinde enflasyonla 1970-1980'de % 26 enflasyonla % 6 civarında büyüme realize edilirken, son dönemde enflasyon ortalama % 45'lerde dolaşırken, büyüme bu maliyete katlanılmasının sonucu olamamış, ancak % 3.5 düzeyinde seyretmiştir.

Tarıma planlı dönemler içinde en az yatırım payı son planda tanınmış ve bu pay % 7.9 düşünülmüştür.

1980'de sabit sermaye yatırımlarında % 7.75 olan tarım payı artmamış, 1980'de % 6.35'e gerilemiştir.

Dönem boyunca GSMH artışı yaklaşık % 68 yükselirken, tarımın payı ancak % 32 büyümüştür, ortalamanın yarı yarıya gerisinde kalmıştır.

Üretim ölçeğini belirleyen ürünlerden buğday % 21, pamuk %

22, ayçiçeği, % 20, tütün % 25 artışı sergilemiş, aynı kesitin tarım nüfusu artışı % 29 dolayında realize olmuştur.

İhracatın genel artışı dört kata yaklaşırken, bu eğilim tarım ürünleri ihracatında % 27 düzeyinde kalmıştır. Bunun sonucu olarak da ihracatta tarım payı % 22'lerden % 18'lere gerilemiştir. Sürecin dış ticaretle ilgili önemli bir özelliği de ihracatın üçte bir düzeyinde artışına karşın, ithalatın on yılda on misli büyümesi, Türkiye'nin net tarım ürünü ithalatçısı haline gelmesidir.

Ve dönem içerisinde GSMH payı % 21.9'dan % 16.2'ye inmiştir. Yaklaşık % 26'lık olan bu gerileme, tarımda çalışan nüfus açısından geçerli olmamış bu oran % 62.5'dan % 20'lik bir azalmayla % 50.5'e inmiştir. Bir başka deyişle kesimin nüfus potansiyeli sürmesine rağmen, gelir payı dörtte bir oranında gerilemiştir. Kırsal bağlantıları süren marjinal kent katmanlarını da dikkate alırsanız, tarım kesimi dönem sonunda net biçimde ve önemli oranda yoksullaşmıştır, yangısını bir haksızlık olarak değerlendirmek gerekir. Nitekim aynı nedenle 1960'larda % 25, 1970'lerde % 19 olan kişi başına tarım - tarım dışı kesim gelir oranı % 14'lere düşmüş, kısası gelir bölüşümü sektör aleyhine işlemiştir.

Bu sempozyumda bir bölümünü aktardığım gelişim sürecinin net bir profili çıkarılmak gerekir. Genel yaklaşım farklılıklarına bağlı olarak yapılan değişik değerlendirmelerin bilimsel sentezlere dayalı, açık tanımlamalara dönüştürülmesi son derece zorunludur. Verilerin ele alınış biçimine göre değişebilen faklı sonuçlar yerine bilim temeline dayalı doğru saptamalar yapılmalıdır.

Söz gelimi, 1980'de temel besinler açısından % 101 oranında kendine yeterliliği olan Türkiye şimdilerde niçin gıda ithal eden bir ülke olmuştur.

1980-1987 kesitinde tarla bitkileri üretim artışı % 20'ler düzeyinde ortaya çıkarken, aynı ürünler için verim artışı neden % 11'lerde kalmıştır. Bu durum artış olayında teknoloji yerine alan farklılığı olgusunun yattığı, dönemde teknoloji kullanımının yeterince gelişemediği anlamında değildir?

Aynı dönem için gözlenen yüzde 5.6'lık traktör, % 2.8'lik gübre, % 1.8'lik kredi artışları yeterlidir. Bu artışlar girdi kullanımını yapısının

değişmesi anlamına gelmekte midir?

Teşviklerin % 82'sini gübre almıştır ama, bunda özel kesim insafına bırakılan fiyatların durmadan artmakta olmasının payı yok mudur? Belgeler üzerinde gösterilen gübre tüketimi, tarlaya atılan miktarı yanı sıra sanayiye kayarak amaç dışı kullanım varmıdır ve destekten yararlanmak amacıyla, daha önce yemde yaşanan, gerçek dışı satış belgelemesi yok mudur?

1980'deki 47.000 tonluk tarım ilacı tüketimi 1988'de 44.000 tona düşmesi net gerileme midir. Bu değişimde ilaç teknolojisi gereği hacim etkili madde oranlarının değişmesi hangi ölçüde belirleyicidir?

Üretim yapısı yeterince değişmiş midir? Ekiş alanları ve ürün desenini açısından yaygın tarıma dayalı düşük gelirli tarım ürünleri kalıbı, yoğun tarıma dayalı yüksek gelirli ürünlere doğru gerekli dönüşüm gerçekleşmiş midir?

İç fiyatları denetlemek, stokcuların spekülasyonlarını önlemek için yapıldığı söylenen ve bizzat bu stokcu çevreler eliyle yapılan terbiyevi tarım ürünü ithali yerli üretimi hangi olumsuzluklara sürüklemiştir?

İç ticaret hadlerinin sektör aleyhine çalışması, tarımdan sanayiye kaynak aktarımı anlamına gelmekte midir? Tarımdan ve ücretlerden aktarılan 60 milyar dolar kaynak verimliliğe dönüşmüş, sanayi gelişmesi olarak sonuçlanmış ise son 6 yılda imalat sanayi yatırımları neden % 3.4 gerilemiştir? Vergi politikası yerine ikame edilen iç ticaret hadleri mekanizması sonucu tarımsal fazla sanayiye mi, yoksa yatırım eğilimi olmayan tüccar kesimine mi aktarılmıştır?

Doğu Anadolu'da ve hatta Orta Anadolu'da köyler neden yaşlılara bırakılmakta, köy okulları niçin kapanmakta ve topraklar neden terk edilmektedir? Kırdan kente göç hızı sanayileşme hızı anlamına gelmekte midir? Belirleyici ana öge kentin çekiciliği midir, kırın iticiliği midir? Yoksa üretim artışı hatta üretimin sürdürülmesi için dürtü kalmadığı için mi köyler terk edilmektedir?

Hayvancılığımıza ne olmuştur? Süt tozu, peynirle başlayan etle devam eden ve kasaplık hayvan ithaliyle noktalanan uygulamaya yerli üreticimizi hangi açmazlara sürüklemiştir? Dönem içerisinde hayvan başına et veriminin sığırlar açısından 86

kg'dan 73 kg'a gerilemiş olmasının, ithal uygulamasının etkisiyle süt hayvanlarının, ineklerin kesilmesinden başka bir nedeni varmıdır?

Damızlık diye ithal edilenler gerçekten bu nitelikleri taşımakta mıdır? Öyle oldukları varsayılrsa bile yerli popülasyonu ıslah edecek ve geçmişte önemli gelişmeleri gözlenen yöntemler yerine, bir anlamda süt ithali niteliği taşıyan bu uygulama gerçekten başarılı mıdır, dağıtım yapılan işletmeler optimum barınma ve bakım koşullarına sahip midir ve bu materyalin ne kadarı koşullara dayanılarak yaşayabilmıştır?

1989 kuraklığının neden olduğu eksi yöndeki % 11.4 büyüme geriliği noktasını baz yaparak 1990'da % 9 % 10 katma değer artışı sağlanmıştır demek ki gerçekçiliktir. 1990'ın 1988'in, % 1.54 gerisinde kaldığını ve uzun yıllar trendini aşmadığını belirtmek mi daha doğrudur?

1989'da kendi tarım toplumuna 32 milyar dolar destek sağlayan Amerika'nın aynı dönemde 53 milyar dolar destek veren AT ülkelerine, bu miktarı azaltın % 30'lara indirin yollu baskılarına rağmen, AT ülkeleri tarım üreticileri birliklerinin direnciyle Avrupa hayır derken, tarım ülkesi konumunu sürdüren, tarımda gelişim atılımını yapmak zorunda olan ülkemizde korumacı yaklaşımların terkedilmesi, destekleme kapsamının daraltılması haklı mıdır, gerçekce midir?

Ürün fiyatı ürün maliyeti, ürün fiyatı-girdi fiyatı konularında resmi verilere göre yapılan değerlendirmeler yaşanan fiziki gerçekleri hangi ölçüde yansıtmaktadır? Bu karşılaştırmada kullanılan ilan edilmiş ürün fiyatları üreticinin eline geçen net fiyatları mıdır, yoksa koşullara direnemeyen üretici bu bedellerin altında hatta alivire yöntemleriyle mi ürününü satmak zorunda kalmaktadır? Gübrenin ilaca ve alete kadar girdilerinin çoğu kez borçlanılarak ve ağır faiz yüküne katlanılarak sağlandığı, yaşanan fizik gerçek olarak dururken, resmi-girdi fiyatları kullanılarak varılan sonuçlar yeterince güvenilir sayılabilir mi?

Süreç içerisinde gözlenen gelişme eğilimi yeterlimi dir, geleneksel çizgi hangi doğrultularda atılıma dönüştürülmelidir?

Türkiye tarımı geleneksel çizgisini daha fazla sürdüremez. Ülkemizin somut koşulları nedeniyle bu

çizginin ciddi bir atılıma dönüştürülmesi zorunludur. Dünyada ekonomileri gelişmiş ama tarımı geri bırakılmış ileri ülke örneği yoktur. Sanayi alanında önemli gelişmeler kaydetmelerine rağmen, bazı sosyalist ülkelerin, özellikle Balkan devletlerinin tarımı dışlamalarının maliyetini çok ağır biçimde ödemekte olduklarını göz ardı etmemek gerekir.

Dünyada "müdahale çağı"nın biyoteknolojik devrimleri yaşanırken ve bu devrimler öncelikle tarım kesimine yaygınlaşıp yoğunlaşırken, Türkiye tarımda teknoloji alanında gelenekselle yefinemez. Ülkemiz ileri toplumların gelişmelerini yalnızca izleyen ve aslında mal satışının makaylanmış bir tarımı olan teknoloji aktarımını tek çözüm sayan bir konuda daha fazla tutulmamalıdır. Sorunlarımızın, ülke koşulları dikkate alınmaksızın, yalnızca üretilmiş tekniklerin aktarımıyla çözüleceğini sanan anlayış, teknolojiyi ulusal ölçekte ve ülke koşullarında üretebilen bir dinamığe kesinlikle dönüşmelidir.

Ülke yönetimine ilişkin genel politika ne olursa olsun, kanımızca Türkiye tarımının gelişimi için olmazsa olmaz ön koşul teknoloji politikasıdır. Kısa ve uzun gelecekte ülke ihtiyaçlarını kavrayacak teknoloji kullanım yaklaşımlarının somutlaştırılması son derece yaşamsal bir gerekliliktir. Çağdaş teknolojinin katkısını etkili kılmak, verimliliğini maksimize etmek için ise yeni yapı ve toplum projeksiyonları üretmek, elverişli alt yapıları oluşturmak gerekir.

Bu anlamda iç ve dış pazarı, dünyanın değişim doğrultularını gereğince değerlendiren bir tarımsal üretim planlaması kesinlikle gündeme gelmelidir.

VI. planda olduğu gibi, söz gelimi konut veya ulaştırma sektörünün üçte biri kadar değil, sektöre ivme kazandıracak ölçekte kaynak tahsisleri kesinlikle yapılmalıdır.

Hem emeğin, alın terinin hakkının tanınması, hem tarımın diğer kesimlerce sömürülmesinin önlenmesi ve hem de küçük üreticiliğin teknoloji ve girdi kullanımını engelleyen yapısını değiştirmek için üreticilerin ekonomik güç birliğini oluşturacak örgütlenme modelleri mutlaka yaşama geçirilmelidir.

Tüm dünyanın yaptığı gibi korumacı yaklaşımlar geriletmemeli, destekleme uygulamaları, verimlili-

ği, teknoloji kullanımı, kaliteyi ve örgütlenmeyi özendirici seçici yaklaşımlara dönüştürülmelidir.

Kamu yönetiminin araştırma sorumluluğu azaltılmamalı, geliştirilmelidir.

Tarım alanlarının bozulup daralması süreci durdurulmalı, Anayasa'nın 45. maddesi bu konuda devlete koruma görevi vermesine rağmen, bizzat kamu kuruluşları yatırımları yoluyla verimli alanların yok edilmesi trajedisi kesinlikle sona erdirilmelidir.

Tarımda teknoloji kullanımını dayatan bunca koşulun karşısında, binlerce eğitilmiş tarımcının işsiz bırakılması dramına mutlaka çözüm bulunmalı ve bu teknik güç üretim artışının dinamığına dönüştürülmelidir.

Sözlerime son vermeden önce son zamanlarda gündeme gelen ve tartışılan kamu örgütlenmesi sorunu konusunda Oda'mız görüşünü kısaca aktarmayı gerekli buluyorum.

Kanımızca, tarım sektörüne yönelik kamu sorumluluklarının bütünlük göstermesi ilkesel anlamda yanlış değildir. Bu amaçla, tarıma ilişkin hizmetlerin bütünlükçü tek bir yapı ile örgütlenmesi de öteden beri Oda'mızın inandığı bir yaklaşımdır. Kuşkusuz bu yaklaşım şu anda yürütmekte olan örgüt yapısının yeterli, doğru ve başarılı olduğu anlamına kesinlikle gelmemektedir.

Bize göre ne bugünkü yapı yeterlidir, ne de her üretim dalına veya her hizmet fonksiyonuna bir Bakanlık örgütlenmesine gidilmesi yerindedir. Bizece tarıma yönelik kamu örgütlenmesi, gurup eğilimleri ve örgüt fanatizmi yaklaşımlarına göre değil, bilimsel temellere oturtulmalıdır ve ülke tarım yapısının fizik gerekçeleriyle bağdaşmalıdır. O açıdan biz, şu ya da bu bakanlıklar kurulmalıdır yollu ön yargılar yerine, Türkiye'de kamusal tarım hizmetlerinin örgüt yapısının, ülke tarımına yönelik politikalarla bağlantılı olarak somutlaşmasını daha doğru buluyoruz. Kamusal tarım hizmetlerinin tarıma verilecek rol, tarımla ilgili sorumluluklar ve tarım toplumu için geliştirilecek kurumsal yapılanmalara göre biçimlenmesini, böylesi maddi temellere dayanmasını daha gerçekçi görüyoruz.

Sempozumum ülkemiz tarımı açısından yararlı değerlendirmeler ve çözümleme doğrultuları üretmesi dileği ile tüm katılımcılarımızı kutlar saygılarımı sunarım.

TARIM HAFTASI '91

“Sanayileşmiş Ülkelerde Tarımın Milli Gelirden Aldığı Pay Gerçekten Azalıyor Ama Oralarda Tarımda Çalışan İnsanlar da Azalıyor.”

Erdal İNÖNÜ

SHP Genel Başkanı

Dünyanın karşı karşıya bulunduğu olay, nüfusun hızla artması ve artan nüfusa karşı gıda ihtiyacının nereden bulunacağı meselesidir. Bu konuda ben iyimserim. Çünkü bilime inanıyorum. Ama dikkat gerekir. Çünkü doğanın kaynakları sınırlı. İnsanların yaşamaya devam etmesi için, dünya kaynaklarını dikkatli kullanması, iyi bir dağılım içinde kullanması ve en yüksek verimle kullanması şart oluyor. Biz ilke olarak bilimsel araştırmaya, dayanan teknolojik gelişmeye, bunların Türkiye’de uygulanmasına büyük önem veren bir partiyiz. Araştırma sonuçlarını sadece dışardan almakla yetinmemek, Türkiye’de araştırma kuruluşlarına değer vermek, onların dış kuruluşlarla birlikte çalışarak teknolojik gelişmeleri zamanında Türkiye’ye uyarlamalarını sağlamak, bunlar partimizin genel ilkeleri arasında yer alır.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde tarım hem ekonominin temel dayanağı hem de artan nüfus için, büyük bir nüfus için, temel yaşam şartı, aynı zamanda yaşam biçimi. Buna rağmen son yıllarda tarıma verilen önem, ülkemiz ekonomisinde işgal ettiği yerle orantılı değil. Sanayileşmiş ülkelerde tarımın milli gelirden aldığı pay gerçekten azalıyor ama, oralarda tarımda çalışan insanlar da azalıyor. Halbuki bizde tarımda çalışan insanlar % 54 olmaya devam ediyor fakat tarımımızın milli gelirden aldığı pay düşüyor, bunun sonucu da tarımda çalışan insanların fakirleşmesi oluyor.

Burada plan meselesi karşımıza çıkıyor. Artık plana ihtiyaç yoktur veya Amerika’da plan yoktur gibi sözlerle karşımıza geçildiğini görüyoruz. Türkiye’de gene bir planlama teşkilatının yol göstermesi, öncülük etmesi

akıl vermesi gerekli.

1986 yılında ihracatımızın % 64.4’ü hala tarım ürünleri, işlenmiş ürünler, deri ve kürk ile tekstil ürünlerine dayanmaktadır. Demek istiyorum ki, tarımımızın ihracatımız içindeki yeri gene en önemli olmaktadır. Henüz ülkemizin bir sanayi ülkesi olduğunu, teknolojik mamüllerin ihracatımızın çoğunluğunu teşkil ettiğini söyleyemeyiz.

Sosyal Demokrat bir parti olarak emeğin hakkını vermenin, tarımımızı bir toplumsal hareket olarak geliştirmenin, çiftçinin daha mutlu yaşamasının, önemli bir aracı olarak tarımsal amaçlı kooperatifler karşımızdadır. Küçük işletmelerin sorunlarını çözecek en önemli örgüt, iyi işleyen ve çiftçinin yönetimde söz sahibi olduğu

kooperatiflerdir. Bir kooperatif bankası kurulmalıdır.

Çiftçimiz aracı ve tefeciden kurtulmalıdır. Bugün gerek Tarım Kredi Kooperatifleri gerek Tarım Satış Kooperatifleri, demokratik olmaktan uzak, devlet güdümünde çalışan bir yapıya zorlanmışlardır, bugün o kadar yanlış doğrultuda değişimler yapılmıştır ki, birçok arkadaşımız kooperatif istiyoruz derken “demokratik kooperatif” istiyoruz diyorlar. Kooperatif tanım olarak zaten ortakların bir araya gelmesi, herkesin sözünün geçtiği bir harekettir. Yani yapısı zaten demokratiktir. Bütün kooperatifleri kapsayacak tek bir demokratik kooperatifçilik yasası çıkarılmalıdır. Türk kooperatifçiliği tarımsal kesimde AT’na hazır olma ve uyum sağlama durumuna getirilmelidir.

Tarımımızın bir önemli sorunu da fiat politikası ve tarım ürünlerinin devletçe yeterince desteklenmemesi meselesi, AT ülkelerinde 31 ürün ve ürün gurubu destekleniyor. Ülkemizde ise son 10 yılda destekleme fiatı ilan edilen ürün sayısı 22’den 9’a düştü. Bakınız AT’nun sanayi toplumu görüntüsüne rağmen kendi içinde en başarılı olduğu alan tarım politikasıdır. Ve bu başarıda AT ülkelerine kendi devletlerinin verdiği sübvansiyonlar rol oynamıştır. Bu yardımlar 17 milyon AT çiftçisine yapılıyor. Bu yardım Türkiye’de 25 milyon Türk çiftçisine yapılıyor. Türkiye’de 1990 için yapılan yardım 1 trilyon lira, AT’nun yaptığı yardım ise 30 milyar Eki. Türk parasına çevirdiğiniz zaman herhalde 100 trilyona yakın bir rakam çıkıyor. Muazzam bir fark var. “Avrupa’da sübvansiyon yoktur, biz de sübvansiyonu bırakalım” gibi bir propagandaların ne kadar yanlış olduğunu gösteriyor. Onun için bizim de, ülkemizin çıkarlarını düşünerek, çiftçimizin

çıkarlarını düşünerek, "Amerika'da böyle oluyor, burada da böyle olsun" sözlerini bir tarafa bırakarak, neyse bizim ihtiyacımız onu işte bu toplantılarda daha iyi vurgulayarak uygulamamız şarttır.

Türkiye'de durum son yıllarda bir de tarım ürünleri ithalatında önemli yanlışı gösteriyor. Ekonomisi gelişmiş ve sanayileşmiş ülkeler bile çeşitli yöntemlerle tarım üreticilerini korurken, bizde tüketiciyi koruyacağım diye önceleri et, peynir, tereyağı, süttozu gibi hayvansal ürünlerde gerçekleştirilen ithalat, ardından bir çok tarım ürünü için geçerli olmaya başladı. Çok güç koşullarda üretim yapan çiftçimizin, yüksek subvansiyonlar ve yüksek teknoloji ile çalışan gelişmiş ülkelerin tarım üreticileri ile rekabete zorlanması haklı bir yol olamaz.

Tarımsal nüfusla toprak arasındaki dengesizlik, fiziki ve kurumsal yapı bozuklukları, tarımsal kaynakların verimli ve dengeli kullanılmasını güçleştiriyor. Tarımsal yapıdaki dengesizliğe GAP sahasından bir örnek vermek isterim. Bu proje alanındaki çiftçi allelerinin % 7'si mevcut toprağın % 51'ine sahip bulunuyor. Projenin gerçekleşmesiyle 1.8 milyon hektar alan sulanacak. Bu nedenle, mülkiyetin daha geniş bir tabana yayılması sağlanmalıdır.

Bir başka önemli konuda Bakanlığın yapısal durumu, üç ayrı bakanlığın aynı çatı altında birleştirilmiş olması, Bu uzun zamandır devam eden bir çalışmanın önerdiği bir yoldu. Duplikasyon olmasın hizmetlerde bütünlük sağlansın. Ama uygulamaya bunun tersi oldu. Önemli hizmetler veren bir çok genel müdürlük kapatıldı veya etkisiz hale getirildi. Demek ki, sadece bir açıdan konuya yaklaşmak, duplikasyon olmasın diye yeni bir şekil vereceğiz yaklaşımı tarım alanında, ormanlık alanında, köy hizmetlerinde, kendi uzmanlarımıza değer vermeyen, gelişmelerde belli bir yaklaşım olmayan, her şeyi kendi halinde bırakmak isteyen bir yöntemin eline geçince, duplikasyonları kaldıralım derken, sonunda hizmetler kalkmış oldu.

Şu anda 8.000 Ziraat Mühendisinin büyük bölümü mesleğiyle hiç ilgisi olmayan işlerde çalışıyorlar, bir bölümü de hiç bir yerde iş bulamıyor.

Burada hükümete, siyasi partilere ve üniversitelere önemli görevler düştüğünü belirtmek isterim.

1960 yılında çıkan 7472 sayılı Ziraat Mühendisliği Kanununda öngörülen tüzük bunca yıla rağmen hala çıkarılmadığı için kanun işlerlik kazanmamıştır. SHP olarak bu konu üzerinde önemle duracağımızı belirtmek isterim.

"Tarımı Kalkınma Kavgasından Ayırmak Mümkün Değildir."

Süleyman DEMİREL
DYP Genel Başkanı

Türkiye henüz sanayi toplumuna gelebilmiş veya ona çok yaklaşabilmiş bir ülke değildir.

Tarımı kalkınma kavgasından ayırmak mümkün değildir.

Tarım köy ve köylü sorunudur.

Ülkeyi kırsal ekonomiden gelişmiş ekonomiye götürmenin yolu, kırsal alan insanlarının satın alma gücünü artırmak, bunların pazarda satacak malları ve pazardan mal satın alacak paraları olmasını sağlamaktır. Satabilme ancak üretimle mümkündür. Üretim ise büyümenin şartıdır. Ancak meselede sadece büyüme değil büyümenin bölüşülmesi meselesidir. Bunun için gerekli politikalar ise toplumun bütün kesimleri tarafın-

dan bütün kurumları tarafında üretilecektir.

Bizim şartlarımız içinde ekonomiyi kendi başına bırakmak mümkün değildir.

1980'de köylü kaç traktör satın alabiliyordu, bugün kaç traktör satın alabiliyorsa baktığımız zaman, üretimin ana unsurlarında gerileme görüyorsunuz.

Bir ülkede çalışanların % 55'i GSMH'dan % 15 pay alıyorsa bir olay vardır. Ne olayı vardır? Ülke parçalanmış demektir, ikiye parçalanmış demektir. Türkiye'de 11 milyon insan adam başına 145 dolar, ikinci 11 milyon adam başına 400 dolar, üçüncü 11 milyon adam başına 600 dolar, dördüncü 11 milyon adam başına 800 dolar, beşinci

11 milyon adam başına 4000 dolar alıyorsa, bir ekmeğin yarısını 8 kişi, öbür yarısını 2 kişi yiyor demektir. Gelir dağılımı en kötü 125 ülke içinde 10. ülke Türkiye. Gelir dağılımının bu hale getiren en büyük faktör ise istikrarsızlıktır, enflasyondur. Eğer devlet politikalarını enflasyona göre ayarlamamışsa, ağzınızla kuş tutsanız, tarlaları ne kadar iyi ekip biçseniz, hayvanları ne kadar iyi besleseniz, ormanlarane kadar iyi baksanız, kırsal alanda yaşayan insanları sıkıntıdan kurtaramazsınız.

Verim bereketin köküdür, bereket ise refahın köküdür. İşte bu arada düşüyor fen adamlarımıza, bilim adamlarımıza, teknisyenlerimize, mühendislerimize, tarımla uğraşan herkese göre. Bu verimi nasıl arttıracağız? Bu verimi arttırmadıkça zenginleşemeyiz.

Türk tarımının mekanizasyonunda noksanları var. Geriye gidiyor mekanizasyon. Sulamalarda noksanları var. Büyük şebekeler yaptık, büyük sulama tesisleri yaptık, bunların çoğu yarım. Çünkü bunları bir defa yapmakla iş bitmiyor.

Su, toprak, insan arasındaki münasebetleri tazeleyelim. Eğer bunda dikkatli olunmazsa yapılan masrafların çok büyük kısmı heba olur.

Gübrede hektar başına 52 kilo, dekar başına 5 kilo eder. Batı Avrupa standardı dekar başına 40 kilo. Gübrede maalesef 1980-1990 döneminde önemli bir gelişme olmamıştır. Şöyle ki, 1983'de Türkiye'nin kullandığı gübre 8 milyon ton civarında, 1990'da da kullandığı 7-8 milyon ton civarında.

Hayvancılıkta verim bakımından gayet gerilerdeyiz. Batı Avrupa'nın inek başına aldığı süt yılda 4.300 kilo, bizim aldığımız 600 kilo. Alman Hükümeti kart inekleri sübvansiyon vererek satıyor. Biz bu ucuz eti gidip alıyoruz oradan. Netice itibarıyla bizim besinhaneler birer birer boşalıyor, sonra kapısına kilit vuruluyor. Açık ekonomi iyi, dünyaya enkorpore olmuş, dünyaya kenetlenmiş

bir ekonomi bu da iyi ama A.B.D. çiftçisine 32 milyar dolar ve Batı Avrupa çiftçisine 50 milyar dolar sübvansiyon yapıyorsa, sizin burada "Ben sübvansiyon falan tanımam," demenizin bir anlamı yoktur.

Gene açıklıkla ifade edeyim, sebze meyvenin cenneti olan bir memleketin, sebze meyve ithal ederek, "sebze meyve yetiştiricisini terbiye ediyorum" diye batırmasını da anlamak mümkün değildir.

Geçen sene aşağı yukarı 500.000 ton civarında Türkiye şeker ithal etmiştir. Bunun karşılığında da 200 milyon dolara yakın döviz vermiştir dışarıya. Her tarfta yetişebilen pancarı yetiştirmeyip şekeri ithal edeceksiniz, sütü ithal edeceksiniz, eti ithal edeceksiniz, muzunu ithal edeceksiniz, meyveyi ithal edeceksiniz, soğanı ithal edeceksiniz, patatesi ithal edeceksiniz, ondan sonra da burada da sempozyum yapacağız.

Geçen sene 1.800 liraya sattığı pamuğu adam bu sene % 60 enflasyona rağmen yine 1.800 liraya satıyorsa adam bitmiştir. "Biterse bitsin ben de giderem Çini Maçın den pamuk getiririm." getirirsin. Ben serbest ekonomiyi savunuyorum, ama "Serbest ekonomi değildir bu." diyorum. Bunlar yanlış politikalar diyorum. Gerçek değerlerine getirişi ve bir de Türkiye'nin şartlarını, o ülkelerin şartlarına getir ve evet ondan sonra her gelen vapur bir fabrikanın kapanmasına müncer oluyorsa, işin içinden çıkmamız mümkün değildir. "O ucuz yapıyor" Bugün ucuz verir sana, seni batırdıktan sonra, sen ondan sonra bakalım kaç paraya yapacaksın onları, alacak parayı da nereden bulacaksın, o ayrı bir meseledir. Para filan bulamazsınız.

Bir ülke eğer mecbursa, sosyal devlet olmaya mecbursa, bazı şeyleri de yapmaya mecburdur. Bir ülke, bugünkü çağda sosyal devlet olmaya mecbur mu, değil mi? Bana göre mecburdur.

1990'a geldiğiniz zaman köylü yoksullaşmıştır. Türkiye'de kırsal kesim yoksullaşmıştır. Köylünün refah hakkı ortadan kalkmış. O zaman refah aramaya gidiyor. Büyük şehir çekirdeği ile etrafını mukayese ettiğiniz zaman, tanınmayacak iki Türkiye, aynı lisansı kullanan ama çok değişik şartlarda yaşayan iki Türkiye meydana geliyor. Türkiye'nin tümüne baktığımız zaman, birisi eğer Pakistan seviyesindeyse ki, 500 dolar odur, öbürü 4000 dolar onun üstündeyse, o da Danimarka'dır. Pakistan ile Danimarka beraber yaşıyor. Bunlar olmaz.

Öyleyse yoksullaşmış milyonları yoksullaşmaktan kurtarmak, bence önümüzdeki yılların tarım politikalarının temeli ve esası olmalıdır.

Nihayet çiftçinin hizmetinde bulunan kooperatifler. Kim yürütüyor bu kooperatifleri bugün? Tarıf'ın, Fiskobirlik'in, Taskobirlik'in yahut Çukobirlik'in acaba yönetimkurulunu devlet elinde tutacağına, bunun yönetimini üreticisine devretse ne çıkar bundan. Bence bir tarafda özelleştirme, devletin senelerce biriktirdiği şeyleri özelleştirirken, ben ona karşı değilim, onun bir takım özellikleri var. Ama öbür tarafda da çiftçiye ait bir takım kuruluşların, devletleştirilmesini ayıplıyorum.

Yanlış olmuştur. Köyüşleri Bakanlığının Tarım Bakanlığıyla birleştirilmesi, Orman Bakanlığının kaldırılması.

Türkiye'ye genelde Türk tarımına, Türk insanına ve özellikle bu ülkenin ekmeğinin kaynağı, alın teri ve el emeğinin savunmasını yapamayan Türk köylüsüne vereceğimiz hizmetler, sanıyorum ki, en yüksek vicdan huzuruna hepimizi götürecektir. Ülkemizin hizmetinde olmaktan hepimiz, hep beraber milletimizin hizmetinde olmaktan hep gurur duyarak geldik. Bundan sonra daha iyiyi yapmayı ve daha iyi başarmayı mutlaka sağlamalıyız.

TARIM HAFTASI '91

“Üretim Planlamasını Tabii ki Yapmamız Lazım”

Lutfullah KAYALAR

Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı

... Bugün, burada da, değişik platformlarda da, mecliste, basında, TRT'deyapılan açık oturumlarda ve hatta demokrasinin göstergesi olan meydanlarda tarımımızla ilgili, Türkiye'nin ekonomisiyle ilgili görüşler ortaya konur iken hep denmektedir ki; Türkiye'de tarım geri plana itilmiştir.

... Şunu, özellikle vurgulamak istiyorum ki; Türkiye'de tarım ana sektördür, ana sektör olma özelliğini de korumaktadır. Türkiye'de bugün hükümetlerimizin takip ettiği ekonomik politikalar içerisinde Türk tarımımızın ihmal edildiği şeklindeki görüşlere katılmak mümkün değildir.

... Bu genel çerçeve içerisinde, Türkiye'de nisbi rakamlara baktığımız zaman Türk ekonomisi içerisindeki sanki tarım geriliyormuş gibi bir takım kanılara sahip olunabilir.

... Bu oranlar nisbi oranlardır. Şimdi denilmekte ki 1980'lerde - Konuda biraz 80 ve 90 periyodu olduğu için ifade etmek istemekteyim- gayri safi yurtiçi milli hasıla içinde tarımın geliri % 22 mertebesinde iken, bu pastadan aldığı pay tarım sektörünün, şimdi 15'ler seviyesine düşmüştür, tarım da gerilemiştir denilmektedir. Ancak, bakmak lazım bu GSMH'lar, bu 80'deki milli hasıllar mı?

... Bu şekilde baktığımız zaman 1980'lerde % 22'nin karşılığı 925 milyar civarında iken 89'da 16 trilyon lira 90'da ve 91'de de artan bir şekilde, artan şekilde bir pasta ortaya çıkmaktadır.

... 1983 sonuna kadar bu dönem içerisinde de gene hükümetlerimiz sulamaya gerçekten çok büyük önem vermiş bulunmaktadır. 84 adet baraj yapılmış T.C. hükümetlerimiz tarafından.

... Bu barajlarımızın su tutma kapasitesi, 49milyar m3 civarında. 84-89 arasında 50 adet baraj bitirilmiş

bizim dönemimiz içerisinde. Bunların su tutma kapasitesi 28 milyar m3 civarında. Ancak hali hazırda devam eden, 90 yılında devam eden 50 adet baraj daha bulunmakta bunların da su tutma kapasitesi 65 milyar m3 seviyesinde.

... Bunun içerisinde Bakanlığımıza bağlı olan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kanalıyla devam etmekte olan göletler ve küçük sulamalar dahil değildir. Orada da aynı şekilde 84 yılına kadar yapılan 316.6 milyon m3'e ilave olarak 332 milyon m3 civarında yeni bir kapasite yaratılmış bulunmaktadır.

... 84'lerde 3-4 seviyesinde olan tohumculuktaki özel sektör sayısı bugün 45'ler üzerine çıkmış ve bunlar yabancı teknolojilerle çalışmaktalar. Mutlaka, ilk başlarda ithalat olmuştur, bugün de olmaktadır ama şimdi seviñçle görmekteyiz ki; Türkiye şu anda artık bu konuda ihracat potansiyeline de sahip olan bir ülke konumuna gelmiş olmaktadır.

... Türkiye'de evet şu anda da dönüme 200 kg. buğdayda, hububatta alınan yerlerimiz var. İç Anadolu, biraz kısmen Doğu Anadolu'daki, burarlarda da esasen bu rakamı geçtik ama bunun dışındaki bölgelerimizde artık dönüme 200 kg. seviyesinde değiliz.

... Trakya'da, Çukurova'da, Ege'de Marmara'da bu oranları, bu tohumculuktaki gelişmelerden dolayı epeyce aştık yani 500, 600, 800 kg'lara kadar giden yerlerimiz var.

... Gübrenin Türkiye'deki üretimi belli. Türkiye'de üretilen gübrelerin hammaddesinin nerelerden geldiği, Türkiye de ne kadarı karşılandığı da belli. Bu ithalatları hangi şartlar içerisinde yaptığımız da belli.

... Gübre konusunda, hükümetlerimiz döneminde hiç de azımsanmayacak sübvansiyon tabir ettiğimiz desteklemeler yapılmıştır. 90'larda

yapılmıştır. 91'de de yapılmaya devam edilecektir.

... 1980 senesinde bir buğday gübre paritesi yapıyoruz, çok üretilen bir ürün olduğu için. Buğdayın fiyatı 10 lira 23 kuruş, 26 kuruş 1980 senesinde. 1 kg. gübre almak için -Amonyum Nitrat gübresinden örnek verirsek- 694 gram buğday satmamız gerekiyor. Fiyatlar burda. 1990 senesi. 1 kg Amonyum nitratı alabilmek için 505 gram buğday satmamız gerekiyor.

... 1 kg DAP'ta 80'de alabilmek için 1.560 kg. buğday satmamız gerekiyor. 1990'da 1 kg DAP alabilmek için 937 gram buğday satmamız gerekiyor.

... İlaç kullanımı yıllara göre çok büyük değişiklik gösterir. Bu, 1987 senesinde Trakya'daki bir süne konusu vardı. Gerçekten çok başarılı mücadeleler verildi. Şimdi, o süne konusu sırasında kullanılan ilaçla, yani ilaç kullanmayı da Türk tarımında artırdık, bu da fevkalade memnuniyet verici bir gelişme midir? diyeceğiz. Aynı şekilde bu gün pamukta çok değişik ilaçlar kullanıyoruz, aynı şekilde zeytinde yıllara göre değişen çok değişik ilaçlar kullanıyoruz.

... Bugün Avrupa'da insan sağlığıyla ilgili olan ilaçlarda bir geriye dönüş gibi mütaala edilecek yeni gelişme var. Nedir o yeni gelişme? Naturel ilaçların, bizim çok özür dileyerek ifade etmek istiyorum, şu koca karı ilacı v.s. tipteki ilaçlara bir yönelme var. Ve o tipteki ilaçların fiyatları, yapma ilaçların fiyatlarından çok çok fazla. Bulunması da zor. Şimdi, bir talep doğuyor.

... Burada bizim optimum verimi iyi düşünmemiz gerekmektedir. Yani, acaba gerçekten tabiat şartlarını da zorlayarak işte m2 den veya m2'de 40 kg. domates almak mı Türkiye için iyidir? Fiyat verimini de düşünerek, yoksa 25 kg. alıp şartları fazla zorlamayıp ama bizim domatesi Avrupa'da pazarlar iken bizimki, daha doğal şartlarda yetişen domatestir diyecek şekilde olmamız mı iyidir?

... Şimdi, bir başka konu da krediler konusudur. Finansman konusu önemlidir.

... 80'lerde 626 milyar mertebesinde olan bu kredi finansmanları konusu 89'da 8 trilyon civarında 90'da 14 trilyon üzerine, 91'de 21 trilyonun üzerine çıkmış bulunmaktadır. Finansmanda sıkıntımız yoktur. Ancak kredi - faiz oranlarında sürekli şikayetler gelmektedir.

Ülkenin genelini ve geleceğini düşünerek. Yapabileceğimiz oranlar üzerinde kalmaya özen gösterdik. Aksi halde, günlük başarılar elde edebiliriz.

Ayakta da durabiliriz, birkaç sene veya bir iki sandık alarak ayakta da durabiliriz. Biz durabiliriz. Ama, Türkiye ayakta durabilir mi? Türkiye'nin ayakta durması için biz olmasak dahi doğru hareket etmiş olur muyuz? Bunun çok iyi ölçmek lazım.

... Bizdeki sübvansiyonları hemen kökten kaldırdık, kaldıralım; onu da demedik. Aksine, gübreye 89'da vermişiz 950 milyar mertebesinde bir destek sadece gübreye. 90'daki rakamlar, şimdi yeni çıkıyor. 1 trilyon 350 milyar mertebesinde.

... AT'ye girdik, gireceğiz. AT'ye gireriz, girmeyiz o kadar önemli değil. Girersek, iyi. Girmek için samimi olarak müracaat ettik. Ama girmesekte, Dünya artık küçülmüş, Dünya artık AT'den ibaret değil. Siz yeterki Dünya standardında, kalitesinde üretim yapabilsin.

... Bu sene buğday üreticimize biz biraz da sanki bu Avrupadakine benzer fiatta sübvansiyon yaptık. Nasıl? Şu anda dünyadaki piyasa fiyatları aynı rakamları üç aşağı beş yukarı veriyorum, üç-beş dolar değişebilir-80 dolar/ton civarında buğday. Kaba-taslak olsun diye 20 dolar da navlun. Etti size 100 dolar/ton. Çevir Türk parasına. 295 lira, 290 lira, 280 lira, 300 lira. Biz ortalama neyi almışız, bu sene buğdayı. 500 lira civarında para ayarlamışız. Aradaki 200 lira, 220 lira, 230 lira nedir? Tirilyona varan rakamdır. Üç küsur trilyon liralık alım yapmışız, 1 trilyona tekabül eder. Geçer de 1 trilyonu. Nedir bu? Bir anlamda direk sübvansiyondur.

... Bizdeki sübvansiyon, girdiye sübvansiyon. Neye? gübreye sübvansiyon yapıyoruz, nerde? İlaçta yapıyoruz. İşte nerde? yeni aldığımız tedbirler doğrultusunda üstte, kg. başına yapıyoruz.

... Teşvik sübvansiyonu üç aşağı beş yukarı hepsi aynı anlama gelir. İşte filan bölgelerde veya filan tesisleri fi... Bizde çiftçimiz bugün çok az olarak resmi yerlere giderse stopaj verir, onun haricinde öyle çok fazlada bir vergimiz yoktur. Bu sübvansiyon değil mi?

... Türkiye'de sübvansiyonlar, Avrupa'daki rakamlarla karşılaştırıldığı zaman yanıltıcı olur. Bugün bir anlamda, sulamaya yaptığımız masraflar bile sübvansiyondur. Sulama ücretleri v.s. biraz arttı diye, belli bölgelerimizde, doğrudur. Sulama ücretleri kısmen artırılmıştır. Ama şunu hiç acaba gözününe getiriyormuyuz? Sulamayla toprağımızın verimi dekara kaç misli artıyor?

... Türkiye'de tarımda yeni bir

teşkilatlanmanın biraz daha değişiklikle gelmesi lazım. Bu teşkilatlanma bu işte kooperatif konusu filan, o'da vardır içinde ama ben pek o bazda kullanmıyorum. Çünkü oradaki sıkıntı da başka Türkiye'deinde bir başka sıkıntı var.

... Ama ne oldu? o teşkilatlanmalar o psikolojiyi yıktık. Şimdi onun için ben teşkilatlanma derken, üzerine basa basa, benim söylediğim borsa konusu. Benim söylediğim board'lar konusu. Türkiye'ye ne kadar uyar? Türkiye şartlarında nasıl Dünyadaki benzerlerinden değiştirerek yapabiliriz? Çok önemli bir konu. Bunları çok iyi düşünmemiz lazım. Türkiye'de üretim planlaması kolay bir konu mu?

... Ama üretim planlamasını tabiki yapmamız lazım. İşte bakın fındık'da şimdi yasaklama getiriyoruz. Karşısında da politikacı olarak ta duruyoruz. Bütün bunların burada konuşulması lazım. İşte, onun için diyorum, 2000'li yıllara girerken geleceğimizi konuşalım. Türkiye'nin gerçeklerini konuşalım. Hepimiz aynı fikirde olmayabiliriz. Ama diyalog ortamı içerisinde o fikirlerden ortam oluşur, yapılabilecek olanlar ortaya çıkar.

... Şu anda hayvancılıkta sıkıntımız vardır. Hangi bölgelerimizde özellikle? Ağrı, Kars, Erzurum üçgeninde başta sıkıntımız var. Esasen hayvancılık şimdi yeri de değişti. Eskiden biz hep hayvancılık dediğimizde, şu Orta Anadolu Çiftçisinin tek buğday alıpta, tek üretim yaptığı gibi oradada genellikle ana geçim kaynağı hayvancılık olduğu için hep öyle farzedilirdi. Ama bugün artık hayvancılık kaydı. Kısmen Orta Anadolu, Ege, Marmara, Trakya Bölgesi-ne kaydı. Yani verimli hayvancılık çalışmaları oralarda yapılabiliyor. Ama öbür tarafta işin sosyal tarafı da var. Ona da bakmamız lazım.

... Bugün ırk ıslahı için yapılan suni tohumlaması, tabi tohumlaması, her ne kadar işte burada da söylenilmiş, işte geldi de kasaba gitti şeklindeki; dense bile, doğrudur. Kasaba giden de var. 55.000 baş hayvan gelmiş. O şekilde de ırkımızı daha çabuk ıslah ederiz? Şeklinde yapılan bu ithal hayvanlarla da birlikte yapılan çalışmalarımız vardır. Ama hayvancılığımızın gerçekten tarımı içerisinde de, Türkiye'nin kendi içerisinde de önemini hiçbir şekilde inkar etmek mümkün değil. Her şeye rağmen gerilememiz, genel olarak gerilememiz yoktur.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

Meslek kuruluşlarımız nasıl değerlendiriyor

Osman ÖZBEK

T.Ziraat Odaları Birliği

Genel Başkanı

Son yıllarda, ürün fiyatları ile girdi fiyatları arasındaki dengenin üretici aleyhine bozulması sonucunda; çiftçimizin 1980 yılında 1.9 kg. Pamuk bedeli karşılığında 1 dekar pamuğun sulamasını yapabilmekte iken, 1990 yılında bir dekar pamuğunu sulayabilmek için 4.98 kg. pamuk satmak zorunda kalmıştır. Aynı dönemin başında 13.74 kg. pamuk bedeli karşılığında 1 kg. ilaç (Lebaycid) alabilen pamuk üreticilerimiz, dönem sonunda bir kg ilacı (Lebaycid) 22 kg'na alabilmiştir. 1980 yılında asgari ücretle çalışan bir işçinin günlük ücreti için 58 kg. Şekerpancarı gerekir iken, 1990 yılında bu miktar 110 kg'na yükselmiştir.

... Halen ucuz girdi temini ve ürün bazında teşvik primi ödemeleri yapılmakla birlikte en etkili destekleme aracı olan destekleme alımlarından vazgeçilmesi, üreticinin önemli sosyo-ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır. Kaldı ki, ucuz girdi temini ve ürün bazında teşvik primi ödemeleri de çok yetersizdir.

... Tarım sektörünün içinde bulunduğu finansman darboğazı dikkate alınarak tarımsal kredi faiz oranlarının (% 20 düzeyine) düşürülmesi ve bunun yanında kredilerin yeterli hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır.

... Son yıllarda dış ticaretin serbestleştirilmesi yönünde takip edilen politikalar sonucu, tarım ürünleri ve gıda maddelerinin ucuz fiyatla ithaline, gümrük vergileri ve fonlar indirilerek izin verilmiş ve tarımda koruma oranları düşürülmeye başlanmıştır.

İthalat politikası Türk çiftçisine zarar vermiştir. Hem üreticiyi hem de tüketiciyi korumak istiyorsak, pazarlama sistemini ıslah etmemiz, üreticileri teşkilatlandırmamız gerekir.

... Tarımsal Kooperatifler hala devlet vesayeti altında bulunmakta, mevzuat, hükümetlerin kooperatiflere geniş ölçüde müdahalesine imkan vermektedir. Ülkemizde henüz ba-

ğımsız, hür kooperatifçilik ilkelerine uygun bir kooperatif düzeni kurulamamıştır.

... Ülkemizde, 1980 yılından bu yana serbest piyasa ekonomisine geçiş amacıyla belli bir ekonomik politika uygulanmaktadır. Uygulanan şekliyle tarıma ve çiftçilerimize zarar veren bu politikalar sonucu;

— Tarım sektörü yatırımlardan yeterli pay alamamaktadır.

— Desteklenen tarım ürünlerinin kapsamı daraltılmıştır.

— Desteklenen ürün fiyatları doğru ve gerçekçi olarak belirlenmemektedir.

— Çoğunlukla, ürün bedelleri peşin ödenmediği gibi ödemeler taksitle ve gecikmeli olarak yapılmıştır.

— Tarımsal kredi faiz oranları büyük çapta artırılmıştır.

— Tarımda subvansiyonların kaldırılması hedeflenmiştir. Nitekim hayvancılık büyük bir kriz içerisinde iken, yem subvansiyonu kaldırılmıştır.

— Artan fiyatlar yüzünden girdi kullanımlarında programlanan hedeflere ulaşamamıştır.

— Tarım ürünleri ithalatı tarımı ve özellikle hayvancılığı olumsuz yönde etkilemiştir.

— Hayvancılık sektöründeki kriz önlenememiştir.

— Tarım ürünlerinin pazarlama sorunlarına çözüm getirilememiştir.

— Doğal afetlerden zarar gören çiftçilerimizin sorunlarına köklü çözüm getirilememiştir.

— Tarımla ilgili olarak alınan kararlarda çiftçinin görüşüne itibar edilmemiştir.

— Tarım Satış ve Tarım Kredi Kooperatiflerine devletin müdahalesi önlenememiş; Hür Kooperatifçilik ilkelerine uygun bir kooperatif düzeni kurulamamıştır.

— Orman köylülerinin sorunlarına çözüm getirilememiştir.

— Tarım sektörünün desteklenmesi, aslında hükümetlerin çiftçiye yaptığı bir bağış veya lütuf değildir. Bu sektör her ülkede, en liberal ülkelerde dahi korunur ve desteklenir.

Doç. Dr. Yücel ÇAĞLAR

Orman Müh. Odası

Yönetim Kurulu Üyesi

... Tütünde ya da bir başka tarımsal türünde bir dönem yaşanan yıkımı şu ya da bu ekonomik politikayı uygulayarak düzeltebilirsiniz. Ama bir tek olayın, Ormancılık kesiminde yaratılan yıkımların onarılması mümkün değildir.

Ormanların yine bir başka özelliği, eğer tam verimli işletiliyor ise çıktıklarının, yani ormancılık sektörünün çıktıklarının A ya da B kişisine vermemiz mümkün değil. Ya da yalnızca A veya yalnızca B kişinin yararlanması mümkün değil. Tüm toplum yararlanmalı.

... Doğaldır ki Ormanların ülkelere özgü ya da ormancılık çalışmalarının ülkelere özgü yanları da var ki, ülkemizde koşulluk içerisinde bunu düşünerek sadece az gelişmiş ülkelere özgü özelliklerini söyleyeceğim.

... Örneğin bu ülkelerde ormanlar, bir ölçüde - bağışlayın lütfen - orta mali niteliğindedir. Mülkiyet düzenleri netleşmemiştir.

... Bir başka yan ormanları tıpkı, madenler, akarsular gibi doğanın verdiği ve bunun işletilmesi ve ekonomiye dışsal bir büyüme katkısı sağlayan bir kaynak olarak algılanması, genel olarak öyle algılanıyor ne kadar çok kesip satarsak GSMH o kadar büyüyor ve bunun yapıldığını görüyoruz.

... Ormanların yine az gelişmiş ülkelere özgü özelliklerinden bir tanesi de şu : Genellikle bu ülkelerde topraksız, az topraklı köylüler vardır. Ve siyasal iktidarlar için bu ülkelerde ormanlar çok büyük bir kurtarıcıdır. Eğer, bu özelliğini gözönünde bulundurur isek; ormanlar gerçekten az gelişmiş ülkelerde son derece önemli stratejik, siyasal, ekonomik fonksiyonlar üstleniyor.

... Ne olmuştur On yıl boyunca? Orman Bakanlığı kapatılmıştır. Gerçekten Sayın Gürbüz'ün dediği anlamda bir tartışmaya kesinlikle girmek istemiyorduz.

... On milyon insanın ormanlarla doğrudan ilişkide bulunan on milyon insanın geleceği, belli ölçülerde gerçekten de Türkiye'ye özgü sayılabilecek ve bu anlamda da övünç duyulabilecek bir modeli terk edilerek, ORKÖY modeli terkedilerek bu insanların kalkındırılmaları tümüyle rastlantılara bırakılmıştır.

... 1982 Anayasasında Türkiye'de demin saydığım anlamda siyasal iktidarlar ormanlar üzerinde her türlü keyfi tasarrufu yapma olanağı sağlamıştır. Ve bu tasarruf da kullanılmıştır. 6831 sayılı Orman yasası, dikkatlerinize sunuyorum, yalnızca 82-88 arasında tam 5 kez değiştirilmiştir ve bu 5 kez değiştirme, ağırlıkça üç ya da dört madde üzerinde olmuştur; Bu maddelerden biri orman tarımı, ikincisi orman sınırları dışarısına çıkılacak yerlerin düzenlenmesiyle ilgili, üçüncüsü ise ormancılık kesimine de yansıtılmaya çalışılan özelleştirme-leri kotarmak için.

... Üç Konya milletvekili tarafından son derece ciddi bir değişiklik yapılma çabası gündeme geldi. Eğer, bu çaba gerçekleşir ise, başarıya ulaşır ise Türkiye'de Ormanların üzerinde yasal ve anayasal yağma diye nitelendirdiğimiz olgu bu anlamda pekiştirilmiş olacaktır.

... Bu dönemde olumlu tek gelişme olarak, 2873 sayılı "milli parklar" yasası çıkarılmıştır. Oradaki arkadaşlarımı gerçekten kutlamak istiyorum.

... 89 ya da 90 yıllarında çalışan orman işçilerinin, Orman köylerinin hak edilmiş ücretlerinin önemli bir kısmı 90 yılının ortalarına kadar ödenmeyi beklemiştir.

... 1990 yılında üç milyon m3 sadece tomruk özelliğinde çıkacak olan talep açığı, 1990'ların sonunda eğer bu düzeye giderse 7 milyon m3'e çıkaracaktır.

... Türkiye Ormancılığının 80 ve 90 döneminin en çarpıcı özelliklerinden biri de yaşadığı hızlı bir özelleştirme eğilimidir.

... Orman alanları daraltılarak önce hazineye sonrada şahıslara devrediliyor, 80'li yıllarda oransal olarak, pek de altına düşmeyecek sayıda orman mühendisi bugün orman mühendisliği yapamaktadır.

... Şimdi ben bu verileri verdikten sonra Türkiye'de orman alanlarının genişletme amaçlı yapılan çalışmalarının 80'li yıllarda tüm Cumhuriyet dönemi boyunca yapılanın % 54'üne ulaştığını söylemeden edemem.

... Bu bilgiler ışığı altında 80'li yılların kara bir dönem mi, ak bir dönem mi olduğunu takdirlerinize sunuyorum, teşekkür ederim.

Adnan KORKMAZ

Veteriner Sağlık Teknisyenleri Derneği Başkanı

... Ülkemizde 1980 yılında kanatlı dahil 143.182.000 hayvan mevcut

iken bu rakam 1989 yılında 130.768.000'e düşmüştür.

Yaklaşık olarak Sığır - Manda mevcutlarında % 25, koyun keçi mevcutlarında % 17 azalma olurken kanatlı mevcutlarında ise % 5'lik bir artış olmuştur.

... Avrupa Topluluğunda ise işletmelerin yapıları, büyüklükleri, teknolojileri, verimlilik düzeyleri ve uygulanan politikalar bakımından topluluk ile Türkiye arasında rekabet gücümüzün en zayıf olduğu sektör hayvancılıktır.

... **Toplulukta;** üretici belirli bir fiyat ve pazar garantisi altında korunurken,

Ülkemizde üreticiler serbest piyasa koşullarında oluşan fiyatları kabul etmek zorunda kalmışlardır.

... Giderek artan hızla nüfus ile dengesiz durumun daha da artarak, mevcut üretim kaynaklarının en etkin bir şekilde değerlendirilebileceği optimal üretim ve yatırım planları çerçevesinde hayvansal üretim faaliyetlerinin yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Yücel AKINCI

Türk Veteriner Hekimler Birliği Başkanı

... Türkiye, sanayileşmeye ağırlık vererek; tarım ve hayvancılığında asla ihmal etmeksizin, ekonomisini hızla geliştirmek ve dünyadaki ekonomik ağırlığını büyük ölçüde artırmak zorundadır.

Oysa bu bakımdan çok talihsiz bir dönem yaşıyoruz. Sanayi belirsizleşmiş, tarım ve hayvancılığımızda, gerek üretim gerekse dışsattım açısından gerileme sürecine girilmiştir.

... 10 yıldır izlenen yanlış politikalar sonucu köylümüz, üreticilerimiz yoksullaşmıştır. Bir önceki gününü arar hale gelmiştir.

1983-1990 yılları arasında çiftçimizin ürettiği ürünlerinin fiyatı 17 kat artarken girdilerinin fiyatı 24 kat artmıştır.

Hayvancılıkta bu fark daha da büyük olmuş 26-39 oranına ulaşmıştır.

... Görevini yerine getiremeyişinin başlıca nedenleri...

- Eğitim öğretim
- Üreticiye hizmet götürmekle yükümlü kamu kuruluşlarındaki yapısal bozukluk
- Uygulanan ekonomik politikalar (EBK, TSEK işlevini yitirdi)
- Yanlış ithalat - ihracat
- Üreticinin örgütsüzlüğü

- Girdi - Ürün fiyatları arasındaki dengesizlik

- Üreticinin eğitim eksikliği

İbrahim YETKİM

T.Ziraatçılar Derneği Başkanı

1980 yılından günümüze tarım sektörünün genel bir değerlendirilmesini konu alan bu toplantı, öncelikle zamanlaması bakımından oldukça isabetli bir seçim olmuştur. Zira, hemen hemen her kesimde uygulanan ekonomik politikaları nedeniyle yeni yeni sancılar ortaya çıkmakta, bu sancıların giderilmesi için arayış içine girilmektedir. Bu itibarla, bu toplantıyı düzenleyen TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası önemli bir görevi yerine getirmiş bulunmaktadır. Kendilerine teşekkürü bir borç biliyoruz.

1980'li yıllardan günümüze hemen hemen hiçbir değişiklik göstermeyen tarımın görüntüsü şu şekilde idi;

a) Tarımsal üretimin temel üretim faktörlerinden biri olan "toprak" ile ilgili dev sorunlar bulunmaktadır.

b) Türkiye tarımında küçük işletmelerin yoğunluk kazandığı bir yapı hakimdir.

c) Tarım işletmelerinin işletme sermayeleri çok yetersizdir.

d) Tarım sektöründe verimlilik düşüktür.

e) Tarım ürünlerinin pazarlaması konusunda etkili bir sistem yoktur.

f) Her şeyden önemlisi üretici kendi hak ve çıkarlarını koruyacak örgütlerden yoksundur.

h) Tarımda sosyal güvenlik şemsiyesi oluşturulamamıştır.

... Söz konusu dönemde, tarım sektörü ve üretici yönünden, tam bir serbest pazar ekonomisinin uygulandığını ileri sürmekte son derece güçtür. Bu dönemde, üreticinin satın aldığı gübre, ilaç, tohum, akaryakıt ve traktör gibi girdilerin fiyatı, serbest pazarda üreticinin etki edemediği, söz sahibi olamadığı belirlenirken, ürün fiyatları Hükümet tarafından saptanmıştır.

... "Eşit güçlerin rekabetiyle başarıya ulaşacağı ileri serbest pazar ekonomisi koşullarında, örgütlenme, dayanışma hakkı elinden alınan üreticinin nasıl hareket etmesi gerekmektedir?"

... Günümüzde tarım sektörünün içine girdiği sancılı dönemin daha büyük zararlara neden olmadan geçirilmesi önem taşımaktadır. Bu sancılar giderilmediğinde, kırsal kesimdeki ekonomik ve sosyal sorunlar daha da boyutlanacak, tüm ekonomiyi etkiler hale gelecektir.

... Bu sempozyumda büyüteç altına alınan zaman kesiti, Türkiye'nin kalkınma stratejisinde köklü bir dönüşümü simgeler.

... Bir hesaplama göre tarımda aktif nüfus başına sübvansiyon değerleri AT'da 5760 dolar, Türkiye'de ise 85 dolardır.

... Faktör verimliliği ve geliri düşük, işsizliği yaygın; gerçek anlamda örgütlenme düzeyi düşük Türkiye tarımını, konumadan yoksun olarak, serbest piyasa koşullarına terketmenin, yapısal sorunların derinleşmesine ve kırsal kesimin yoksullaşmasına neden olacağını 1980 - 1990 kesitinde yaşayarak öğrenmiş bulunuyoruz.

... İhmal edilmiş bir tarım, sanayimizin gelişmesi önündeki büyük bir engeldir.

... Bu dönemde desteklenen ürün miktarı azaltılış (22'den 9'a düşürülmüştür) ve destekleme fiyatları genelde enflasyonu karşılamayan bir düzeyde tutulmuştur.

... Girdilere sağlanan sübvansiyonlar yetersiz kalmış ve girdi fiyatları ürün fiyatlarının üstünde gerçekleşmiştir.

... Bu, bir çok başka nedenle birlikte tarımın kendi içindeki dengesizliği ve eşitsizliği teşvik eder niteliktedir.

... 1980 - 1990 dönemine kırsal kalkınmamızda büyük önem taşıyan tarımsal krediler açısından bakıldığında, kredi faizleri, tarım için gerçekçi olmayan düzeylere yükseltilmiştir.

... 1980-1990 döneminde tarımın ihmal edilmesi olgusunu

en açık biçimde ortaya koyan göstergelerden birisi yatırımlarda tarıma ayrılan payın giderek azalmasıdır.

... Türkiye'nin, 1980 öncesinde tanık olumayan bir olguyla çok çeşitli tarım ürünleri ve tarıma dayalı sanayi ürünleri satın almaya başlaması dönemin belirgin özelliklerindedir.

... 1980-1990 döneminde ülkemizde ıslah çalışmaları ve genel olarak tarımsal araştırmalar büyük ölçüde ihmal edilmiştir.

... Tarımsal gelişmenin göstergelerinden birisi, bu kesimdeki insanların gelir düzeylerinin, diğer kesimlerde çalışanların gelirlerine yaklaşan düzeylerde gerçekleşmesidir. Ülkemizde 1980-1990 döneminde sektörel gelir dağılımındaki gelişmelerden en olumsuz etkilenen kesim ise tarım kesimi olmuştur.

... Verim değerleri açısından ise, rastlanan kimi artışlara karşın 1980-1990 döneminde verimlerdeki gelişmeler, ondan önceki dönemlerdeki verim artışlarının gerisinde kalmıştır.

... Kırsal kesimin en büyük sorunu örgütsüzlüktür.

... Kamu, gerçek anlamda kooperatifleşme için uygun ortam yaratmayı ve desteklemeyi başlıca görev olarak benimsemiştir.

... Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığının dönem içinde gerçekleştirilen reorganizasyonu hem hizmetlerin daha etkin bir biçimde yürütülmesini sağlayamamış hem de Bakanlıktaki ana meslek gruplarının hiç birini tatmin etmemiştir. Bakanlığın en

Prof.Dr. Cemal TALUĞ
TMMOB
Ziraat Müh. Odası.

önemli organları olan ana hizmet birimleri, görev, yetki ve sorumlulukları göz önüne alındığında işlevsiz ve boşlukta kalmışlardır.

... Öte yandan, yapılanma sorunları yanında bu Bakanlıktaki yönetsel politika ve uygulamalardan doğan sorunların da giderilmesini ve dinamik bir çalışma ortamı içinde meslektaşlarımızın mesleki birikimlerinin toplumun hizmetine daha etkin bir biçimde sunulabilmelerinin yollarının açılmasını diliyoruz. Başta eğitim olanaklarından yararlanma olmak üzere mesleki gelişme ile yükseltilmelerde iş başarısı ve deneyimin temel alındığından hiç kimsenin kuşku duymayacağı bir uygulamayı görmek istiyoruz.

... Meslektaşlarımız, emeklerinin karşılığını alma ile sendikal haklara sahip olmanın kaçınılmaz ilişkisini yaşam içinde görüyorlar.

... Yaklaşık 8.000 meslektaşımızın, mesleki birikimlerini toplumun hizmetine sunma olanağı bulamadığını, marjinal işlerde ya da başka alanlarda yaşamı kazanmaya çalıştığını üzülenek izliyoruz.

... Ziraat Mühendisleri Odası olarak, başta değerli hocalarımız olmak üzere herkesi bu konuda daha duyarlı olmaya ve kendi payına düşeni yerine getirmeye çağırıyoruz.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI**TARIM POLİTİKALARI OTURUMU****“Eğer Türkiye, Tarım Ürünleri Dış Satımını Artırmak İçin Zorlanırken, Bir Taraftan da Kolaylıkla Tarımsal Ürün Dışalımı Artıyorsa Ulusal Ekonomi Açısından Tersine İşleyen Bir Mekanizma Yaratılıyor Demektir”**

Prof.Dr. Gülcan ERAKTAN
A.Ü.Ziraat Fakültesi
Ekonomi Böl.Öğr.Üyesi

Türk tarımında emeğin fazlalığı ve toprakla sermayenin göreceli kıtlığı tarımsal yapının temel özelliğidir. 1980’li yıllarda bu temel konularda üretilen politikaların sorunların çözümünde önemli bir ilerleme yaratmadığı gözlenmektedir. Toprak dağılımı düzenlemede etkili bir araç olan toprak reformu fırsatı kaçmış, yapısal gelişmeler de artık toprak reformu ile soruna çözüm bulma noktasının çok ötesine geçmiştir. Bundan sonra toprak üzerindeki nüfus baskısını azaltarak tarımsal yapıları iyileştirmek yalnız tarım dışı sektörlerde yaratılacak iş olanakları ile sağlanabilir. Tarımda kredi kullanımı sermaye eksikliğini giderecek boyutlara ulaşmamıştır. Faiz kredileri de dönem içinde genel faiz hadlerindeki artışları ve enflasyon hızına bağlı olarak sürekli yükselmiştir.

1980’li yıllar Türk ekonomisinde uygulama alanına konulan liberal yaklaşımın tarıma da uydurulmaya çalışıldığı bir dönemdir. Bu yılların yurtdışı pazarları açısından en önemli özellikleri destekleme alımlarının kapsamındaki ürün sa-

yısının çok azaltılması, çiftçiye ürün bedellerinin taksitler halinde ödenmesi, destekleme fiyatlarının girdi fiyatlarının altında bir artış göstermesi, tütün ve çayda tekelin kalkması olarak özetlenebilir. Gerçekten de bu dönemde gelişmiş sanayi ülkelerinde bile rastlanamayacak biçimde tarım pazarlarına devlet müdahaleleri azaltılmış ve serbest piyasa ekonomisi adı altında bir başıboşluk düzeni yaratılmıştır. İç ticaret hadleri genelde tarımın aleyhine dönmüştür.

Tarım ürünlerinin dış ticaret düzenlemeleri de liberal ekonomi, dışa açılma politikası, ihracata dayalı kalkınma stratejisi gibi temel yaklaşımların bir uygulama alanı olmuştur. Dönemin ilk yıllarında dışsatımı artırmak için ihracatçılara yönelik özendirici ve destekleyici önlemlerle dış satım artırılmaya çalışılmış, İran-İrak savaşının da etkisiyle bu alanda olumlu gelişmeler olmuştur. Ancak dönem sonunda önlemlerin bir bölümünün kaldırılması zorunluluğu doğmuştur. Dış ticaretimizde en önemli değişme ise dışalımın liberasyonu ile başlayan

ve hızlı bir şekilde artan tarım ürünleri dışalımıdır. Öyle ki 1980’de tarım ürünleri dışsatımı değerlerinin % 5,6’sı kadar tarım ürünü dışalımı yapılırken, bu oran 1989’da % 48,9 olmuştur. Eğer Türkiye tarım ürünleri dış satımını artırmak için zorlanırken bir taraftan da kolaylıkla tarımsal ürünler dışalımı artıyorsa, ulusal ekonomi açısından tersine işleyen bir mekanizma yaratılıyor demektir.

Tarım kesiminin başta gelen sorunları arasında gelir dağılımı bozukluğu gelmektedir. Seksenli yıllarda ve tarım sektörü ile diğer sektörler arasında, ne de tarım sektörü ile diğer sektörler arasında, ne de tarım sektörünün kendi içinde var olan gelir dağılımı dengesizliklerini giderecek bir önlem alınmamıştır. DPT tarafından yapılan hesaplamalar özellikle sanayide çalışanlara göre tarım kesiminde kişi başına katma değer varitelerinin yalnız çok düşük olduğunu değil, seksenli yıllarda daha da azaldığını göstermektedir. 1983 ve 1984 yıllarında tarım - sanayi arasındaki kişi başına katma değer varitesi % 18,4 iken, 1990’da % 15,3’e inmiştir.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM POLİTİKALARI OTURUMU

“Tarım Sektörü Yoksullaştırılmaktadır.”

Prof.Dr. Ergün KİP
G.ü. İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Öğretim Üyesi

Son yıllarda Türkiye’de sanayileşme tarımdan bağımsız olarak ele alınmış ve ekonomik kalkınmanın tek yolu sayılmıştır. Öyle ki, çoğu kez ekonomik kalkınmada sanayileşme ve tarımsal gelişme çabaları hem girdi hem de çıktı bakımından tamamlayıcı ve karşılıklı olarak birbirini destekleyici faaliyetler olarak düşünülmemiş, aksine alternatifler olarak ele alınmıştır. Bu ele alış biçimi içinde de ihmal edilen veya daha hafif bir deyimle daha az ağırlık verilen sektör tarım sektörü olmuştur.

Türkiye’de son yıllarda sabit sermaye yatırımlarının sektörler arası dağılımında tarım sektörünün aleyhine bir gelişme gözlenmektedir. Tarım sektörüne yapılan sabit sermaye yatırımları Üçüncü ve Dördüncü Plan dönemlerinde yılda ortalama % 11.39 ve % 10 gibi düşük oranlarda olmasına rağmen özellikle 1984 yılından itibaren sürekli bir azalma göstererek, 1988 fiyatlarıyla Beşinci Plan döneminde yılda ortalama % 7.24’e düşmüş, altıncı Plan dönemi sonunda ise % 7.93 olması hedeflenmiştir.

Tarım/sanayi iç ticaret had-

leri 1980 yılından beri yaklaşık % 70 dolayında seyretmektedir. Bu, tarım sektörünün sadece fiyatlandırma yoluyla her yıl örtük biçimde % 30 dolayında vergilendirildiği, dolayısıyla tarım sektörünün GSMH içinde payının da yine yaklaşık bu oranda düşük ifade edildiği anlamına gelmektedir. Tarım sektörünün yoksullaştırılması sektörler arası gelir dağılımı incelendiğinde de anlaşılmaktadır. 1980 yılında kişi başı gelir tarıma göre sanayide 4.63 kat, hizmetlerde ise 4.70 kat yüksektir. Oysa durum 1988’de daha da kötüleşmekte, sanayide kişi başına gelir tarıma göre 5.72 katına, hizmetlerde ise 4.71 katına yükselmektedir.

Zaman içinde Türk tarımında girdi sübvansiyonu olarak sadece gübre sübvansiyonları kalmıştır ki 1980-1990 yıllarını kapsayan 11 yıllık bir dönemde sadece yaklaşık 3.7 milyar TL’sındadır. Bu sübvansiyona rağmen, ürün/gübre pariteleri ürünler aleyhine seyretmektedir. Tarım sektörüne son 11 yılda toplam olarak sadece 3.7 trilyon lira gübre sübvansiyonunda bulunan ülkemizde son sekiz yıl

çinde sadece ihracat şirketlerine çeşitli teşvikler altında 17.0 trilyon lira akıtılmış bulunmaktadır.

1980 yılında uygulanmaya başlanan iktisadi politikalar özellikle dış ekonomik ilişkiler de etkili olmuş ve ihracat ve ithalatta önemli ölçülerde değer artışlarına ve yapısal bir değişime yol açmıştır. Yapısal değişim özellikle ihracat cephesinde ortaya çıkmış, 1980’e kadar ihracat gelirlerimizin büyük bölümünü oluşturan geleneksel tarım ürünlerimizin payı gittikçe azalırken tarıma dayalı işlenmiş ürünlerin ve sanayi mamüllerinin payı giderek artmıştır. İhracat gelirlerimiz içinde geleneksel tarım ürünlerinin payının azalması son yıllarda kamu oyuna ülkemizin hızla sanayileşmekte oluşunun bir göstergesi olarak sunulmaktadır. Oysa tarımın gerek işlenmiş ürünler olarak gerekse bazı sanayi mamüllerinin bünyelerinde yer alması bakımından ihracata dolaylı katkıları da bulunmaktadır ki yaptığımız hesaplamalar bu payın pek de küçümsenemeyecek düzeyde olduğunu (1983’de % 6.8) göstermektedir. Diğer taraftan toplam ihracat içinde sanayi ürünleri payının artması şeklinde gelişen yapısal değişim belirli bir yol izlememiş, adeta her yıl başka bir sektörün ihracatının artmasıyla gelişmiştir. Hedef ihracatın yapısını belirli bir yere yöneltmekten çok, ne pahasına olursa olsun ihracat gelirlerini artırmaktadır. Ayrıca, dışa açılmak bir aşama olacağı zannedilerek bazı tarımsal ürünlerin ve tarıma dayalı sanayi ürünlerinin iç üretim koşulları dikkate alınmadan acele ithalatına başlanılmıştır. Bu grup ithalatta AET’de mevcut sübvansiyonlar nedeniyle gizli bir dumping unsuru olup olmadığı araştırma konusu yapılmamıştır.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI**TARIM POLİTİKALARI OTURUMU**

“Ben Türkiye'nin Azgelişmişliği Bitirdiğini Ve Sanayiden Tarıma Kaynak Aktarmak Döneminin Başlaması Gerektiğine İnanıyorum.”

Prof.Dr. Asaf Savaş AKAT

İster gelişme yolunda diyelim, ister sanayileşme yolunda, ister az gelişmiş diyelim, Türkiye gibi ülkelerin iktisat politikalarında tarımla ilişkileri zor oluyor, tarımsal politikalar öyle kolay bir temele oturmuyor. Çünkü sanayileşmeye başladığımızda sanayileşmeyi yapabilmeniz için kaynağa ihtiyacınız var. Kaynak deyince, ekonomide bir tek tarım kesiminde sanayileşme için kullanılabilir kaynak olduğunu görüyorsunuz. Dolayısıyla sanayileşmek için tarımın ürettiğinin bir bölümünü alacaksınız sanayi kesimine yatıracaksınız. Bu politikanın ne ekonomik sistemle ilgisi var, ne sağla, ne solla ilgisi var. Herkes öyle yapmış; Sovyetler Birliği de böyle yapmış, Japonya da, Türkiye'de.

Tabii ki bunu yapmanın bir sürü yolu var. İyi yolu, ekonomiyi bozmayan yolu, Japonya'nın yaptığı gibi, Sovyetlerin yaptığı gibi tarım kesimine doğrudan vergi koymak. Tarıma doğrudan vergi koyunca, fiyat sistemini bozmak zorunda değilsiniz. Vergi olarak alırsanız ve o kaynağı sanayiye yatırırsanız o zaman fiyatlarınız uluslararası fiyatlar düzeyinde kalabilir. Yani, tarıma doğrudan vergi koyunca, fiyat sistemini bozmak zorunda değilsiniz.

Bu vergiyi koymaya gücünüz siyasi anlamda yetmez. O zaman fiyat makasıyla oynarsınız. Şimdi, diyelim köylü bir ton pamuk üretti ve bir ton pamukla yurt dışından bir tane traktör alınıyor. Yalnız köylü bir ton pamuğunu burada satıp traktör almaya gittiği zaman bir de bakarki

bir traktörün dörtte birini ancak satın alabiliyor. Belli ki Türkiye bir ton pamukla bir traktör almış ama bunun sadece dörtte biri köylüye gitmiş, İşte fiyat makası böyle işliyor.

Ülkelere baktığımızda, tarihe baktığımızda tarım sanayi ilişkilerinde iki aşama görüyoruz. Birinci aşamada tarımdan kaynak aktararak sanayi kuruluyor. İkinci aşamaya geldiklerinde belirli bir sanayi kurulduktan sonra da tersini yapıyorlar. bu sefer sanayiden kaynak alıp tarıma aktarmaya başlıyorlar.

Ben Türkiye'nin az gelişmişliği bitirdiğini tam tersine sanayiden tarıma kaynak aktarmak döneminin başlaması gerektiğine inanıyorum. Bu, evvel emirde tarımsal kesime, tarım kesimi çalışanlarımıza kentsel kesimde var olan bütün sosyal ve iktisadi altyapı hizmetlerinin ve bütün sosyal güvenlik kurumlarının getirilmesinden geçmektedir. Önlemlerin başında büyük bir isdiham seferberliği olmalı bence. Kırsal kesime yönelik bir isdiham seferberliği sorunların hafifletilmesinde çok yararlı olacaktır.

Bu süreç içinde kooperatifçiliğin tarım kesiminde son derece önemli olduğunu özellikle belirtmek istiyorum. Kooperatifler devletten kurtarılmalı, sivil toplum kuruluşları haline getirilmelidir. Sivil toplum kuruluşları olarak da büyük miktarda kamu tarafından kaynaklar desteklenmesi, canlandırılması ve teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

“1980-1990 Döneminde Kırsal Alan Örgütsüzleştirildi.”

Prof.Dr. Ziya Gökalp MÜLAYİM
A.Ü. Ziraat Fakültesi
Ekonomi Böl. Öğretim Üyesi

Benim görüşüme göre, 1980-1990 tarımının en önemli üç sorunu var veya gündemle ilgili olarak belirtilmesi gereken önemli üç konu var. Bunlar :

- 1- Tarımın örgütsüzleştirilmesi
- 2- Tarımdaki toprak dengesizliğinin ve topraksızlığın sürdürülmesi.
- 3- Çiftçinin fakirleştirilmesi.

Benim gördüğüm kadarıyla, bu konularda 1980-1990 hükümetleri çok bilinçli hareket etmişlerdir. Bu üç sorunu gündemde tutmuşlar ve ağırlaştırarak devam ettirmişlerdir.

Örgütsüzleştirme olayını 1980'den sonra hemen görüyoruz. 1980 öncesine baktığımız zaman öncelikle kooperatifleşme ve aynı zamanda sendikalaşma hareketi var. 1980 sonrasında 12 Eylül'ün ilk yaptığı iş hemen Türkiye'deki bu örgütlerin yöneticilerini tutuklatmak oldu. Köy - Koop'un kapatılması için devlet tarafından mahkemeye müracaat edildi. Köy-Koop Merkez Birliği ve hatta Tar-Ko kapatıldı. Böylece kırsal alan kooperatifçilik açısından örgütsüzleştirildi. Tabii kooperatifler devam etti. Fakat 12 Eylül'den sonra ve daha sonraki hükümetlerin politikası ülkemizde daha çok aracının, tefecinin,

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM POLİTİKALARI OTURUMU

holdinglerin hakim olacağı bir ekonomik düzeni yaratmak idi ve buna tarım açısından engel olan örgütler tarım kooperatiflerinin üst örgütlerimizdiler yoksa birim kooperatifler değildi. Aksine birim kooperatifler bu tip araçların, tefecilerin ve hatta holdinglerin kazançlarının daha da artmasına neden oluyordu.

1980-1990 arasındaki hükümetlerin politikasında örgütsüzleştirme açısından çok tipik yasalar var. 1984 yılında Tarım Satış ve Tarım Kredi Kooperatifleriyle ilgili iki tane yasa çıkarıldı. Böylece devlet güdümü artırıldı. Yani 1980-1990 arasındaki tarım politikasında kooperatif olmasın denilmiyor, demokratik kooperatif olmasın deniliyor.

Yine 1980-1990 arasında bir önemli olgu da toprak dengesizliğinin ve topraksızlık olgusunun devam etmesidir. FAO için bir araştırma yapmıştık iki üç yıl önce, bir milyon aileden daha fazlasının topraksız olduğunu görüyoruz. Türkiye'de ve bugün GAP bölgesinde % 50'ye yakın çiftçi ailesi topraksızdır. Bunlarla ilgili önlemler alınmadığı gibi 1984 yılında "Sulama alanlarında arazi düzenlemesine dair tarım reformu" diye bir kanun çıkarıldı ve bu kanunla 1980'den önce kamulaştırılmış ve dağıtılmamış topraklar eski sahiplerine iade edildi.

Bütün bunların sonucu nedir? Çiftçinin fakirleşmesi, yoksullaşması. Çiftçi gittikçe fakirleşiyor. Tarımdaki gelir payı düşüyor. Ama bu çiftçinin fakirleşmesindeki neden sadece payın düşmesi değil. kooperatif üst örgütlerinin ortadan kalkması, sendikaların olmaması, çiftçinin gerçekte tarım olan diğer konulardan (tarım ürünleri sanayi ve ihracat) pay almaması da büyük etken fakirleşmesinde.

"Demokrasinin İşlerlik Kazandığı Yıllarda Tarım Kesimi Destekleniyor, Baskı Dönemlerinde Tarım Üreticisinin Alım Gücü Azalıyor."

Prof.Dr. Yakup Kepenek

Türkiye'nin tutarlı, bütüncül ve uzun süreli bir tarım politikası olduğu söylenemez. Bu durum, yalnızca 1980 sonrasında değil, öncesi için de geçerlidir. Tarım kesimi yıllarca sağlamalın gibi algılanmıştır. Ancak ineğin sütünü artırmak için gerekli önlemleri aldığımız söylenemez. Sayın Akat "ineği besleyelim" diyor. Ben buna tümüyle katılıyorum. Ancak Türkiye'nin sanayileşmesinde yapılacak daha çok iş var. Bununla birlikte tarım politikaları konusunda da alınabilecek çok önlem vardır.

Türkiye 1980'li yıllarda, savaş uçakları bir yana en büyük yatırımını GAP'ta yaptı. Pek çok üründe, Türkiye'nin üretimini birkaç katına çıkaracak bir proje söz konusudur. GAP konusunun çok boyutlu olduğu biliniyor. Önce, salt tarımsal üretim açısından yörede kullanılacak, ekonomik ve teknolojik anlamda "en uygun" (optimum) işletme büyüklüklerinin tartışılması gerekir. GAP'ı ABD'den Japonya'ya uzanan bir dizi büyük sermayedarın latifundia türü çiftlikler olarak bölüşmelerinin önlenmesi ve bu en uygun işletme büyüklükleriyle yöre halkının hizmetine sunulması yoluna gidilmelidir.

Türkiye'nin bugüne dek izlediği tarım politikalarının gelişimi kanıtıyor ki tarıma verilen destekleme fiyatı, sübvansiyon ve benzeri "gelir aktarma" süreçleriyle siyasal yapı arasındaki yakın bir ilişki vardır; bire bir ilişki saptanabilir. Demokrasinin işlerlik kazandığı yıllarda tarım kesimi destekleniyor; baskı dönemlerinde de tarım üreticisinin alım gücü azalıyor. Gerek 12 Mart 1971 sonrasında, gerek 12 Eylül sonrasında yaşanan baskıcı uygulamalar sırasında tarım kesimi yoksullaşmış bulunuyor. Bunlardan birincisinin "haşhaş yasağı", 12 Eylül sonrasında taban fiyatı ve sübvansiyon politikaları çiftçiyi yoksullaştırma sürecinin somut göstergesidir. Ancak 12

Eylül sonrası uygulamaları giderek kalıcı bir özellik gösteriyor. Sonuç olarak 1980 sonrasında tarım kesimi görece olarak yoksullaşıyor. Ancak tarımın yoksullaşması, görece olarak gelir yitirmesi, sanayiye kaynak aktarılmasını sağlamıyor, öbür sektörlerin üretim olanağı, üretim temeli genişlemiyor.

Yeniden tarım politikalarına dönersek, sorunun iki boyutu olduğu anlaşılır. Bunlardan birincisi demokrasidir. Demokrasinin işlerliği, tarım üreticilerinin kendilerinin çıkarlarını korumaları için yeterli oluyor. İspanya, ya da Fransa'da hiç bir iktidar, örneğin şarap üreticilerine "dünya fiyatlarını" dayatmıyor. Oysa Türkiye'de 1980 sonrasında, Ortaasyadanbu yana yüzlerce tür peynir üreten bir halka, peynir ithal edilebiliyor. Denilebilir ki peynir, patates vb. ithali salt tüketici açısından yararlıdır. Ancak, biz demokratik süreçleri işleterek, tüketici üretici çıkar dengesini ulusal düzeyde oluşturabiliyoruz. Sorunun ikinci boyutu, bunun "nasıl" sağlanacağına ilişkindir. Açık ki, bunun yolu, üreticinin örgütlenmesinden geçer.

Tarım kesiminde verim düşüklüğü sürekli olarak vurgulanıyor. Ancak bunun çok önemli olan insan boyutu gözardı ediliyor. Toplam işgücünün en son nüfus sayımı verilerine göre % 20 dolayında bir bölümü okur yazar değilken, bu oran tarım kesiminde % 30'un üzerine çıkıyor. Türkiye ortalaması olarak işgücünün % 6 doayında bir bölümü fakülte ve yüksek okul mezunudur; ancak tarım kesiminde bu oran % 0.2 dolayındadır. Bu çok önemli sorunun çözümü gerekiyor.

Son biyoteknik gelişmelerin inanılmaz hızı tarımsal üretim için ufuklar açıyor. Ulus olarak, yalnızca bunları "izlemekle" yetinemeyiz. Bu süreci, yeni teknoloji üretimine etkin bir biçimde katılmak zorundayız.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI**TARIM SANAYİ İLİŞKİLERİ OTURUMU****“Türkiye Alt Yapı Eksikliklerinin Bir Çoğunu Tamamlamıştır.”****Dr. Namık Kemal KILIÇ**

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı

Diğer üretim dallarında olduğu gibi. Tarımda da sanayi çok önemlidir. Ticarete dayalı üretim yapılabilmesi için sanayicilik, özel teşebbüs ve müteşebbis ruhunun arzu ettiği çalışma ve iş ortamını sağlayacak fiziksel ve yasal alt yapıların temel öğeleri olan, elektrik, enerji telekomünikasyon ve ulaştırma gibi fiziksel alt yapı öğeleri ile, istikrarlı para - kredi politikası, kâr politikası, yatırım ve ihracat rejiminin temini ile sermaye birikimini sağlayacak sağlıklı mekanizmaların kurulması gibi yasal alt yapıların oluşturulması gerekmektedir.

Bu alt yapılar oluşturulmazsa üretim için gerekli enerji sağlanamayacağı gibi, dünya ve ulusal piyasalarda pazar hareketleri ve pazar fiyatları takip edilemez, herhangi bir yerden izin almadan üretilen mallar sağlıklı bir şekilde sevkedilemez. Hatta yatırım yapımının etkileneceği ara ve yatırım mallarının temini güçleşeceğinden yatırım yapımı, ile iş gücü temini ve teknik araştırma geliştirme imkânları etkileneceği gibi bizim gibi gelişmekte olan ülkelerden en kıt kaynak olan sermaye birikimide etkilenecektir.

Türkiye'nin bu öğeler çerçevesinde iş yapabilmesi için alt

yapı eksiklikleri olabilir. Ancak birçoğunu çözdüğümüzü söyleyebilirim. Gerçi sektör bazında incelediğimiz zaman sanayiciliği ve iş adamlarını etkileyen bir çok başka faktörlerde var ama uygun görürseniz bu konuları, arkadaşlarımız Türkiye'deki gelişmeleri takdim ettikten sonra sonuç - cevap şeklinde tartışmaya açalım.

Konuşmacılarımız, esasında sektörün genel boyutlarıyla resimlerini çizdiler. Ben ona uygulamaya dönük tarım-sanayii ilişkilerindeki temel sorun nedir? veya öğeleri nedir? Sorunları nasıl özetleyebiliriz? in üzerinde durmak istiyorum.

Bakıyorum devamlı fiyat politikası üzerinde duruldu. Konuşmacılar fiyat politikasında gayet güzel geçmişi ve son yılları dile getirdiler. Bu dünyada yaşamak istiyorsak, şayet uluslararası örgütlerin üyesi isek, Dünyadan izole edilmiş bir fiyat politikası uygulamayız, uygulamamalıyız da, Tarımda uyguladığımız fiyat politikaları dünya politikalarına paralel olması lazımdır.

Şimdi gelelim destekleme politikalarına, ülkelerde politik tercihlere bağlı olmak üzere destekleme politikalarının; ürün fiyat bazı, girdi bazı ve girdilerin te-

minindeki kredi finansmanı gibi alternatifleri vardır. Destekleme politikalarında uygulanacak alternatifler hem uluslararası şekilde uyumlu olacak hemde gerçek çiftçiye kaynak transferinde en ideal yaklaşımı verecek verimli alternatifin seçilmesi gereklidir. Bu da politik bir tercihtir.

İkinci önemli bir konuda tarım sektöründe yatırım ve ihracat teşvikleri politikası ile kredi politikasıdır.

Gelelim ihracat teşvik politikasına tarım ürünleri, tarım sektörüne dayalı ürünler az mı teşvik ediliyor? Bir ayrıcalık mı var? Hayır bilakis direkt tarım ürünleri bugün ihracatta ne fazla teşvik alan ürünlerimizdir. Uygulanan kredi politikamız ise; yıllardır oturmuş ve faturasıda çok ağır olan bir kredi politikasıdır. Ziraat Bankasının da en büyük çıkmazlarından birini teşkil eder. Ama çiftçiye verilen kredi ile sanayiciye verilen kredileri ayırmamız lazımdır. Tahmin ediyorum son yıllarda Ziraat Bankası ilk defa entegre tarım yatırımlarına özel kredi politikası işletmeye koydu. Belki bunun gelişmesine, uygulamasının kolaylaşmasını sağlamak ve teşvik etmemiz gerekiyor.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM SANAYİ İLİŞKİLERİ OTURUMU

“Tarımın Milli Gelirdeki Ve İhracat İçindeki Nispi Payı Küçülse Dahı Döviz Sağlama Yönünden Ekonomide Önemli Tesirleri Bulunacaktır.”

Prof.Dr. Turan GÜNEŞ
A. Ü. Ziraat Fakültesi
Ekonomi Böl. Başkanı

Konuya önce genel bir şekilde ekonomik kavramlar olarak tarım ve sanayi ilişkileri ile girmekte yarar görmekteyim.

Bilindiği gibi bir ülkenin ekonomisi farklı ağırlıkta olmak üzere başlıca 3 ana sektörden oluşmaktadır. Bunlar Tarım-Sanayi ve hizmet sektörüdür. Ülkelerin sahip oldukları tabii kaynakları, nüfus miktarları ve girişimci kabiliyetleri onların ekonomik yapılarında çeşitli sektörlerin farklı oranlarda yer almasını yaratmaktadır. Ülkelerin kalkınma çabaları da bu bileşimi zaman içinde değiştirmektedir. Tüm gelişmiş ülkelerde, sanayii ekonomik bir sektör olarak önemli bir pay almakta, hizmet sektörü büyüklüğünü korumakta ve tarımında gelişmiş ve ileri bir düzeyde olduğu görülmektedir. Gelişmiş tarımda daha az nüfus çalışmakta ve çok büyük nüfus kitlesini beslemektedir.

Türkiye Ekonomisinde ta-

rım uzun ve bir süre geniş bir yer almıştır. Tarımın gerek milli hasıladaki gerekse toplam ihracat değerindeki nisbi payının 1980'lerden sonra bilhassa son yıllarda düşmesi tarımın ekonomideki önemini azaltmaktadır. Tarımın Türkiye ekonomisinde halen büyük nüfus kitlesinin bir hayat tarzı olması ve istihdam alanını oluşturması beslenme ihtiyaçlarının yurt içinden karşılanması sanayiye ham madde sağlama hizmetleri ile önemli bir yere sahiptir. Tarımın Milli Gelirdeki ve ihracat içindeki nisbi payı küçülse dahi döviz sağlama yönünden ekonomide önemli tesirleri bulunacaktır.

Bir ülkede tüm ekonomik sektörler birbirleriyle karşılıklı ilişkiler içerisinde ekonomik gelişimi sağlamaktadırlar. Bir ekonomik sektördeki sorun diğer ekonomi sektörleri ile içiçe büyümektedir. Bu nedenle tarımın so-

runları ortaya konulmadan, tarımın sorunlarına kati bir çözüm yolu bulmak kolay değildir. Sanayii sektöründe meydana gelecek duraklama tabii olarak tarımı etkileyecek, tarımsal ürün ihracatı artışları planlanan hedeflere ulaşmıyacaktır. Bu ise uzun sürede tarımsal üretimin artışını sınırlandıracaktır.

Türkiye 1980'li yıllara büyük iç ve dış sorunların baskısı altında girmiştir. 1980'li yıllar toplumun bu sorunları bir çözüm yolu bulma derlenip toparlanma ile ertelenemez boyutlara varan sorunları çözme ile geçmiştir.

1980 li yıllara girerken ekonominin karşılaştığı bu olumsuz durum, tarımda girdi sağlama yönünden güçlükler yaratmış ve üretimde olumsuz etkileri görülmüştür. Sanayi ise hem ekonomideki bu olumsuz durumdan etkilenmiş, hem de tarımın yeter ve güçlü bir talep yaratmasından etkilenmiştir.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI**TARIM SANAYİ İLİŞKİLERİ OTURUMU****“Tarım,
Servetlerin
En Büyüğüdür”**

Dr. Meftune EMİROĞLU
TOBB Sanayi ve
Ticaret Daire Başkanı

Türk Tarımı ve Tarım sanayininin 1980-1990 arası bağlantılarının kurulmasında zorlanmamamız için, Türk tarım sanayininin son on yıllarını incelemeden önce, Cumhuriyetten bu yana çok kısa bir geçiş yapmak gerekeceği kanısındayım. Cumhuriyetin ilk yıllarında, tarımda fikri devrim diyebileceğimiz çiftçi gruplarıyla kalkınmaya başlamanın ön görüldüğünü, 1930'lu yıllarda ise entansif tarımın başlangıcının fikri teşkilatlanması olan Devlet Üretme Çiftliklerinin gelişmelerini, Zirai Donatım Kurumu ile Makina Kimya Enstitüsü gibi kuruluşların açılıp tarımda sanayileşmek ve tarımda girdi kullanımının giderek artırılması gibi Devlet politikalarının uygulandığını görmekteyiz. 1950'li yıllar ise tarımın uygulamalı devrim yıllarıdır. Zira bu yıllarda tarımın doktrinini müteakip Marchal planları ile dünyada tarımda sanayileşme başlamıştır. Türkiye'de bu yıllarda bu yolu takip etmiş ve 1954 yılında da ilk meyvelerini almıştır. Zira bu yıllar da tarımın alt yapılarının kurulmaları başlamış, bölgelerin

birbirlerine ürünleri iletebileceği yol şebekeleri devreye sokulmuştur. 1960'lı yıllar ise; tarım sanayininin artık çiftçi gurupları tarafından anlaşıldığı yıllar olmuş, tarımsal verimlilik, entansif hesapları ve rasyonalite gibi kavramlar çiftçiye kadar ulaşmıştır. Yine aynı dönemlerde hummalı bir toprak haritası yapma faaliyeti yani gübrelemenin temeli atılmıştır. Zirai sulamanın önemi anlaşılmış ve 1970'li yıllardan sonrada zirai sulama en yüksek değerlerine ulaşmıştır. Yalnız 1974 petrol krizi ile Dünyada büyük bir ekonomik değişim olmuştur. Bu dönemlerde tarım sanayinde pazar olmasının farkına varılmış, tarımsal mekanizasyonda içerde yapmanın yanısıra dışarıya da satma temayülü başlamıştır. Türkiye 1980'e kadar kendi şartları ile kavrulmaya gayret etmiştir. Türk tarımının son on yılı içinde ilk başlarına baktığımızda yeterli bir kararlılığın olmadığını görürüz. Ne yapılacaktır? Ne yapılması gerekmektedir? Herkes şişsel olarak tarımdan bahsetmektedir. Bu dönemde servetler, yapılanlar sayı-

lırken Türk siyasi hayatı ortaya atılan kendini doyuran 7 ülke kavramı teorisine cankurtaran simiti gibi sarılmıştır. Oysa amaç kendini doyurmak değildir. Türkiye maalesef birinci teknoloji devrimini kaçırmıştır. İkinci teknoloji devrimi için ise herhangi bir hazırlığı ve büyük faaliyetlerinin olmadığı görülmektedir. Ülkemizde son 7-8 yıldır, büyük bir yanlış yapılmaktadır. Devlet büyüklerimiz; Milli politikalarımız yazılırken, çizilirken, konuşulurken, tarım, bir fakirlik aracıdır! Ekonomik gerilik unsurudur! Tarımı azalttık övüncesi ile cümlelerine başlamıştır. Başlamışızdır. Bunun hemen durdurulması lâzımdır. Tarım servettir. Servetlerin en büyüğüdür. 21. Yüzyıl girerken de stratejik silahların önündedir. Tarım utanç değil ülkelerin servetidir ve 21. yüzyılın savaş metağıdır. tarım günümüze doğrudan doğruya sanayiidir. sanayiden doğrudan doğruya yalıtılmak mümkün değildir.

Bir diğer yanlış olgu ise, normal sanayii ürünü ile tarım sanayii ürünü arasında bir duvar çekmemizdir. Eğer mutlak sureti olanlarla onuşacaksek, hammaddesi tarımsal olan sanayii ayırarak konuşmamız gerekmektedir. Bu gün yaptığımız hesaplamalara göre: Ham tarım ürününü doğrudan doğruya tarım sanayii kabul ettiğimizde Türkiye'de ihracaatın % 60'ının Tarımın elinde olduğunu görmekteyiz.

□

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM SANAYİ İLİŞKİLERİ OTURUMU

“Tarım Artık Bir Sanayiidir.”

Tarım doğrudan sanayiidir. Çağımızda bilim ve teknolojiye meydana gelen hızlı değişimler yalnız sanayinin kendisini değil ekonominin bütün alanlarını derinden etkiler hale gelmiştir. Bu değişimler kaçınılmaz olarak tarım kesiminide niteliksel olarak değiştirmekte ve değişim sonucu tarımda tamamen bir sanayiye dönüşmekte, sanayii ile arasındaki eski niteliksel farklılık ortadan kalkarak sanayii ile tek entite haline dönüşmektedir.

Tarım artık bir sanayidir. 21. yüzyılda tarımın niteliği bu olacaktır. Eskiden sanaii bizim doğa güçlerine daha çok egemen olduğumuz, tarım ise doğa güçlerinin egemenliğini kabûllediğimiz bir alandı. Bilim ve Teknolojik gelişmeler, bize tarım alanında da doğa güçlerine egemen olma olanağını getirmektedir. Bunun en çarpıcı örneği de gen teknolojisidir. Zira Gen teknolojisi tarımda doğa güçlerine egemen olabilmeyi, doğayı denetleyebilmeyi mümkün kılmaktadır. Gen teknolojisi ile 21. yüzyılda bitkiler kendilerini tasarımılayabilme noktasına gelecek ve bu gün doğada olmayan yeni bitkilerin meydana çıkabilmesi mümkün olabilecektir. Dolayısıyla Gen teknolojisi sayesinde bu gün ilkel biçimlerini gördüğümüz açık fabrika durumunda olan seralar, 21. yüzyılda çok katlı bitki üretim fabrikaları durumuna geleceklerdir.

Dünümüzü ve bugünümüzü anlayabilmemiz için bu bilim ve

teknolojideki gelişmeleri göz ardı edemeyiz. 1980-1990 arasını değerlendirelim. Bugünüde değerlendirelim. Ama bir şeyi daha görelim. Dünyada bir şeyler değişiyor. Bilim ve teknolojiye ekonominin bütün aktivite alanlarını et-

“Mesleğimizi Yeterince Tanıtamıyoruz.”

Evvelki konuşmacıların tebliği ve görüşlerine aynen katılıyorum. Ancak bir şeyi de ifade etmek istiyorum. Tarım-Sanayii sektörü ilişkilerinde insan faktörü, tarım sektöründe çalışan Ziraat Mühendisleri ve bunların geliştirmiş olduğu eğitim tecrübelerinden pek fazla bahsedilmedi.

Devlet sektöründe çalışan meslektaşlarımızın çoğunun görev yaptığı Tarım Orman ve Köyleri Bakanlığı yurd dışına en çok eleman göndermiş ve yurt dışında eğitim sağlamış bakanlıklardan biridir. Bu eğitimin geçen arkadaşlarımızın yurt tarımına bazı politikacılarımızın masa başında oturma suçlamasına rağmen pek çok katkıları olmuştur. Yalnız bizlerin bir hatası vardır. O da kamuoyu yaratamayıştığımızdır. Kendimizi tanıtamayıştığımızdır, iyi bir medya yaratarak propogandamızı yapamayıştığımızdır.

Tarım bir alt sektör olarak ekonominin ve ülkenin en kritik motorudur. Bu motorun harekete geçirilmesi, bu motorun alım gücünün de olması, üretkenliğinin devam etmesi hiç kim-

kileyen değişimler oluyor. Biz bu değişimi yakalayamazsak geleceği geleceğe dönük hiç bir ciddi adım atamayız.

Bu tartışmada belki tarım-sanayii ilişkisini değerlendirirken, kendimize yeni bir perspektif, yeni bir değerlendirme çerçevesi çizmenin tam zamanıdır diyorum. çünkü bu ilişki iki ayrı şeyin ilişkisi değil, sanayinin iki dalı arasında ilişkiye dönüşmek üzeredir. Biz herşeyden önce bu iki dinamiği yakalamak zorundayız.

Murat OKTAR

senin kara kaşı kara gözü için olmaz. Bu doğrudan doğruya insanların bu sektörde çalışan insanların alın teriyle olur. Dolayısıyla sektörde çalışan sektöre disiplin getiren, felsefe üreten teori geliştiren meslektaşlarımızın katkıları hiçbir zaman yadsınmamalıdır.

Şimdi ekonomik faktörlere dönelim. Yabancı sermaye girişimlerinde tarım sektörü payı % 5'ten azdır. Gelen yabancı yatırımcı karşısında kendisi kadar tecrübeli, Türkiye'nin köylüsünü, tarım pazarını, dağıtım kurallarını, bilen tarımcıyla işbirliği yapmak istiyor. Ancak biz bu yatırımcıların karşısına maalesef Türk tarımcı yatırımcısını nakit para tasarrufu olmadığı için çıkartamıyoruz. Bunların karşısına nakit para tasarrufu fazla olan müteahhitler gurubu, hukukçular gurubu, tüccarlar gurubu çıkıyor. Yabancı yatırımcılarda bu grupları görünce bunların öğretim eğrisinin bedelini ödemek suretiyle yatırım yapmam deyip gidiyor. Böylece ülke bu alana yapılacak yatırımlardan mahrum bırakılıyor.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM KESİMİNDE DEĞİŞİM OTURUMU

“Türkiye’de Tarım Çok Büyük Bir Örgütsüzlük İçindedir.”

Prof.Dr. Aydın Güven GÜRKAN
SHP Kurucu Genel Başkanı

Başlangıç olarak hangi yılı alırsanız alın Türkiye'nin bu güne kadar sağladığı ekonomik gelişme nitelik açısından da nicelik açısından da yetersiz kalmaktadır. Kişi başına hasılamızı 1950'den bu yana ortalama yıllık % 4 oranında artırmışız. Nicel olarak büyüme hızını artırmak zorundayız. Sağlanmış olan büyüme nicel bakımdan bir ölçüde yetersiz ise nitel bakımdan da aynı ölçüde yetersizdir. Coğrafi dengeler, yani ülkenin bölgeleri arasındaki

dengeler bozulmuştur. Toplumsal katmanlar arasındaki gelir bölüşümü bozulmuştur. Çevre, o çok zayıf sanayi temeline ve o çok hızlı olmayan büyüme, gelişme temposuna rağmen kabul edilebilir sayacağımız boyutlarının çok ötesinde yıpratılmış, yok edilmiştir. Sanıyorum pek çok noktada Türkiye'yi yenilemek zorundayız. Çok eski yapılar, çok eski işleyişler, çok eski anlayışlarla yaşamı döndürmeye ve geleceği yakalamaya çalışıyoruz.

Türkiye’de aslında söylenmedik hiçbir şey kalmadı. Türkiye'nin tarım da dahil her alanındaki, her sosyal kesimindeki sorunlar çok iyi biliniyor, yanıtları da yaklaşık olarak biliniyor ama bu sorunlara yanıt verecek, bunları giderebilecek, bilimde, bilgiyle, toplumsal istemle politik kararları birbirine bağlayacak mekanizmalar yeterince çalışmıyor. Türkiye'nin toprak düzeni eskimiştir. İşletme büyüklükleri yetersizdir. Eğitim düzeni çok yetersizdir. Tarım çok büyük bir örgütsüzlük içindedir. Teknoloji rastlantısal olarak sızmaktadır. Tüm bunlar biliniyor söyleniyor, fakat bunları yapacak, yaşama geçirecek siyasal irade bir türlü oluşmuyor. Değişimin, gelişmenin ve yenilenmenin planlaması Türkiye'nin gündeminde yok. Bir rüzgâr savurup duruyor, ama onun karşısında önlemler almak iradesini oluşturamıyoruz.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM KESİMİNDE DEĞİŞİM OTURUMU

“Tarımsal Yapıdaki Bozukluklar Ve Aksaklıklar, Tarımın Gelişmesini Sınırlandıran Faktörlerin En Başta Gelenidir.”

Prof.Dr. Metin TALİM
Ege Ü. Ziraat Fakültesi
Ekonomi Böl. Öğr. Üyesi

Türkiye’de sanayileşme yolunda önemli ve ciddi adımların atıldığı, ekonomide belirgin gelişme ve yapısal değişimlerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Gayri safi yurt içi hasılda tarımın payı 1989’da % 15’8, sanayinin payı ise % 36.7 olmuştur. Dışsatımda tarımın payı 1988 yılında % 20’ye düşmüş, sanayi mallarının payı ise %76.7’ye çıkmıştır. Bu birkaç rakam Türkiye ekonomisindeki yapısal değişme eğilimini ana hatlarıyla göstermektedir. Bu arada sanayileşme sürecine geçişte, birçok sanayi alt sektörü modern bir yapıya ve gelişmiş bir teknolojiye kavuşmuşlardır.

Ancak tarım sektörünün gerek yapısal gerekse işleyiş yönünden ekonominin diğer sektörleriyle bir bütünlük ve denge sağlayacak şekilde ne ölçüde gelişme gösterdiği tartışmaya değer bir konudur. Gerçekte tarımsal üretimde belirgin bir artış sağlanmış ve temel besin maddeleri bakımından Türkiye kendine yeterli bir ülke olmuştur. Üretim artışının sağlanmasında verim artırıcı girdilerin kullanımındaki artışlar belirleyici bir rol oynamıştır. Bununla beraber tarımsal üretim de yıllık değişimler çok önemlidir ve bazen % 10’u aşmaktadır. Tarım sektörü gerçekte köklü ve karmaşık sorunlar içinde bir çıkış yolu aramaktadır. Başta tarımsal yapıdaki olumsuzluklar gelmektedir. Tarımsal nüfusla, üretimde en önemli faktör durumunda olan toprak arasındaki dengesizlik, fiziksel ve kurumsal yapı bozuklukları, tarımsal kaynakların verimli ve dengeli kullanılmasını güçleştirmekte, böylece produktivite ve gelir düşüklüğü devam etmektedir.

Gerçekte sadece ekonomik ne-

denlerle değil, aynı zamanda sosyal ve hatta politik nedenlerle, tarımsal sorunlara çözüm bulmanın, sağlıklı ve dengeli bir ekonomik gelişmenin gerçekleşmesi için gerekli bulunduğu açıktır. Ancak, tarımın gelişmesi ve kalkınması çok yönlü karmaşık bir konudur ve tarımın yanında tarım dışı kuvvetlere de büyük ölçüde bağlıdır. Örneğin arazi dağılımı ve kullanımı, mevcut tarımsal sistem yanında nüfus miktarı ve dağılımı, tarım dışı faaliyetlerde isdiham olanakları, diğer sektörlerin gelişme derecesi, sosyal değerler ve politik yapı bunlar arasında sayılabilir. Bununla beraber tarımsal yapıdaki bozukluklar ve aksaklıklar, tarımın gelişmesini sınırlandıran faktörlerin en başta gelenidir. Bu nedenle önce bu yapının iyileştirilmesinin önemi büyüktür.

“Toplumsal Değişme Temelinde Teknolojik Değişmenin Yattığı, İnsanlararası İlişkilerin Değişmesidir.”

Prof.Dr. Nurettin YILDIRAK
A. Ü. Ziraat Fakültesi
Ekonomi Bl. Öğretim Üyesi

Toplumsal değişme, temelinde teknolojik değişimin yattığı insanlararası ilişkilerin değişmesidir. Konuyu biraz daha açarsak, toplumsal değişimin; yeni hizmete sokulan teknoloji ve ürünlerinin insanın yaşamında, dünya görüşünde, ilişkilerinde ve davranış biçimlerinde oluşturduğu farklılaşma veya bakışma olduğu anlaşılır.

Bilinçli bir ekonomi politikasından çok, dış yardımların ülkeye benimsetmeye çalıştıkları bir oldu bitti ile, 1940’lı yılların sonundan başlayarak 1960’lı yıllara kadar olan 10-12 yıllık bir sürede zamanın koşulları içinde tarımda çok büyük boyutlarda makinalaşmaya neden olmuştur.

Traktörün tarımda kullanımı, üretim ilişkilerini etkileyerek, tarımın içinde kullanıldığı Asya tipi üretim biçiminden, kapitalistleşmeye yönelmesine neden olmuştur.

1960 yılından itibaren tarımda makinanın giderek artan ölçüde insan işgücünün yerinde kullanılması, mevcut işsiz sayısını artırmış ve işletmedeki gizli işsizlik oranını daha da yükseltmiştir.

Bu duruma ilaveten 1980’li yıllarda kırsal kesime yönelik ulaşım ve ha-

berleşme olanaklarındaki artışlar köy ve kent toplumlarının birbirlerini daha iyi tanımalarına ortam hazırlamıştır. Hele bu yıllarda hizmete sokulan birkaç kanallı ve renkli televizyon yayımları, kırsal halkın içinde bulunduğu kötü koşulları daha iyi tanınmasına yardımcı olmuştur. Dış kaynaklı yayımlarda sergilenen kent yaşamı, abartılı ve gerçek dışı olaylar köylünün huzursuzluğunu daha da artırmıştır.

Bunlara ek olarak birey başına düşen tarımsal gelirin tarım dışı sektörlerle oranla sürekli azalma göstermesi de ayrı bir etmen olarak sayılabilir. Tarımda çalışan kişi başına düşen gelir 1950 yılında tarım dışında çalışan kişi başına düşen gelirin % 23’ü iken 1960’da % 23.5’e, 1975’te % 19’a, 1985’te ise % 14’e kadar düşmüştür. 1990 yılında bu oranın tarım zararına daha da bozulduğu kestirilebilir. Gelirde görülen bu uçurum farkı, kırsal kesimin ulaşım, haberleşme, eğitim, sağlık ve daha birçok alandaki güçlükleri, dezavantajları da katılırsa kırsal kesimden kente yönelen göçü ve kırsal mesleklerle yönelik değer yargılarındaki olumsuz değişimin nedenleri daha iyi açıklanmış olur.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM KESİMİNDE DEĞİŞİM OTURUMU

“Türk Çiftçisi Cumhuriyet Tarihi Boyunca Karşılaşmadığı Bir Fiyat Şoku İle Karşı Karşıya Bulunuyor”

Prof.Dr. Korkut BORATAV
SBF Öğretim Üyesi

Türk kamuoyunun 1980’li yılların gelir dağılımı değişimleriyle ilgili doğru bir teşhisi var. Bu, gelir dağılımının önemli ölçüde bozulduğu teşhisidir. Gelir dağılımının bozulduğundan ne anlıyoruz. Kamuoyumuz, genellikle bunu bölüşümün emek gelirleri aleyhine veya eşitsizlikleri artıran bir şekilde gelir değişimi olarak anlar. Ancak bu teşhis genellikle emek gelirlerinden ücretli ve maaşlı kesimi anlama biçiminde ortaya çıkıyor. Genellikle gözden kaçan husus bu dönemin aynı zamanda çiftçi ve köylü bakımından da çok önemli bir bölüşüm bozuşmasını yansıttığıdır. Tarım ve sanayi sektörlerinin zımni deflatörlerinin 1977 ile 1989 arasındaki seyrine bakacak olursak 1977’de indeks 100’dür. 1989’da 50.1’dir. Yani, 13 yıl boyunca tarım fiyatları sanayiye göre % 50 oranında gerilemiştir. Türk çiftçisi Cumhuriyet tarihi

boyunca karşılaşmadığı boyutta bir fiyat şoku ile karşı karşıya bulunuyor. Buna karşı ne türden savunma ve uyum mekanizmaları kullanıyor? Şunu söyleyeceğim: olumsuz fiyat hareketlerine rağmen çiftçinin tepkisi, üretkenliği artırmak doğrultusunda oldu. Aşağı yukarı görüyoruz ki 1980’li yıllarda hem emek hem de toprak verimi ılımlı fakat pozitif artışlar göstermiştir. Faal nüfus başına tarımsal verim, 1977-1985 arasında yıllık ortalama olarak % 2.8 artmıştır. Bu, şu anlama geliyor: fiyatlar gerilemiş, ama çiftçi daha yüksek emek verimi sağlayarak fiyat bozulmasının etkisini telafiye çalışmıştır. Ama buna rağmen yine göstergeler gösteriyor ki tarımsal hasılının reel alım gücü, bu düzeltme çabasına rağmen gerilemiştir. Yani çiftçinin tarımsal üretimden elde ettiği gelir, işletme başına, hane başına düşmüş gerilemiştir.

Toprak veriminde de artışlar var. Bozulan fiyat ilişkilerine rağmen, çiftçinin bu durumu gerçekleştirmesinin tek olanağı, aile tüketiminden kısarak cari girdilerin akımını sürdürmeye, yükseltmeye çalışmak. Nitekim girdi kullanımıyla ilgili bulgular bunu doğruluyor. Buna mukabil sabit sermaye yatırımlarında 1987 fiyatlarıyla özel sektörün tarımsal yatırımlarını 1977’yi 100 kabul edersek, 1989’da 44’tür. Bir başka savunma mekanizmasında emek girdisini daha yoğun kullanmak. Aile emeğini daha fazla sömürmek kısacası. Benim tahminime göre bunun sınırına gelinmiştir.

Bu kadar önemli fiyat bozulmalarının arkasındaki etken nedir? Kendiliğinden süreçlerle olacak bir iş değildir. Benim görüşüme göre iktisat politikalarında hani serbest piyasa tutkusu varya, bunun en az uygulanması gereken bir saha tarımdır. Tarımsal destekleme politikaları Türkiye toplumunun 30 yılda geliştirdiği ince, etkili politikalar. Bu politikaların etkisi yavaş yavaş tasfiye edildi. Yetmişli yılların sonuna doğru destekleme alımları için harcanan para, tarımsal katma değer % 20’si dolayındaydı. 80’li yılların ortalaması ise % 12 dolayındadır. Yani tarımsal destekleme için ulusal kaynaklardan ayrılan payın aşağı yukarı yarısı tasfiye edilmiştir. Bu, başa göre Türkiye toplumunun iktisat politikalarına egemen olan dış reçetelerden kaynaklanıyor. Halbuki 1990’lı yılların sonlarına yaklaştıkça Amerika, Ortak Pazar ve Japonya gibi üç blokta her biri kendi çiftçilerine aşağı yukarı Türkiye milli gelirinin yarısına yakın miktarda yıllık sübvansiyon vermişlerdir. Tarım, dünyanın her yerinde kazanan, devlet müdahalesine ihtiyacı olan bir sektördür.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

TARIM KESİMİNDE DEĞİŞİM OTURUMU

“Türkiye Tarımında Tehlike Çanları Çalmaya Başlamıştır.”

Prof.Dr. Gülten KAZGAN
İ. Ü. İktisat Fakültesi
Öğretim Üyesi

1980’li yıllara kadar geçen yarım yüzyıllık sürede tarım örgütlenme biçiminden sosyal düzenine, teknolojisinden piyasa düzenine kadar çok boyutlu bir değişim geçirmiştir. Bu değişimde, hükümetlerin tümünün bilinçli bir geliştirme ve değiştirme politikası izlemelerinin önemli payı vardır.

24 Ocak 1980 programının yürürlüğe girmesiyle birlikte iktidardaki hükümetlerin tarım kesimine yaklaşımında bir değişiklik ortaya çıkmış, fark 1984 başından itibaren belirginleşmeye başlamış, dönemin sonuna doğru iyice keskinleşmiştir. Dönemin ikinci yarısında iyice belirginleşen yaklaşım farkı şöyle özetlenebilir: Bir kere, tarıma karşı “koruyucu ve düzenleyici” devlet tavrı değişmiş, tarım üretiminin de piyasa koşullarına tabi olmasını sağlayacak bir politika değişikliği ortaya çıkmıştır. Dış ticaret korumacılığı çok azalmış, girdi sübvansiyonları -kimyasal gübreye verilen küçük bir sübvansiyon dışında- kaldırılmış, ürün fiyat desteği neredeyse son bulmuş ve kapsamı daraltılmıştır. İkinci olarak, tarım piyasalarını düzenleyici kamu kurumları, dönemin sonuna doğru daha önce sahip oldukları, başta kredi avantajları olmak üzere, avantajlarını yitirmiştir; diğer kamu kurumları gibi bunların da özelleştirilmesi gündeme gelmiş, bazılarının sahip oldukları “tekel” gücüne son verilmiştir. Üçüncüsü, daha önce yabancı sermaye ye dayalı olan “tohum” olayı iç ve dış sermayeye neredeyse tamamıyla açılmış ve kanunun buradaki işlevine son verme eğilimi bu yeni girişimle tamamlanmıştır. Nihayet, tümüyle dış rekabete açılan ekonomide imalat sanayi ve hizmetlerin rekabet gücünü artırmak için tarımı araç olarak kullanmak eğilimi belirginleşmiştir: Gıda maddeleri fiyatlarının düşük kalması yoluyla ücret artışlarını sınırlamak, sanayiın girdi olarak kullandığı tarım ürünleri fiyatlarını düşük tutarak maliyet artışlarını önlemek bu eğilimin başlıca nedenidir. Hatta, 1980’li yılların enflasyon kaynakları arasında yerleri olmayan tarım piyasalarını düzenleyici kamu kurumlarının kredileri de, enflasyon hızının azaltılmasına bir araç haline getirilmiştir; Öyle ki, örneğin TMO alımlarını TC Merkez Ban-

kası son iki yıldır kredileriyle karşılamamakta, bu kuruluş dış borçlanmayla bu gereksinimini karşılamaktadır. Açıkta ki, ekonomi politikalarının, iç ve dış ticaret hadlerinin tarım aleyhine bu denli değiştiği bir dönemdeki yapısal değişim, daha önceki 50 yıldan çok farklı olacaktır.

1980’li yıllardatırım kesiminde yapısal değişme, tarımın ilerlemesine

“Bir Toprak Reformu Yapılmadan Tarımda Kapitalistleşmeye Geçiş, Geniş Köylü Kitleleri İçin Çok Zahmetli Olacaktır.”

Prof.Dr. Suat AKSOY
A. Ü. ziraat Fakültesi
Ekonomi Böl. Öğr. Üyesi

Tarımda yapısal değişimi tarımın kapitalistleşmesi olarak anlıyorum. Nasıl kapitalist bir tarıma geçilecek? Eski, geleneksel yapılardan kapitalist bir tarıma nasıl geçilecek? Bunun tabii her ülkede çeşitli yolları olmuştur. Çok örnekleri var ama biz bunları şöyle kabaca iki grupta toplayabiliriz. Birisi, bu kapitalist tarıma bir toprak reformuyla geçen ülkeler. Yani eski geleneksel yapının yıkılıp küçük mülkiyet düzeninde yeni bir yapıya kavuşturulması. Bunun en iyi ve en klasik örneğini Fransız devriminde görüyoruz. Bildiğimiz gibi 1789 Fransız devriminde bu şekilde köklü bir toprak reformu yapılmış ve bundan sonra tarımda kapitalistleşme süreci hızlanıyor ve daha da önemlisi ülkede, demokratik bir ortam yerleşiyor.

İkinci tip dediğimiz tip, böyle bir reform olmadan tarımın değişmesi. Tabii bu durumda gene bir kapitalist tarıma geçiliyor. Geçilmiyor değil, hepsinde geçilecek. Biz de geçeceğiz. Fakat bu şekilde, bir toprak reformu yapılmadan, eski toprak ağalarının burjuvalaşmasıyla yapılan gelişme, ağır aksak, köylü kitleleri için, geniş köylü kitleleri için zah-

metli, çekilmez bir durumda gerçekleşiyor. Tabii kapitalist rejim gene gerçekleşiyor. Fakat tabii geleneksel kurumları muhafaza ederek, koruyarak, kapitalist rejime geçiyor. Ama ülkede demokratik bir ortam yerleşmiyor. Buna da “Alman tipi” diyorlar. Orada da tarım kapitalistleşiyor. Almanya, ben size söyleyebilirim, bir burjuva devrimi yapmanın sıkıntılarını asırlar boyunca çekmiştir.

1945 tarihli “Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu” ülkede demin anlattığım birinci tip bir gelişmeyi öngören yani toprak reformuyla bu yapısal değişmeyi öngören bir yasa idi. Biliyorsunuz bunu gerçekleştiremedik. 1973 tarihli yasanın böyle bir niyeti olduğundan çok kuşkuluyum. Son olarak çıkan 3083 tarihli yasanın da artık üzerinde durmayacağım. Zaten bana öyle geliyor ki birinci tip kapitalist bir gelişme konusunda biz treni kaçırdık. İkinci tip tarımın kapitalistleşmesi yolunda, geniş köylü kitleleri için çok zahmetli bir yolda yürüyüp gidiyoruz. 1980 sonrasında, konumuz olan 1980 sonrasında, bu açıdan bir değişiklik olduğunu sanmıyorum.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

GAP'TA TARIMSAL ALT YAPI OTURUMU

Prof.Dr. Cevat GERAY

GAP'ta tarımsal alt yapı sorunlarının ele alınması ve bu gerçeğin gündeme getirilmesi, GAP'ın geleceğine yön vermesi bakımından önemlidir. GAP'ın amaçlarına ulaşması isteniyorsa, bölgede hatta Türkiye'de bir tarımsal yapı değişikliğine yönelmek zorunludur.

GAP'ın çok çeşitli boyutları olmasına karşın, değerli konuşmacılar 15'er dakikayı geçmemek üzere tarımsal alt yapıya ilişkin sorunları anlatacaklar ve çok değerli bilim adamı hocalarımız da, konu ile ilgili görüş ve eleştirilerini ortaya koyacaklar. Kendilerine şimdiden teşekkür ediyorum.

Dr. Hürman OCAKLI (GAP İdaresi)

GAP Bölgesi, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini içine almaktadır. Bölgenin yüzölçümü, Türkiye yüzölçümünün yaklaşık % 9,5'i, nüfusu ise yine Türkiye nüfusunun % 9,2'sidir (5,3 milyon).

Bölgede halen kuru tarım sistemi uygulamakta, buğday, arpa, mercimek, kuru fasulye, susam, antepfıstığı ve üzüm yetiştirilmektedir. Az da olsa sulu tarım alanları da vardır.

Sosyo-kültürel yapı ve iklim şartları nedeniyle göçer konar hayvancılık ağır basmaktadır, koyun ve keçi yetiştiriciliği önem kazanmaktadır.

Tarımsal yayım hizmetleri T.O.K.B. tarafından yürütülmekte, tohum ve fide dağıtımı ise, TMO, TZDK, Tarım Kredi ve Tarım Satış Kooperatifleri ve Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Zirai mücadele ilaçlarının temini ve dağıtımı özel sektörün elindedir. Tarımsal mekanizasyon seviyesi çok düşüktür.

Bölgede T.O.K.B.'na bağlı 5 adet Araştırma Enstitüsü, 3 adet üretim istasyonu ve 1 adet tarım işletmesi bulunmaktadır. Bu kuruluşlar tarımsal üretime yönelik tüm araştırma çalışmalarını yürütmeye çalışmaktadırlar.

Önemli darboğazlar:

- Yağış azlığı, yüksek sıcaklık ve kurak dönemin uzunluğu
- Sınırlı girdi kullanımı, geri teknolojilerin uygulanması
- Tarımsal mekanizasyon derecesinin çok yetersiz olması

- Okullaşma ve okur-yazarlık oranının düşük olması

- Topraksız ve az topraklı çiftçilerin varlığı

- Pazarlama sistemlerinin yetersizliği

- Tarımsal yayım ve destek hizmetlerinde eksiklikler

- Kırsal kesimde gelir seviyesini artırmak

- Tarımsal sanayilere yeterli girdiyi sağlamak

- Kırsal bölgelerden dışarıya göçü azaltmak

- ihracata yönelik üretime destek olmak

- Agro-ekolojik şartlarda olumsuzlukları gidermek için sulama imkanları yaratmak

- Sulu tarıma yönelik mekanizasyonu geliştirmek

- Tarımsal girdileri yeterince ve zamanında sağlamak

- Arazi mülkiyet sistemini iyileştirmek

- Üretimi teşvik etmek için pazar garantisi ve fiyat desteği sağlamak

Özden BİLEN (DSİ Genel müdürlüğü)

GAP Bölgesinde yerüstü su kaynağını teşkil eden Fırat ve Dicle'nin toplam su potansiyeli 53 milyar m³'tür. Bu miktar, ülke potansiyelinin % 29'unu oluşturmaktadır. Söz konusu potansiyel enerji üretiminde ve tarımda kullanılacak ve 27 milyar Kwh enerji üretilecek ve 1,7 milyon hektar arazi sulanacaktır.

DSİ tarafından, GAP bölgesinde, 2,6 milyon hektar arazi, tarımsal yönden sınıflandırılarak haritalanmıştır. Ayrıca yaklaşık 900.000 ha alanın drenaj etütleri tamamlanarak raporları hazırlanmıştır.

Mevcut ve projeli şartlarda bitki deseni, verim tarımsal gelir artışları ve bazı sosyal parametrelerin saptanması çalışmaları tamamlanmak üzeredir.

Sulu tarıma açılacak GAP bölgesinde en önemli sorunlardan birisi, arazilerin düzensiz şekilli ve küçük parsellerden oluşmasıdır. Bu durum sulama projelerini maliyetini yükseltmektedir. Topulaştırma yapılması halinde % 25 tasarruf sağlanabilecektir.

Erdoğan YÜCEL (Köy Hizmetleri

Genel Müdürlüğü)

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 1990 yılı sonuna kadar yaptığı yatırımlardan köy yollarının % 09'u, köy içme sularının % 11'i, iskan hizmetlerinin % 14'ü, göletlerin % 04'ü, tarla içi geliştirme hizmetlerinin % 04'ü, sulamaların % 07'si GAP bölgesindedir. Türkiye genelinde uygulanan 76412 kredi projesinden 2373'ü, 1435 toprak muhafaza çalışmasından 171'i, 1081 araştırma projesinden 21'i GAP bölgesinde gerçekleştirilmiştir.

Götürülen bu hizmetlerin ülkemizde uygulanan en büyük entegre proje olan GAP içinde yeterli olmadığı açıktır.

Ülke ekonomisine büyük katkılar sağlayacak, sosyal gelişmeyi hızlandıracak GAP projesinin uygulanmasında kuruluşlar arasında ayırım yapılmaktadır. Şöyle ki:

- GAP bölgesindeki tarımsal alt yapı çalışmaları, fiziki yatırımlarla uyum içinde değildir.

- Konu ile ilgili öncelikleri tesbit edilmemiş, ilgili kuruluşların programları arasında gereken koordinasyon sağlanamamıştır. Bu konuda DPT ve GAP idaresi bir an önce gerekeni yapmalıdır.

- Yörenin toprak kaynakları ile ilgili etütler henüz tamamlanamamıştır.

- Türkiye toprak potansiyeli etütleri ve tarım dışı arazi kullanımı projesi etüt çalışmaları KHGM tarafından tamamlanmıştır. Bu etüt sonuçlarının GAP bölgesinde dikkate alınması zorunludur.

- Arazi toplulaştırma çalışmalarına gerekli ve yeterli önem verilmemektedir.

- Tarımsal alt yapı çalışmalarının çeşitli kuruluşlar tarafından yapılması kaynak ve zaman israfına neden olmaktadır. Bu yatırımların gerekli bilgi ve deney birikimine sahip olan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılması en sağlıklı yoldur.

- Çiftçiler su gelmeden, sulu tarım teknikleri konusunda eğitilmelidir.

- Bölgeye adapte olabilecek bitkiler ve bitki yetiştirme teknikleri araştırma ve demonstrasyonlarla saptanarak çiftçiye gösterilmelidir.

- Sulamanın etkinliğini artırmak amacıyla sulama birlikleri ve kooperatifler kurulmalıdır.

- Hedeflenen bitki deseni Devletin yapırımcı ve destekleyici önlemleri ile korunmalıdır.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

GAP'TA TARIMSAL ALT YAPI OTURUMU

- Belirlenen sulama modülü ile (1.1 L/sn/ha) bitki desenine uygun sulama yapabilmek mümkün değildir.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün GAP'ta kırsal alana götüreceği hizmetler sosyal ve tarımsal alt yapı olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Tarımsal alt yapı çalışmalarının istenen biçimde gerçekleşebilmesi için GAP illerinde mevcut taşra teşkilatı dışında yeni bir yapılamaya ihtiyaç vardır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün GAP bölgesindeki başarısı buna bağlıdır.

Dr. Ahmet SAYLAM (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü)

Türkiye geneli için tarımdaki bünye bozuklukları GAP bölgesi için de geçerlidir. Hatta GAP bölgesi için çok daha önemlidir. GAP illerinde işletmeler çok küçüktür. İşletmelerin yarısı (% 50) 50 dekarın küçüktür. Tapu kadastro işlemleri bile henüz tamamlanamamıştır. Ayrıca işletmelerin sahip olduğu araziler çok parçalıdır.

Bölgedeki sorunlara 3083 ve 3155 sayılı yasaların cevap vereceği kanaatindeyim. Ancak kanunların uygulanması siyasi tercih meselesidir. Kanunla toprağı olmayan veya en az olan vatandaşlara hazine arazilerinden veya kamulaştırılan alanlardan arazi verilmesi mümkündür. Verilen arazilerin korunması ve verimli kullanılması önemlidir. Mevcut yasalar tarım toprakları ile ilgili her türlü düzenlemeye imkan vermektedir.

Toplulaştırma "Tarım Reformu Projesi"nin bir parçasıdır. Biz bu anlamda değerlendiriyoruz. Şanlıurfa'da 1.300.000'da arazide toplulaştırma çalışmalarını şu anda devam ediyor.

Prof.Dr. Osman TEKİNEL (Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Dekanı)

Bitkisel ve hayvansal üretim potansiyeli çok yüksek olan GAP Bölgesinde, halen bitkisel üretimde daha ziyade nadas-buğday veya son yıllarda yağışın uygun olduğu yörelerde mercimek-buğday üretim sistemi ile hayvansal üretimde çoğunlukla mera ve anıza dayalı ekstansif koyun yetiştirme sistemi uygulanmaktadır. Bitkisel üretim sisteminde aynı alanda ya iki yılda bir defa buğday veya bir yıl mercimek ürünü alınmaktadır. Bu ürünlerden elde edilen dekara verim Türkiye ortalamasının altındadır.

Tarımsal üretimi kısıtlayan faktörler, sulama suyu, modern üretim teknikleri ve eğitim noksanlığıdır. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi GAP Bölgesi'nde kurduğu araştırma istasyonunda suyun gelmesi sonucu uygulanabilecek tarımsal üretim çeşitlerini ve tekniklerini ortaya koymak amacındadır. Bu amaca yönelik olarak yürütülecek ve yürütülen çalışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Entegre tarımsal araştırma-geliştirme proje paketi (7 ana konu, 31 proje),

- Ç. Ü. Ziraat Fakültesi Şanlıurfa Koruklu Araştırma-Deneme İstasyonunun kurulması ve yönetimi (İstasyon kurulmuş ve çalışmaya başlamıştır),

- GAP Bölgesinde tarımsal konularda veri bankası (Data Bank) oluşturulması (Bilgi toplanmasına devam edilmektedir),

- Ç. Ü. Ziraat Fakültesi uzaktan algılama merkezinin kurulması (Merkez kurulmuştur).

1988'de başlayan ve 4 yıl sürecek olan bu çalışmaların GAP kapsamındaki illerin tarımına önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

Prof.Dr. Ali BALABAN (A. Ü. Ziraat Fakültesi)

GAP yatırımlarının % 60'ı sulama alt yapısının oluşturulmasına yöneliktir. Bu yüzden en ağırlıklı konu sulama alt yapılarıdır. Diğer alt yapılar gerçekleştirilebiliyor da, bunları tarımsal alt yapılarla bütünleştirmek, yüksek verimli bir tarım sisteminin kurulması gerçekleştirilemiyor.

Entegrasyonda su mühendisliği ve tarım mühendisliği önemlidir. GAP'ta bu iki konu ile ilgili eksikliklerin ortadan kaldırılması gerekir. Özellikle Haran Ovası sulamasında çıkış ağı olmaması nedeniyle bir drenaj sorunu var. Ancak mevcut alternatiflerden birisi uygulanabilir. Çözüm tuzlu suların kullanılması, seyretilmesi veya buharlaştırılması olabilir.

Diğer bir sorun da sulama destek hizmetlerinin nasıl götürüleceğidir. Bu sorunun da sağlıklı çözüme kavuşturulması gerekir. Verimli bir tarım sisteminin kurulabilmesi için araştırma - teknoloji - eğitim ve yayım organizasyonu çok iyi yapılmalıdır. Ayrıca tarım eğitimi görmüş insanların GAP bölgesinde de-

ğerlendirilmesi projenin başarısını artıracaktır. Bütün bu konularda GAP idaresine büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Prof.Dr. Aytekin BERKMAN (ODTÜ)

GAP'la toplam sulanabilir alanların ve üretilebilir enerjinin 1/5'i kadar katkı sağlanacak. Bu büyük bir ekonomik büyümedir. Ancak bu büyümeyi sosyo-ekonomik bir planlama ile entegre etmek gerekiyor. Bu planlamaya ancak 1986'dan sonra başlanabildi. Dolayısıyla daha işin başındayız. Sosyo-ekonomik planlamanın ana hedefi bölge ve bölge insanı olmalıdır. Tarımsal alt yapıyı geliştirmek için en az fiziki yatırımlara aktarılan para kadar kaynak ayrılmalıdır.

Kırsal kesimlerdeki her türlü fiziksel alt yapı kırsal alt yapı içine giriyor. Bunlar tarımsal üretimin artırılmasına ve yaşam düzeyinin yükseltilmesine yönelik yatırımlardır.

Fiziki yatırımlardan istenen yararın sağlanması isteniyorsa, amaçlara uygun sulama sistemlerinin de aynı ciddiyetle ele alınması gerekiyor. diğer alt yapılar tamamlanmadan sulamaya başlanması çok büyük sorunlar yaratacaktır. Bunu önlemek için GAP idaresinin zaman geçirmeden gerekli organizasyonları yapması gerekir.

Prof.Dr. Duran TARAKLI (ODTÜ)

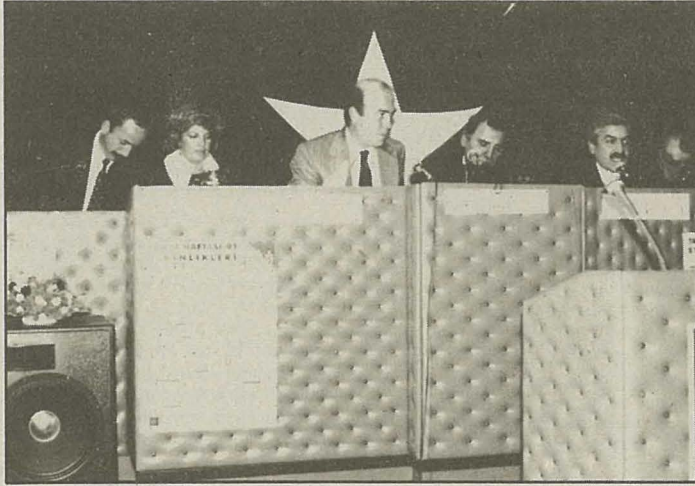
GAP denince heyecanlanıyorum ve GAP'ta hataya tahammül edemiyorum. Projeyle, tarımsal üretimden kaynaklanabilecek gelir artışı 17 misli olacaktır. Bu ürünlerin pazarlanmasıyla ilgili herhangi bir çalışma yoktur. Pazarlamada iç ve dış tüketim birlikte düşünülmelidir. Dış pazar arayışlarında AT'm dışındaki bazı tüketici odaklarında dikkate alınması gerekir kanısındayım. Bunu yapamamanın ayıbı hepimizin olacaktır. GAP idaresi bir takım ihalelerle işin içinden çıkamaz. İş Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görevi olmalıdır. TOKB mevcut yapısıyla GAP'la ilgili çalışmaları gerektiği gibi yapamıyor. Etkin bir TOKB gerekli. Pamuk gibi bazı geleneksel ürünleri yetiştiren çiftçilerimiz GAP'taki üretim atışından nasıl etkilenecekler? Bütün bunları düşüme, planlamak ve örgütlemek zorundayız.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

DÖNEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SİYASAL PARTİLER

“Biz Ekonomiden Ayırabileceğimiz Kaynağı Köylüye, Fiyata Sübvansiyon Yaparak Ya da Girdilere Sübvansiyon Yaparak Vermekten Ziyade Hizmet Olarak Götürmekteyiz.”

Metin GÜRDERE
ANAP Genel Başkan Yrd.

Tarımın en önemli meseleleri nedir? Bu meselelerin sebep-sonuç ilişkileri nedir? Bu meseleleri nasıl bir öncelik sırasına dizebiliriz? Bu meseleleri çözmek için hangi yollara başvururuz?

Bu sorulara bu toplantıda üç gündür ne derece cevap verildiğini ben sizlerin taktirine bırakıyorum. Aklımdaki soruların büyük kısmına cevap bulamadığımı ben ifade etmek durumundayım. Neyse, kısmetse bu yöntemler inşallah değişir. Çözümler üretmeye

başlarız toplantılarda.

Bizim tarımı geriye götürdüğümüz, çiftçiyi geriye götürdüğümüz, bu konuda olumsuz tavırlar içinde olduğumuz hatta kasıt içinde olduğumuz hemen benzer herkes tarafından paylaşıldı.

Eğer tarımı geriye götürdüysek bunu yaşadığımız hayatta hissetmemiz gerekirdi. 1980-1990 arasında nüfusumuz 12 milyon artmış. Bu nasıl ülke ki tarımı kötüye gidiyor, nüfusu da 12

milyon arttığı halde o insanları beslemekte bir problem çıkmıyor. Hatta daha iyi standartlardayız. Biz 1983'te turfanda domates yiyemiyorduk. Bugün artık dört mevsim domates yiyoruz. Türkiye için çiçekçilik diye tarımda yeni bir iş kolu ortaya çıktı. Yani insanların geçimini sağladığı, hatta ihracat yaptığımız bir iş kolu çıktı.

Biz köylüye, çiftçiye bu kadar olumsuz tavir içinde olsaydık, geçimini geriye götüreydik bunun siyasete yansımaları gerekmez miydi? 26 Mart'tan sonra yapılan seçimlerde ki bunların büyük kısmı kırsal kesimde oldu biz 61 yerde kazandık, SHP 19, DYP 6, DSP 2, Refah 5, MÇP 1 yerde kazandı. Ya bu insanlar seçmeyi bilmiyorlar ya bu söylenen değerlendirmelerde bir hata var.

Değerli bir hocamız tarımda verim artışı olduğundan bahsetti. Ama bunu ANAP yaptı demedi bu emeğin zorlanarak verimliliğin artırılması sayesinde tarımda bir artış olmuştur, o artış sayesinde tarım içerden kendini yenmiştir ve ondan bir patlama olmamış, durumu düzeltilmiştir veya içte tepki göstermemiştir dedi. Acaba öyle mi? benim elimde rakamlar var. 1980 yılında köylerde yaşayan nüfusumuz 25 milyon, 1990 yılında 23.302.000 yani kırsal kesimde yaşayan nüfusta gerileme var. Biz bunu geriliyor değilde mutlak rakam olarak yerinde sayıyor kabul edelim. Aynı yıllarda ürün artışı olduğunu ve verimlilik artışı olduğunu arkadaşlarımız da kabul ettiler. Bu nasıl gerileme? Yani nüfus aynı olacak, ürün artacak, verimlilik artacak, gerilemeden bahsedeceğiz.

Burada en çok konuşulan konulardan biri de sübvansiyonlardı. Sübvansiyonlar konusunda bir konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Bizim farklılığımız da orada. Biz, ekonomiden ayırabileceğimiz kaynağı köylüye fiyata sübvansiyon yaparak ya da girdilere sübvansiyon yaparak vermekten ziyade hizmet olarak götürmekteyiz. Bu çok önemlidir. Nitekim, sabahleyin burada GAP'la ilgili olarak arkadaşlarımız açıklama yaptılar. Son dört yılın ortalaması, Türkiye'de'ki sabit sermaye yatırımlarının % 10'u GAP'a yapılmıştır. Onun dışında başka büyük sulama alanları var. Kırşehir, Sivas, Yozgat, Çorum, Kars, Van, Ağrı Şeker Fabrikaları bizim zamanımızda başladı.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

DÖNEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SİYASAL PARTİLER

“Tarımda Planlı Ekonomi Gerekli.”

Prof.Dr. Abdülkadir ATEŞ
SHP Genel Sekreter Yardımcısı

Türkiye’de tarım çok kötüye gitmektedir, köylü yoksullaştırılmış, gözden çıkarılmıştır. Türkiye’de tarımın bu kadar aciz duruma düşürülmesinde, yoksullaştırılmasında iki ana neden vardır; Bunlardan bir tanesi, 1980 yılının başından bu yana kadar uygulanmakta olan ve ısrarla ve inatla tüm yanlışlığına rağmen uygulanmakta olan “serbest piyasa düzeni” dediğimiz düzendir. Ana nedenlerinden biri budur. Yani, 1980’li dönemi değerlendirdiğimizde, tarımın kötüye gitmesindeki ana nedenlerden bir tanesi budur. İkincisi de 12 Eylül sonrası çıkarılan yasalar ve kabul edilen 1982 Anayasasıyla insan hak ve özgürlüklerinden demokrasiye kadar bir çok konuya sınırlamalar getirilmiş olmasıdır. Bu, dolayısıyla çoğulcu, katılımcı, örgütlenmiş toplum yapısını engelleyici gelişmelerdir. Tarım kesimi ise örgütlenme, katılım, hak arama konusunda en zayıf kalmış kesimimizdir Türkiye’de.

1980-1990 döneminde serbest piyasa düzeni maalesef yanlış işletilmiştir. Dünyanın hemen hemen hiçbir ülkesinde tarım kesimi serbest piyasanın vahşi koşullarına bizim Türkiye’de olduğu gibi bırakılmış değildir. ABD ve AET ülkeleri de dahil olmak üzere buralarda serbest piyasa ekonomisinin uygulanmadığı görülmektedir. Devlet müdahalesi had safhadadır. Fiyatlama politikası, daha doğrusu serbest piyasanın monetarist yaklaşımı doğrultusunda fiyatlama politikası Türkiye’de çok kötü bir şekilde uygulanmıştır. 1980 sonrasında tarım kesimi fiyatlama yoluyla kaynak yitirmektedir, kanamaktadır. Bunun sonuçlarından birisi ise, sektörde çalışan insanların fakirleşmesi, ülkemizde gelir dağılımının bozulmasıdır. Gördüğümüz kadanyla 1980-1990 döneminde tarımdan, tarım dışına aktarılan kaynaklar sanayi gelişmesi için kullanılmamıştır. Çok fazla üretken olmayan spekülatif alanlarda kullanılmıştır.

Biz diyoruz ki, herşeyden önce demokrasini tam olarak rayına oturtması gereklidir Türkiye’de toprak dağılımıyla ilgili düzensizliği düzeltilecek bir toprak reformuna gerek var diyoruz ve bunun öncelikle de GAP bölgesinden başlatılmakta yarar olduğunu düşünüyoruz. Diğer bir önemle üzerinde durduğumuz bir konu da kooperatifiçilik. Üçüncü bir konu Türkiye Tarımında, planlı ekonomi anlayışı çerçevesinde bir makro tercihlere dayalı, tarımsal üretim planlaması. Bununla ilgili olarak da arazi kullanım planları Türkiye’de biran önce yapılmalıdır Tarımsal krediler, üreticilerin gerçek ihtiyacını karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir. %

Ziraat Bankası Bir Devlet Bankası Olmaktan Çıkarılıp, Büyük Ve Güçlü Bir Kooperatifler Bankasına Dönüştürülmelidir.

Ahmet AKIN
DSP Merkez Danışma Kurulu Üyesi

1980-1990 yılları arası tarım kesimi nisbi olarak fakirleşmiştir. Üreticinin satın alma gücünü etkileyen en önemli unsur girdi fiyatları, ürün fiyatları ve sosyal harcaması için kullandığı malların fiyatlarındaki gelişmelerdir. Ülkemizde çiftçinin gelir düzeyinin artmasına engel olan girdi fiyatlarındaki artışlar, her geçen gün aradaki farkı biraz daha üreticinin aleyhine artırmaktadır. Bir başka deyişle genel bir değerlendirme yapıldığında, 1983-1989 döneminde ürün fiyatları 12 kat artarken, girdi fiyatları 15 kat artmış, enflasyondaki artış ise 14 kat olmuştur. Tarım kesiminde belirgin bir büyüme sağlanamamıştır. Tarımsal Kökenli mal ithalatı büyük ölçüde serbest bırakılmış bu da tarımın, özellikle hayvancılık kesiminin kapalı bir ekonomiye dönüşmesini başlatmıştır. Girdi kullanımındaki azalmalar tarımsal verimliliğin düşmesine sebep olmuş, kişi başına ortalama tarımsal üretimde giderek düşmeler görülmektedir. Bu Türk insanının daha az beslediği anlamına gelir. Bunun sonucu tarımsal arzın açıkları borç alınan veya emanet dövizlerle karşılanan ithalat patlaması ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu, ülkenin dış ticaret ve dış ödemeler dengesini bozduğu gibi uzun vadede bir borç yükü altına girmesini sağlamıştır.

Burada birçok konuşmacı özellikle iktidar yönetim kademesinde bulunanlar AT zengini, onlar hayvan için destekleme yapabilirler, sübvansiyon yapabilirler ama biz yapamayız, kaynağı nereden bulacağız gibi görüşleri dile getirdiler. Para var aslında nereye gittiğini onlara sormak lazım. İthal süt inekleri için binlerce para veriliyor. İthal

50’lerde % 60’larda tarım kredisi olmaz diyoruz. Taban fiyatlarının belirlenmesinde üretici kuruluşlarla mutlaka ilişki içine girmelidir devlet diyoruz. Taban fiyatları ekim sezonundan önce ilan edilmeli, peşin ödeme bir kural olmalıdır. Modern girdilerin satın alınmasında çiftçiye devlet desteği sağlanmalıdır. Ziraat Bankası temel işlevlerine yeniden kavuşturulmalı, yönetim biçimi demokratikleştirilmeli, yani odalarımız, çiftçi temsilcilerimiz bu Bankanın yönetiminde görev almalıdır, diyoruz.

sigaraya veriliyor. Bunları çoğaltmak mümkün. İşte bunlar kaynak.

İç ticaret hadleri tarım için bir çeşit vergidir. Açıkta vergiye dönüştürmek lazım bizzet. Bu vergiyi belli bir süre kırsal alandaki yatırımlara aktaracağız. Yani biz, köylünün cebinden aldığımızı, sanayinin cebine koymayacağız. Zaten bu son on yıldır iç ticaret hadlerinden kırsal kesimin kayıpları sanayiye de dönmüştür. Bunlar aracının, tefecinin, ticari kesimin elinde kalmıştır.

Kooperatifiçilik olmazsa tarım olmaz. kooperatifiçilik olmazsa demokrasi olmaz. Biz DSP olarak buna inanıyoruz. Üretici halkın kooperatifleri devlet sultasından, demokratik yönetime kavuşturulurken, Ziraat Bankası da bir devlet bankası olmaktan çıkarılıp, büyük ve güçlü bir Kooperatifler Bankasına dönüştürülmelidir. Bu bankanın yönetimi onun hizmetinden öncelikle yararlanması gereken köylülerin, çiftçilerin kooperatiflerine bırakılmalıdır.

Tarımın üretken gücünü arttırabilmek ve onu diğer sektörlerde yaratacağı talebi arttırabilmek için özenle seçilmiş ülke gerçeklerine uygun politikalar üretip uygulamaya sokulmalıdır. Günü kurtaran, bazı ülkelerde kopya çekilerek aktarılan politikalarla başanyı ulaşılamayacağı bir gerçektir.

Tarım toprakları konusunda da partimizin düşüncesini kısaca söylemek istiyorum. Tarımsal SIT planı uygulanmalıdır. Yani bugüne kadar sürdürülen sanayinin gelişmesi veya konut için tarım topraklarının kullanımına son verilerek tarım arazisinin en azından bundan sonra korunması gerekir. Elimizdeki arazileri tarımsal SIT politikasıyla korumamız gerektiğine inanıyorum.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

DÖNEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SİYASAL PARTİLER

“Gerçek Rekabette Eşitlik İlkesi Vardır. Bu İlkeyi Tanımazsan Buna İnsan Ezme Denir.”

Prof.Dr. Tansu ÇİLLER
DYP Genel Başkan Yardımcısı

Türkiye'ye baktığımız zaman farkındaysanız, Türkiye'nin tarımı, Türk insanının olduğu gibi, üzerinden silindir gibi geçilmiştir. İlk başta Türk tarımının milli gelirden aldığı oranın % 25'lerden (1978) - 1980'de % 21 civarında-yavaşça % 16'lara kaydığını görüyoruz. Bütün dünya böyle. Yavaş yavaş, daha aza doğru iniyor. Ama unutmamak lazım ki Türkiye'deki istihdamın aşağı yukarı % 50'lik bir kısmını % 16'lık bir milli gelire bağlamış bulunmaktasınız. Plan döneminde % 3-3.6'larda, yavaş yavaş, çekile çekile en son Planda % 1.8'e kadar inmiş bir büyüme hızı. Bu büyüme hızı ortalama olarak tutturulmuş ve diğer büyümelerin altında. Peki ne olmuş? Yatırımlarda bir gecikme mi var? Hayır. Rakamlara bakarsanız eğer, son 20 yılda Türkiye'deki enflasyon yüzde 17'idi, 1980'lere gelene kadar. Bu yüzde 4.9'luk

bir kişi başına büyüme hızıyla birleşmişti. Bu yıllara geldiğimiz zaman, 80 yıllarına, o hani çok böbürlenilen “büyüme enflasyonu körüküyor” denilen olayın iç yüzüne baktığımız zaman gördüğümüz şu ki, büyüme bu defa çok daha düşük; 2.9 kişi başına. Bu, % 50 enflasyon ile bütünleşmekte, tüm sabit sermaye yatırımlarındaki büyüme % 10'lardan 4'lere düşmekte. Tüm sabit sermaye yatırımları içerisinde tarımın görelî payı da giderek düşmekte. Yani, sabit sermaye düşüyor onun için tarım, daha da düşüyor. Nerelerden düşüyor? 1960'ların % 10'larından, yavaş yavaş % 7'lere en sonunda da % 6'ların biraz üzerine çekiliyor. Bir on yılın perspektifi içinde bakarsak eğer, ihracat daha acıklı, 1983 yılına baktığımız zaman aşağı yukarı 5 milyar doların biraz üzerinde olan toplam ihracat içerisinde tarımın payı yaklaşık 2

milyar. Daha sonra ne oluyor? 12 Milyar dolara kadar artan ihracatımızda tarımın yeri gene 2 milyarlar. Demek ki, yaklaşık büyüyen ihracatın içerisinde giderek yok olan bir tarım ihracatı ve Türkiye, kendini besleyebilen yedi ülkeden biri.

Bir Türk tarımında ne yapacağız? Biz Türk tarımında, ilk başta, genel olarak Türkiye ekonomisinde yaptığımızı yapacağız. Dünyayla bütünleşeceğiz. Türkiye'nin Dünya'yla bütünleşmesinden başka hiçbir çaresi kalmamıştır. “Olmamalıydı olmamalıydı” Aynı bir olay; ama çaresi kalmamıştır. Neden kalmamıştır? Çünkü Türkiye 13 milyar dolarda aldığı dış borçlarını bugün bir rivayete göre 40 milyar, diğer bir rivayete göre 50 milyarın üzerine çıkarmıştır. Bunu ödemek için ihracat yapmamız lazım. Kaldı ki, Dünya ile bütünleşme dediğimiz zaman madem ki nihai fiyatlarla bütünleşiyoruz, o zaman katma değer içerisindeki ücretleri, faiz oranları ve gelir dağılımıyla herşeyiyle bütünleşmemiz gerekir. Ve onların gittiği yolda adımlar atmamız gerekir. Yoksa, bir yandan dünya ürünlerinin fiyatlarını alacaksınız, Dünya'yla rekabet ediyorum diye; diğer yandan aynı sübvansiyonu vermediğin tarıma rekabet diyeceksin. Birinin ayağına zinciri ve topuzu bağlayacaksın, öbürünün ayağını serbest bırakacaksın, serbest piyasa koşulları diyeceksin. Biz, serbest piyasadan yanayız. Biz, gerçek rekabette yanayız. Hiç kuşkunuz olmasın. Ama gerçek rekabette bir eşitlik ilkesi vardır. O eşitlik ilkesini tanımazsan, buna eşitlik denilmez, buna basbayağı insan ezme denir. Tarım kesimi böyle ezilmiştir.

1980 - 1990 TÜRKİYE TARIMI

DÖNEMİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SİYASAL PARTİLER

“Bugün Kendini Ayakta Tutamayan Bir Sektöre % 45 Faiz Tatbik Etmek Günahdır.”

Fehim ADAK

Refah Partisi MKYK Üyesi.

Kaynaklarımız bugünkü nüfusumuza fazlasıyla yetmektedir. Dünyadaki bugünkü teknik seviye şayet bizde olsa, bugünkü üretimimiz nüfusumuzun 3 misli daha insanı besleyebilecek potansiyele gelebilirdi. Ancak tarımdaki verimimiz Avrupa ülkelerindeki verimin üçte biri, su ürünlerindeki ise beşte biri mertebesindedir.

Kendine yeterli yedi tarım ülkesinden biriyiz. ama maalesef 1987'de 180 milyon, 1988'de 500, 1989'da 812 ve 1990'da muhtemelen 1,5 milyar tarım ürünü ithal ettik. Niçin bunu ithal ediyoruz? Hem bir taraftan kaynaklarımız 3 misli insanı besleyebilir diyoruz hem de çok zor şartlarla hatta bağımsızlığımızı ipotek altına alma pahasına elde ettiğimiz dövizleri, maalesef üretmemiz mümkün olan tarım ürünlerine harcıyoruz. Bunun sebebi nedir? Herhalde bizim insanımız kabiliyetsiz değildir. Bunun sebebi açıktır.

Tek başına iktidara gelip bizi yöneten siyasi partilerin tatbik ettiği yanlış tarım politikalarıdır. Denmektedir ki efendim biz ithalatı, piyasa düzenini korumak için, tüketiciyi korumak için, aşırı fiyat artışlarını yok etmek için yaptık. Bir an için bunu doğru kabul edelim. O zaman ithal ettiğimiz malın fiyatının hiç değilse içerdeki üretim fiyatına eşit olması lazım. Eğer sizin içerdeki üretim fiyatınız, ithal ettiğiniz maldan daha yukarıda ise, bu ithalat tanzim değil; üretimi yok etme politikasıdır.

Fiyatın yüksek oluşunun nedenleri var. Tarım girdisi pahalıdır, gübre pahalıdır, mazot pahalıdır, traktör pahalıdır vs. Finansman pahalıdır. Bugün kendini ayakta tutamayan bir sektöre % 45 bir faiz tatbik etmek günahdır. Bu sektörü yok etmektir. Teknik bilgi, gereği kadar bizim üreticimizin ayağına götürülemez. Üretim planlaması

yapmamışızdır. Dış ülkelerin sömürüsü ve yönetimi altına bırakmışız bu sektörü.

1988'de Türkiye'de GSMH 71 milyar dolar, fert başına 1305 dolar. Tarım bunun ne kadarına sahip? %15'ine. Bunun % 15'i ne eder? 390 dolar eder. Demek ki tarımda çalışanların ortalama GSMH'dan aldığı pay fert başına 390 dolar. Bu feci duruma rağmen siyasi iktidarlar bizim tarım iyidir, zengindir. Çiftçimiz de iyidir, tarım sektörümüz de ileridir diye dursunlar.

İhracatımız gün geçtikçe büyüyor diyorlar. İthalat ne alemde? Her halde ithalatımız bu sene 22 milyon dolara ulaştı. Planlarımız da çok güzel tahminler ortaya koyuyor. Bizim dış ticaret açığımız planlarda 3 milyar seviyesinde, bu sene 10 milyara dayandı oysa. Bu farkı nereden ödeyeceğiz. Hiç düşünmeyin, dolarımız çok diyorlar. Nerden geldi bu dolar? Hangi ticaretten kazanıldı? Sıra sübvansiyonlara geldiğinde kaynağımız yok deniyor, dışsatım - dışalım farkına gelindiğinde dolarımız çok deniyor. Türk parasıyla doların arasındaki farkı sun'i olarak bir senede % 29 tutarsanız, Türkiye'de faiz % 65 olsa akıllı guruplar dolarını getiriyor, Türk parasına bozuyor, bankaya koyuyor bu sene sonunda % 65 alıyor, onunla dolarını % 30-35 fazlasını götürüyor. Tohumda, damızlıkta sömürü, dövizli ticarete sömürü var. En büyük sömürüyü garplı kendi parasını dış ticarete kullanarak yapıyor.

DUYURU ODAMIZA ÜYE OLMAK İÇİN İSTENEN BELGELER

- 1- 2 adet Fotoğraf.
- 2- Mezuniyet Belgesi.
- 3- Nüfus Cüzdanı Örneği.
- 4- 30.000. TL.Kayıt Ücreti

TARIM HAFTASI '91 ANKARA**Basın Toplantısı**

TARIM HAFTASI'91 6 Ocak 1991 Pazar günü Oda Genel Merkezinde yapılan Basın Toplantısı ile başlatıldı. Haftanın tanıtımı, Türkiye ölçeğinde etkinliklerin aktarılması, tarımsal öğretimin güncel sorunları ve bunlara ilişkin çözüm önerileri ile seksenli yıllar sonunda Türkiye tarımına ilişkin temel gözlem ve saptamaların sayısal verilerle açıklandığı toplantı çok sayıda basın temsilcisi tarafından izlendi.

Tarımsal Öğretimin 145. Yıldönümü Töreni

Her yıl olduğu gibi 1991'de de Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi toplantı salonunda gerçekleştirilen kutlama törenine Oda'mızda katıldı. Törende Oda adına görüşlerimizi açıklayan İkinci Başkan Güner DEMİREL, geniş bir özeti Dergide yayımlanan konuşmasında, karşı karşıya bulunan güncel mesleki sorunlara değindikten sonra, TARIM HAFTASI kavramının ülke ölçeğinde benimsenmiş olmasının önemini ve Oda-Fakülte ilişkilerinin gelişmesiyle öğretim kadrosu-ziraat mühendisliği toplumu bütünleşmesine gidildiğini vurgulamış ve çözüm bekleyen öğretim sorunlarını sayısal verilerle sergileyerek, bu olumsuz tımanışa daha fazla izin verilmemesi gerektiğini be-

lirtmiştir.

"Nasıl Bir Tarım Eğitimi" Yazı Yarışması Sonuçlandı

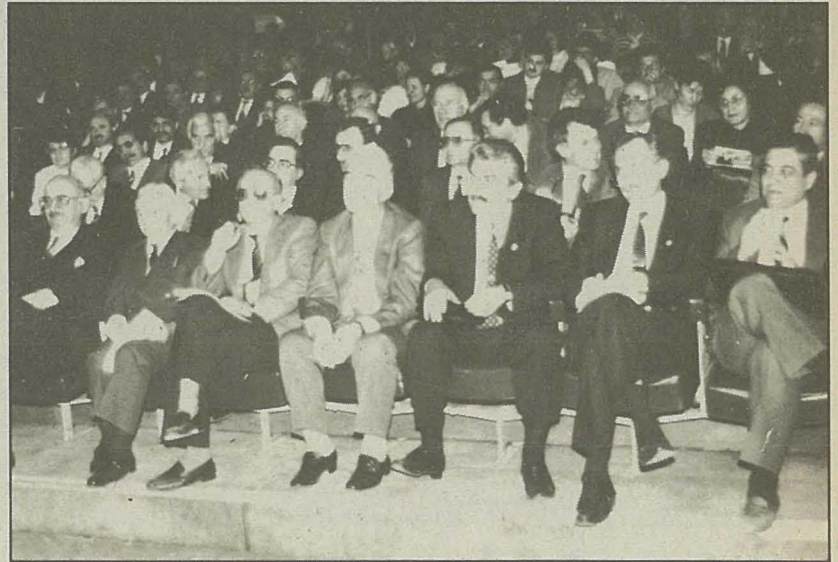
Ziraat Fakültelerimiz öğrencileri kapsamında düzenlenen ve önceki sayılarımızda koşulları açıklanarak duyurulan YAZI YARIŞMASI sonuçları 10 Ocak 1991 tarihinde Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi toplantı salonunda açıklandı. On Fakültemizden 43 adet yazının katıldığı yarışma, Reha İSVAN, Kemal GÖKÇORA,

Emin ÇOLAŞAN, Mahir GÜRBÜZ, Prof.Dr. Cemal TALUĞ ve Atilla GÖKTÜRK'ten oluşan jüri tarafından değerlendirildi.

Yapılan değerlendirme sonucu birinciliği kazanan Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğrencisi Yusuf Ziya KURT'a 1.000.000.- TL., İkinciliği kazanan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğrencileri Nuriye TAŞKAN ve Kemal GERÇEK'e 750.000.- TL. ve üçüncülüğü kazanan Dicle Üniversitesi Urfa Ziraat Fakültesi öğrencisi Müslüm COŞKUN'a 500.000.-TL. lik ödülleri sırasıyla Prof.Dr. Arif AKMAN, Abdi ÖZKÖK ve Fakülte Dekanı Prof.DR. Akif KANSU tarafından verildi. Yarışma birincisi olan Yusuf Ziya KURT, daha önce ilan edildiği üzere Friedrich Ebert Vakfı tarafından ayrıca Almanya'daki bir ziraat fakültesinde bir haftalık gezi ve inceleme ile ödüllendirilecektir.

Ödül dağıtım öncesi, jürinin yaptığı değerlendirme ve konuya ilişkin Oda görüşleri Yönetim Kurulu üyesi Atilla GÖKTÜRK tarafından açıklandı. Daha sonra başlayan ve Prof.Dr. Cemal TALUĞ'un yönettiği oturumda ise mesleğimizin saygıdeğer emektarlarından Prof.Dr. Arif AKMAN ile Bolu eski milletvekili Abdi ÖZKÖK öğrencilik yılları izlenimlerini ve anılarını aktardılar. Tören, ödül dağıtımından sonra derece alan üç öğrencimizin duygularını yansıtan kısa konuşmalarıyla sona erdi.

Tören TRT Gün Başlıyor Programınca filme alında ve yayınlandı.

Necmi Sönmez Onursal Üyemiz

Uzun yıllar süren Ziraat Fakültesi Öğretim üyeliği sırasında binlerce meslektaşımızı engin bilimsel birikimi ile yetiştiren, emekli olduktan sonra da, ziraat mühendisi olmamasına rağmen mesleki sorunlarımıza olağanüstü ilgi duyan, Oda'mızın her çalışmasına eksilmeyen bir coşku ve enerjiyle omuz verip, çabalarımızı yüklediren Prof.DR. Necmi SÖNMEZ'e ODA ONUSAL ÜYELİĞİ verilmesi, aşağıda örneği sunulan Yönetim Kurulu kararı ile kararlaştırılmıştır.

Sayın SÖNMEZ'in ONUSAL ÜYELİK PLAKETİ 1980-1990 TÜRKİYE TARIMI SEMPOZYUMU'nun birinci günü yapılan kısa törenle sunulmuş ve plaket Oda'mız eski Başkanlarından Gıda Tarım Hayvancılık eski Bakanı Mehmet YÜCELER tara-

findan takdim edilmiştir.

Tarımsal Öğretim Radyo Ve Tv Konuşmalarında Gündeme Getirildi

Tarımsal öğretime başlanılmasının 145. yıldönümünde karşı karşıya bulunulan öğretim ve istidham sorunları yapılan konuşmalarda dile getirildi. Özetleri Derginin diğer sayfalarında bulunan ve Oda Başkanı Mahir GÜRBÜZ'ün 7 Ocak 1991 tarihinde Televizyonun GÜN BAŞLIYOR ve 10 Ocak 1991 GÜN DOĞARKEN programlarında, Oda İkinci Başkanı Güner DEMİREL'in 12 Ocak 1991'de Ankara radyosu ikinci programında yayınlanan konuşmalarda, plansız ve sorumsuz bir anlayışla hızla turmandırılan yeni fakülte açılması sürecinin yarattığı nitel ve nicel sorunlar, fakülte öğretim

programlarının geliştirilmesi gereği fakülte sonrası istidham sorunları aktarılarak çözüm önerileri tartışıldı.

Dayanışmanın Bir Başka Boyutu Başak Balosu Ve Kokteyller

TARIM HAFTASI '91'in anılarda yer edecek bir ilginç boyutu da kokteyllerimiz ve BAŞAK BALOSU'nda yaşandı. SEMPOZYUM'un başlangıç ve bitiş günleri olan 7 ve 9 Ocak'ta Metropol Sanat Merkezinde gerçekleştirilen kokteyllere katılan çok sayıda meslektaşımız uzun zaman sonra bir araya gelebilmenin hazzını yaşadı. Büyük Sürmeli Oteli salonunun dar geldiği BAŞAK BALO'muz da haftanın yorgunluğunun eğlenceyle noktalanması yanında geleneksel dayanışmamızın da anlamlı yeni bir örneğini oluşturdu.

Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri...

ÇEŞİTLİ TOPLANTILARDA ODA GÖRÜŞLERİ DİLE GETİRİLDİ

Oda Başkanı Mahir Gürbüz'ün 3 Ocak 1991 TV- 1 Gündem Programı Konuşması

Konuya geçmeden Ziraat Mühendisleri Odası'nın bir temel yaklaşımına değinmek istiyorum. Kuşkusuz, Türkiye tarımı önemli gelişmelerle birlikte sayısız ciddi sorunu da birlikte yaşamaktadır. Biz yalnızca sorunları dile getiren kolayca yaklaşımları doğru bulmuyoruz. Sorunları bütünlük içinde görebilmeyi, neden-sonuç ilişkileriyle irdelemeyi ve daha önemlisi çözümleme seçeneklerini araştırıp, oluşturmayı, kısacası teknokrasi yaklaşımını daha doğru buluyoruz. Bunu toplumsal sorumluluğumuzun gereği sayıyoruz.

O nedenle tarımın bugününe tanı koymadan önce kısa tanımlamalar ve bir iki gösterge ile gelişim sürecini anımsatmayı gerekli görüyorum.

Tüm yetersizliklere rağmen, tarımımız dünden bugüne önemli bir gelişim çizgisini de yaşamıştır. Teknoloji kullanamayan, yalnızca kendi tüketimi için üreten, tek ürün yetiştiren işletme yapısının yerini bugün önemli oranda teknoloji kullanabilen, çeşitli ürün yetiştiren, pazar için üreten hatta tüketim kalıbı kentlileşen bir yapı almıştır. Son elli yılda nüfusumuz dört kat artarken, tarım ürünü ihracatı 28 kat yükselmiştir. Birim alana verim % 200 ila % 600 arasında artmıştır. Bugünkünün dörtte biri düzeyinde nüfusa zor yeten, üretim ölçeklerinden, altmış milyona dayanan toplumumuzu hiç değilse bitkisel besinler açısından

besleyebilen düzeye ulaşmıştır.

Bize göre bu gelişmenin maddi temeli teknolojidir. Kullanılabilir toprakların sınırına ulaşılan 1960'lar sonrasında gözlenen gelişme özellikle teknoloji aktarmaya bağlantılıdır.

Sürecin belirlediği somut sonuç, tarımın ekonomideki önemli rolünü korumakta olduğudur. 1990 sayımına göre toplam nüfusun % 41'i, çalışan nüfusun % 50.5'ine tarım isdihdamı sağlamaktadır. İmalat sanayi yarıya yakın oranda girdi olarak tarım ürünü kullanmaktadır. Tüm sanayileşme iddialarına rağmen, dolaysız, dolaylı payları ve tarıma dayalı sanayi payı ile ihracatımız tarıma dayalıdır.

Ne var ki, bütün bu gelişim sürecine rağmen, tarımın yeterli gelişmişlik düzeyine ulaşmış olduğunu söylemek mümkün değildir. Sektör bugün de bir çok yapı ve uygulama sorunu ile karşı karşıyadır.

Zamanımız kısıtlı olduğu için, bunların bizce önemli kimilerine başlıklar halinde değinmek istiyorum.

Sektörün yapısal sorunları bugün de büyük ölçüde geçerlidir. Üstelik bunlar gelişmeyi engelleyici özellik taşımaktadırlar.

Bir kaç örnek vermek isterim.

- Küçük üreticilik Türkiye tarımının temel özelliğidir.

- Toprakta dağılım dengesizliği

bugün de geçerlidir.

- Ortalama işletme genişliği 77 dekadardır. Bu AT'da 141 dekadardır.

- İşletmeler küçük, topraklar çok parçalı olduğu için teknoloji ve girdi kullanımı yeterli değildir.

- Üreticiler ekonomik bütünlük anlamında örgütlenmeden yoksundur.

- Ve bütün bu koşullara bağlı olarak tarımımızda toprak ve emek verimliliği düşüktür.

Kanımızca, bu yapı sorunları aşılardan, tarımın geleneksel çizgiyi değiştirmesi mümkün değildir. Üzülerek belirtmek zorundayım ki bu çizginin gelişim dinamiğine dönüşüğünü kanıtlayıcı göstergelere de rastlayamıyoruz.

Girdi kullanımına bakıyorsanız yeterli bir gelişim göremiyorsunuz. Sulanabilen alanlar bugün de sulanabilirin üçte biri dolayında. Gübre tüketiminde seksenden bu yana artış var ama son beş yıldır bu eğilim durmuş. Üstelik tüketime ilişkin veriler, sübvansiyondan yararlanmaya yönelik gerçek dışı beğelemeler yüzünden güvenilir değil, bir ölçüde fiktif. Tarım ilacı tüketimini geliştirememişiz, hatta 1980'deki 47.000 ton tüketim, 88'de 44.000 tona gerilemiş, Nominal fiyatlarla artmış görünen krediler, sabit fiyatlarla fazla değişmemiş.

Üretimin yapısına bakıyorsanız, ne ekiliş alanları, ne ürün deseni açısından yaygın tarıma dayalı - düşük gelirli tarım ürünlerinden - yoğun tarıma dayalı yüksek gelirli endüstri bitkilerine doğru yeterli bir dönüşüm görülemiyor.

Dış ticarete bakıyorsanız, tarım ürünü ithali on yılda on kat artarak 51 milyon dolardan 499 milyon dolara ulaşmış. Ve tabii üstün teknoloji kullanarak düşük maliyetle ürün yetiştiren gelişmiş ülkelere karşı bizim üreticilerimiz haksız rekabetin zoruna sokulmuş.

Ürün fiyatı - ürün maliyeti, girdi fiyatı - ürün fiyatı ilişkilerini değerlendiren çok farklı görüşler sergilenmektedir. Ben şimdi bunlara girmek istemiyorum. Ama gözlediğimiz bir gerçek var ki bu tartışmalara baz olan veriler yaşananı tam yansıtmıyor. Çünkü üreticinin eline ilan edilen fiyatlar çoğu kez geçmiyor, geçiyorsa da çok kez gecikiyor.

Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri...

Koşullara direnemeyen üreticiler bir çok üründe malını tüccarın dayattığı fiyata satıyor, girdilerini ise borçlanarak ve ağır faiz yüküne katlanarak sağlıyor. Ve kesimden ciddi ölçüde kopmalar oluyor. Artık üretmeyenler köylerini terk ediyor. Yalnız doğuda değil, İç Anadolu'da da bunun çarpıcı örnekleri her gün yaşanıyor.

Şimdi bu noktada, iyi ya tarımın nüfusu azalıyor, bu da gelişmeyi gösteriyor, denilebilir. Fakat ülkemizde yaşanan, kanımızca bu değil. Köylerini terkedenler, kentlede sanayi işçisi olsaydı, bunu sağlıklı gelişme sayabilirdik. Köyden kente göç hızı, sanayileşme hızı değildir. Göçün ardından kentin çekiciliğinden çok köyün iticiliği vardır.

Tabii bu konuda bir de şu söyleniyor. İç ticaret hadleri tarımın aleyhine işliyor ama, bu arada da tarımdan sanayiye kaynak aktarılmış oluyor. Biz aktarılan kaynağın sanayiye mi, rantıye katmanlara, ticaret kesimine mi aktarıldığı konusunda ciddi kuşuklar taşıyoruz.

Bir kaç başlıkla ömeklemeye özetlemeye çalıştığım yapı ve uygulama sorunlarının çözümlemeleri de vardır ve bulunmalıdır. Ama ülkemiz açısından eksik olan tarıma yönelik politikalar bütününe bulunmayışıdır. Ne yöneten ne de yönetime aday çevrelerde ilkeleri amaçları belirlemiş, bilimsel verilere dayandırılmış, araçları somutlaştırılmış politikaların üretilmemiş olması gerçekten talihsizliktir.

Türkiye tarımı geleneksel çizgisini daha fazla sürdüremez. Ülkenin somut koşulları nedeniyle bu çizginin ciddi bir atılıma dönüştürülmesi zorunludur. Ekonomileri gelişmiş ama tarımı geri bırakılmış ileri ülke örneği yoktur. Sanayi alanında atılımlar yapmalarına rağmen bazı Sosyalist ülkeleri özellikle Balkan devletleri tarımı dışlamalarının maliyetini bugün çok ağır ödüyorlar.

Zamanımızın kısıtlılığı nedeniyle, tarım politikası bütünlüğü çerçevesinde, sorunun teknoloji boyutuna değinmek istiyorum.

Ülke yönetimi için hangi genel siyaset benimsenirse benimsensin, bize göre tasarımın gelişmesinin ön koşulu teknolojidir.

Bugün Dünya 21. yüzyıla "müdahale çağı" damgasını vuran

biyoteknoloji devrimini yaşamaktadır. Bu devrim öncelikle tarıma yanıyor, tarımda yaşanıyor.

Türkiye ileri toplumların gelişmelerini yalnızca izleyen ve "mal satışının makyajlanmış" bir tanımı olan teknoloji aktarımı tek çözüm sayan bir konumda daha fazla tutulmamalıdır.

Sorunların yalnızca üretilmiş tekniklerin aktarımıyla çözüleceğini sanan anlayış bize göre yanlıştır ve teknolojiyi ülkemiz koşullarında üreten bir dinamiğe kesin dönüşmelidir.

İleri ülkeler araştırma için GSMH'nin %3-4'ünü ayırırken Türkiye % 2.5'luk paylarla daha fazla yetinemez, yetinirse teknoloji üretemez.

Teknoloji politikalarının oluşturulması, öncelikle araştırma fonksiyonunun geliştirilmesiyle bağlantılıdır.

Teknolojinin beklenen atılımı gerçekleştirilmesi ise önemli ölçüde onun verimliliğini, kullanılabilirliğini maksimize edecek yapısal gelişim doğrultuları ve alt yapılarla ilgilidir.

Bu katkının maksimize olması açısından, üretilen teknoloji politikaları, teknolojiyi verimli kulan doğru toplum ve yapı politikalarıyla bütünleştirilmelidir.

Bize göre, kısa ve uzun geleceği, iç ve dış pazarı, dünyanın değişim doğrultularını gereğince değerlendiren bir tarımsal üretim planlaması mutlaka gündeme gelmelidir.

VI. planda olduğu gibi, konut veya ulaştırma sektörünün üçte biri oranında değil, sektöre atılım yapacak kaynak tahsisleri yapılmalıdır.

Tarım alanlarının bozulması ve daralması süreci durdurulmalı, Anayasa'nın 45. maddesi bu konuda devlete net görev vermesine rağmen, bizzat kamu yatırımlarının en verimli tarım alanlarını yok etmesi trajedisi kesin sona erdirilmelidir.

Kamu yönetiminin araştırma sorumluluğu geriletmemeli, geliştirilmelidir.

Herin emeğin, alın terinin hakkının alınması, hem tarımın diğer kesimlerinde sömürülmesinin önlenmesi ve hem de teknoloji kullanımında rasyonaliteyi maksimum kılmak için küçük üreticiliğin teknoloji

kullanımını önleyen yapısını değiştirmek için üreticilerin ekonomik güç birliğini oluşturacak üretici örgütlenmesine geçilmelidir.

Tüm dünyanın yaptığı gibi korumacı yaklaşımlar geliştirilmeli, destekleme uygulamaları populist yaklaşımlar yerine örgütlenmeyi, teknoloji kullanımını, verimliliği, kaliteyi ve toplumsal dengeleri gözetten ve özendirici seçici yaklaşımlara dönüştürülmelidir.

Tarımda teknoloji kullanımını dayatan bunca koşulun karşısında, binlerce eğitilmiş tarımcının işsiz bırakılması dramına mutlaka çözüm bulunmalıdır.

İzin verirsiniz Oda'mızın çözümleme yaklaşımlarının somutlaştırılmasına yönelik çalışmalarından örnekler vererek bitirmek istiyorum.

Ziraat Mühendisleri Odası, yalnızca sorunları aktaran ve eleştiren bir kolaycılık yerine, sorunlar nasıl aşılabılır araştırmayı daha önemli saydığında, bu amaca yönelik bilimsel ve teknik çalışmalar yapmaya çalışmaktadır.

1988'de Tohumculuk kongresi yapılmış 350 sayfalık kitaba dönüştürülmüştür.

Çevre konusu tarım boyutuyla araştırılmış, gıda denetimi ayrı bir çalışma konusu olmuştur.

Geçen yıl bu günlerde, Türkiye tarımının bütün yönleri 250 bilim adamı ve uzmanın katkılarıyla 68 bildiri halinde tartışılmış ve 5 gün süren bu teknik kongre sonuçları 900 sayfalık kitaba dönüştürülmüştür.

1991'in gündeminde hayvancılık kongresi, GAP'ta tarımsal - toplumsal araştırma, erozyon, tarımsal araştırma, tarımsal üretim planlamasının somutlaştırılması ve tarıma yönelik kamu örgütlenmesi gibi önemli konular bulunmaktadır.

Üç gün sonra Tarım Haftası '91 çerçevesinde 1980-1990 döneminde tarımda yaşananları bilimsel bir değerlendirmeden geçireceğiz. 3 gün sürecek sempozyumda dönemin her yönüyle profilini çıkarmaya çalışacağız.

Ülkemizin sorunlarının bilim ve tekniğin yol göstericiliğinde geliştirilmiş doğru politikalarla aşılabileceğine içtenlikle inanıyoruz.

ODA BAŞKANI MAHİR GÜRBÜZ'ÜN 7 Ocak 1991 Tarihinde Gün Başlıyor TV Programında Yapılan Konuşmasından

ODA İKİNCİ BAŞKANI GÜNER DEMİREL'İN Radyo Konuşmasından

12.1.1991

Ülkemiz bugün de tarım ülkesi kimliğini sürdürmektedir. Toplam nüfusun % 41'i, çalışan nüfusun % 50'si, tarım kesimindedir. İmalat sanayii %50 oranında tarım ürünü kullanmaktadır. Tarım ürünlerinin ve tarıma dayalı sanayi ürünlerinin ihracatımızdaki toplam payı % 60'ın üzerindedir. Açıkça görülüyor ki, tarım daha uzunca bir süre ekonomimizin temeli olmaya devam edecektir.

Öte yandan Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen büyük atılımlara rağmen tarımımızda verimlilik düşüktür. Son elli yılda nüfusumuzun 4 kat artarken tarımsal katma değer 7 misli büyümüştür. Tarım ürünleri ihracatı 28 katına çıkmış, birim alana verim % 200 - % 600 artmıştır. Ancak bu artışlar yeterli değildir. Bilim ve Teknoloji dev adımıyla ilerliyor. Bu gelişmenin tarıma yansımaları verimlilikte büyük sıçramalar biçiminde kendini göstermektedir. Dünyada teknolojiye dayalı olarak hızla gelişen verim ve kalite artışına Türkiye de ayak uydurmak zorundadır.

Ekonomimizin temeli olan tarım bu gelişmişlik düzeyinde bırakılamaz. Verimde büyük artışlar sağlamak kaliteyi yüksel-

tip, maliyetleri düşürmek zorundayız. Uluslararası gıda pazarının gelişmelerine göre belli konularda uzmanlaşmalıyız. Katma değeri yüksek hayvansal ürünlere ve endüstri-bitkileri üretimine daha fazla ağırlık vermeli, işlenmiş ürün satmak için daha fazla çaba göstermeliyiz.

Öngördüğümüz bu gelişmelerin gerçekleşmesi mümkündür. Ülkemizin yeterli potansiyeli vardır. Yapılacak atılımın ön koşulu ise ileri teknoloji üretmek ve kullanmaktır. Bunu yapmak zorundayız.

... Tarımda gereken gelişmeyi sağlayabilmek için zorunlu olan yüksek teknolojinin, tarımsal eğitim görmüş bilim ve meslek adamları yani Ziraat Mühendisleri tarafından üretilmesi gerekmektedir ve meslek topluluğumuz bunu başaracaktır. Ancak değinmeden geçemeyeceğim bir husus da şudur. Üniversiteye girmek isteyen gençlerimizin sayısının çok arttığını biliyoruz. Esasen bir gelişmişlik göstergesi olması gereken üniversite ve üniversiteli sayısının artmasına ilke olarak tabii karşı değiliz. Ancak imkânların ötesinde gerçekleştirilen artışların ciddi nitelik sorunları yarattığını veya en azından yaratabileceğini kabul et-

.... Ziraat Fakülteleri planlamaları bize göre yeterli bilimsel etüdlere dayandırılmamaktadır. Yeni fakültelerin açılışında ülkenin ve tarımın uzun gelecekteki ihtiyaçlarının değerlendirilmesi yerine, gündelik hatta politik yaklaşımlar geçerli olmaktadır. Fakültenin yeri seçiminde ülke koşulları gözetenilmemekte, aynı ekolojik bölgede çok fakülte açılarak kaynak savurganlığı yapılmaktadır. Sonuçta, öğretim elemanı açısından önemli ölçüde eksikli, öğretim alt yapısı açısından yetersiz kurumlarda üniversiter tarım öğrenimi yapılmaya çalışılmaktadır.

Sorunu, somutlayıcı birkaç gösterge aktarmak isterim. 1983-1990 döneminde ziraat fakülteleri öğrenci sayısı 8221'den yüzde yüz artışla 15.355'e ulaşmıştır. Ama aynı dönemde öğretim elemanı sayısı 768'den ancak % 40 artışla 1137'ye varmıştır. Bunun doğal sonucu, öğretim üyesi başına öğrenci sayısı 19'dan yarı yarıya artışla 28'e çıkmıştır. Gelişmiş 4 fakülte de 101 olan ortalama öğretim üyesi sayısı, diğer 8'inde ise sadece 16'dır. 1983'den beri öğrenci alan 4 fakültede profesörden- araştırma görevlisine kadar tüm öğretim elemanı sayısı 25 ile 11 arasında değişmektedir.

Örneklere çalıştığım bu eğilim net tanımlaması, gelişmemektedir, hatta gerilememektedir. Oysa, dünya ve ülke koşulları tarımsal öğretimde nitel anlamda hızlı gelişme sağlanmasını gerektirmektedir. Kanımızca gelişmesi gereken geleneksel öğretim çizgisini bile yeni fakülteler özelinde koruması güç olan bu gidışe daha fazla izin verilmemelidir.

mek zorundayız.

... Her alanda olduğu gibi tarım alanında da ihtiyacımız çağdaş teknoloji yarışında ülkemizin de yer almasını sağlayabilecek insanlar yetiştirilmesi olduğuna göre, bu darboğazı aşmak zorundayız.

Modern tarım teknolojisinin üretilmesi ve uygulayıcılara aktarılması görevini üstlenmiş bulunan mesleğimizin şu aşamada ciddi istihdam sorunları var. Özellikle son 10 yılda hızla artan fakülte ve öğrenci sayısından kaynaklanan Ziraat Mühendisi sayısı artışı esasen kamusal istihdam olanaklarının çok üzerinde iken, son dönemde izlenen kamu müdahalesini ve kamu işletmeciliğini azaltma politikaları, sorunun boyutlarını genişletmiştir. Özel kesim istihdamı ise henüz yeterince gelişmemiştir.

Oysa ki daha önce kısaca değindiğimiz yapısal ve teknolojik gereçlerin ortaya çıkardığı sonuç, Türkiye'nin zorunlu olduğu verim sıçramasını yapmasının, bu alanda iyi yetişmiş teknik elemanların varlığına ve çalışmasına bağlı olduğudur. Ülkemizin çok önemli bir projesi olan GAP'tan umulan yararın sağlanması da yaratılacak potansiyeli optimum düzeyde değerlendirebilecek bilim ve meslek elemanlarının istihdam edilebilmesine bağlıdır.

Doğaldır ki, sadece istihdam sağlanması yeterli değil. Bugün ülkemizde araştırmalara tahsis edilen kaynaklar yetersizdir. Önemli ölçüde artırılması gerekiyor. Araştırma sonuçlarının veya transfer edilen teknolojinin, uygulamaya aktarılması, üreticilerin eğitilmesi ve örgütlenmesi anlamında da daha çağdaş ve etkili düzenlemeler yapılması bu amaçlarda daha fazla kaynak tahsis edilmesi gerekmektedir.

Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri... Oda Haberleri...

ODA BAŞKANI MAHİR GÜRBÜZ'ÜN

10 Ocak 1991 Gün Doğarken TV Konuşmasından

... Tarımsal öğretimde yaşananlar salt bu alanda sınırlı kalmamakta, öğretim sonrasına, isdihdama yasayan sonuçları da üretmektedir.

Bir kere yeni fakülte ve öğrenci kontenjanı artışı, beraberinde ziraat mühendisi sayısının hızlı artması olgusunu da yaratmıştır. Bizim belirlemelerimize göre ülkemizde şu anda aktif 22-23 bin meslektaşımız bulunmaktadır. Kamu kuruluşları bunun ancak 14-15 binine isdihdam yaratabilmiştir. kamu isdihdamı, gereken hızla gelişmemiştir. Daha önemlisi özel kesimde isdihdamı sağlayacak, yönlendirecek yasal çerçeve çizilememiştir. Öncülüğünü Oda'mızın yaptığı ziraat mühendisliği yetki tüzüğü'nün çıkarılması bu anlamda son derece önemlidir.

Bilindiği gibi ziraat mühendisliği bir sektör mesleğidir. Bu nitelik doğal olarak çok sayıda mesleki disiplinin ortaya çıkmasını getirmektedir. Hatta bu özellik, sektörün üretim alanlarıyla bağlantılı başka mesleklerle de çokca ortak paydalar, ilintiler bulmaktadır. Kimi zaman mesleki çelişki ve çatışmalara da yol açabilmektedir. İlgili alanı bir sektör olan bir meslek için aslında bu doğaldır.

Burada sorun şu noktada yoğunlaşmaktadır. Fakültelerin geleneksel eğitim çizgisi devam etmelidir, ya da hangi doğrultuda değişim geçimelidir.

Söz gelimi bugün peyzaj mimari ünvanında sağlayan fakülteler, benzeri özel ünvanları başka bölümler için de vermelimi dir? Bölüm eğitimleri nasıl geliştirilmelidir? Ziraat mühendisi isdihdamı sağlayan resmi ve özel çevreler ne tür bir formasyonu ihtiyacı duymaktadır. Lisans programları "müdahale çağının" gerektirdiği doğrultuda nasıl geliştirilmelidir. Li-

sans dalları ne derece genelleşmeli, ne ölçüde özelleşmelidir? Rekabete açık bölümler, haksız rekabet olumsuzluğundan nasıl çıkarılmalıdır?

Oda'mız sayıları artırılabilir bu türden öğretim ve isdihtam sorunlarını araştırmayı ciddi bir ödev saymıştır. Bu nedenle, çalışma programımızda yer alan Eğitim-Öğretim-İsdihdam sürekli komitesini çalıştırmaya başlatmıştır. Oda uzmanları ve gelişmiş 7 fakültemizin temsilcilerinin katılımıyla 3 Kasım tarihinde yapılan ilk toplantıda, her iki alana ilişkin durum saptaması yapılmıştır. Bu Komitenin belirlediği Yürütme Kurulu, alınan kararlar doğrultusunda Türkiye çapında araştırma başlatmıştır. Sorunun tüm boyutlarının yer alacağı bu çalışmanın sonucu, somut çözüm seçeneklerine dönüştürülerek, tüm yetki kurum ve kişilere meslek toplumunun değerlendirilmesi olarak aktarılacaktır.

10 OCAK 1991 ZİRAAT FAKÜLTESİ TÖRENİNDE ODA İKİNCİ BAŞKANI GÜNER DEMİREL'İN KONUŞMASINDAN

.... Bilindiği gibi tarımsal öğretimimizin yıldönümleri Oda'mızca 1987'den başlayarak, törensel kutlama tek boyutluluğundan çıkarılmış, bir Tarım Hafası bütünlüğüne dönüştürülmeye başlanmıştır.

.... Bizce gelecek açısından umut verici olan, Oda'mızın sorumluluk anlayışının, bir çok meslek çevresince de paylaşılması ve özellikle Ziraat Fakültelerimizin kavramsal olarak da tarım haftası olayını benimsemiş, sahiplenmiş olmalarıdır. Mutlulukla belirtmek gerekir ki Erzurum'dan - Tekirdağa, Ankara'dan - İzmir'e, Adana'dan - Bursa'ya kadar fakültelerimiz, hocalarımız olayı yalnızca fakülte içi öğretim uygulamaları ile sınırlı görmeyen, öğretim sonrasında ortaya çıkan, ziraat mühendisleri'nin ve Türkiye tarımının sorunları konusunda da çok aktif, çok daha katılımlı ve ilgili bir tutumu somutlaştırmışlar, mesleki dayanışmanın anlamlı örneklerini sergilemişler-

dir.

Ben bunu, altı çizilmesi gereken, Üniversite kampüslerinin dışına taşan çok önemli, çok değerli ve çözümlenmelerinin bulunması anlamında o ölçüde umut verici bir gelişme olarak değerlendiriyorum. Oda'mızın çalışmalarını bu anlamda ilgi duyan, bize güç veren, katılımıyla çalışmalarımızı boyutlandıran Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültemizin değerli yönetici ve öğretim kadrosuna da 15.149 üyemiz adına özellikle şükran duygularımı sunuyorum.

.... Değeli Konuklar,

Bilindiği gibi öğretim sorunları öğretim dönemi ile sınırlı kalmamakta, daha önemlisi bu sürecin sonrasına yansıyan sonuçlar üretilmektedir. Asıl sorunlar, çeşitli nicel ve nitel göstergelerle yaşam pratiğinde ortaya çıkmaktadır. Bir yandan kitlesel işsizlik trajedisi, bir yandan yetişkinlik düzeyiyle bağlantılı başka sıkıntılar yaşanmaktadır.

Çözümlemeler kuşkusuz hazır reçetelerle hemen ulaşılabilecek kolaylıkta değildir. Ve kanımızca, ülkenin genel tarım politikasıyla da doğrudan bağlantılıdır.

Örneği, fakültelerin lisans dalları hangi doğrultularda gelişmeli ya da değişmeli, ne derece genelleşmeli, ne ölçüde özelleşmelidir. İsdihdam sağlayan resmi ve öze çevreler nasıl bir formasyon ihtiyacı duymaktadır? Rekabete açık disiplinler haksız rekabetten nasıl kurtarılacaktır. Ziraat Fakülteleri birden fazla ünvan vermeli midir, bu hangi alanlarda olmalıdır? Lisans programları müdahale çağının ileri çizgisini nasıl yakalayacaktır? Yeni ve gelişmemiş fakülteler başkalarına bağlı bölümler mi olmalıdır, gerekirse kapatılmalı mıdır?

Oda'mız sayıları artırılabilirken bu tür öğretim isdihdam sorunlarını yalnızca aktarmak yerine çözüm araştırmayı da temel ödev saydığı için ziraat fakültelerimizin de katıldığı Eğitim Öğretim İsdihdam kurulunu oluşturmuş, çalışmaya başlamıştır. Kurulumuzun aldığı karar gereği ülke ölçeğinde başlatılan araştırmanın bilimsel değerlendirmesi yapıldıktan sonra varılan sonuçlar somut çözüm yolları olarak tüm yetkili çevrelere meslek toplumu görüşleri olarak aktarılacak ve izlenecektir.

Öte yandan yine Oda'mız öncülüğünde başlatılan ve bugünler de Danıştay incelemesine sunulmuş olan ziraat mühendisliği tüzüğüne de yaşama geçmesiyle isdihdam sağlama anlamında önemli bir engelin aşılması olacağını umduğumu da eklemek istiyorum.

.... Ziraat Fakülteleri planlamaları bize göre yeterli bilimsel etüdlere dayandırılmamaktadır. Yeni fakültelerin açılışında ülkenin ve tarımın uzun geleceklili ihtiyaçlarının değerlendirilmesi yerine, gündelik hatta politik yaklaşımlar geçerli olmaktadır. Fakültelerin yer seçiminde ülke koşulları gözetilmemekte, aynı ekolojik bölgede çok fakülte açılarak kaynak savurganlığı yapılmaktadır. Sonuçta, öğretim elemanı açısından yetersiz kurumlarda üniversiter tarım öğrenimi yapılmaya çalışılmaktadır.

.... Bu mutlu anlamlı yıldönümünde bütün meslektaşlarımızı içtenlikle kutluyor, gelecek yıldönümlerimizin de mutluluk ve gururla kutlanabilmesini diliyorum.

Saygılar Sunarım.

Adana'dan Buruk Bir Tarım Haftası

Güven BURMA

Z.M.O. Adana Böl.Şub. Başk.

Öyle zannediyorum ki, "TARIM HAFTASI" etkinliklerini en talihsiz şekilde yaşayan bölge, Adana bölgesi olmuştur.

Yıllardan beri Ç.Ü. Ziraat Fakültesi tarafından düzenlenen 10 Ocak kutlama töreni ve kokteyllerde temsil edilen odamız, bu yıl "1991 yılı tarım haftası" programını hazırlarken, bu defa gene Ç.Ü. Ziraat Fakültesi tarafından düzenleneceği bildirilen ve "tarım haftası" denilebilecek 3 günlük bir programla karşılaşmıştır. Bu programa göre : 9 ve 11 Ocak günleri çeşitli kuruluşlardaki yetkili ve uzmanların katılacağı "Çukurova Tarım Kongresi" konulu bir panel, 10 Ocak günü "tarımsal öğrenimin 145. yıl kutlama töreni" ve akşam kokteyli, gene 11 Ocak günü ise "Tarım, Sanayi ve Üniversite İlişkileri"ni konu alan ayrı bir panelin programlandığı görülmüştür.

Bu üç günlük programın tamamında, odamızın panelist ve konuşmacı olarak, gerektiği önemde yer aldığı görüldüğü gibi ayrıca bir tarım haftası düzenlenmesine gerek kalmadığı kanaatine varılmıştır.

Buna göre: Çukurova tarım kongresine "Türkiye tarımının yaşanan gerçeklere göre bir değerlendirilmesi" adlı bir bildiri ile, kutlama törenlerine, "İsdihdam" konulu bir konuşma ile ve Tarım Sanayi Üniversite ilişkileri konulu panele de "Çukurova'nın ekonomik yapısında tarımın yeri" adlı bir bildiri ile katılmak kararı alınmış ve bunlardan ilk ikisi yazılı olarak Ç.Ü.Ziraat Fakültesi organizasyon komitesine gönderilmiştir.

Ancak bu arada her zaman Üniversite, kamu kuruluşları yetkilileri gibi dar bir çerçeve içinde kalan bu tür etkinliklerin daha çok meslektaşımızın katılımını sağlamak amacıyla organizasyon komitesinden odamız adına 100 davetiye istenmiştir.

8 Ocak gününe gelindiğinde oda adına istenen 100 adet davetiye gönderilmediği gibi, Çukurova tarım kongresinde yer almadığımız görülmüştür.

Bu durumda odamızın bu etkinliklere katılmasının bir anlamı kalmadığı kanaatine varılarak, sadece 10 Ocak töreninde olayın protesto edilmesi ve protesto nedenlerimizin açıklandığı bir konuşma yapılmasına karar verilerek gerekli tepki gösterilmiştir.

Ancak her zaman pamuk ipliğine bağlı olan Üniversite - Oda, kamu kuruluşları - Oda ilişkileri bu olaydan sonra yeniden değerlendirilmiş ve bu ilişkilerin daha sıcak hale getirilmesi için Oda Yönetim Kurulu dahil olmak üzere herkesin üzerine düşen görevi yapması gerektiği, hazırladığımız aylık bülten aracılığıyla bütün meslektaşlarımıza duyurulmuştur.

Görüldüğü gibi en mutlu haftamız olması gereken Tarım Haftası Bölgemiz oldukça gergin ve buruk bir vaziyette geçmiştir.

Hangi nedenle olursa olsun istenmeden meydana geldiğinde inandığımız bu olaylardan Yönetim Kurulu olarak ders almamız gerektiği inancıyla nice mutlu Tarım Haftalarına

İstanbul Şubesinin Tarım Haftası 91 Etkinlikleri

Günümüzün koşulları mesleğimizin önemini ve sorumlularımızın giderek arttığını göstermektedir. Dolayısıyla 90'lı yıllarda Oda'mızın toplumdaki yeri ve önemi daha da artmaktadır.

Son on yılın suskunluğunu atmaya çalışarak, sağlıklı ve dinamik bir yapıya kavuşma amacıyla çalışmalarını yürüten İstanbul Şubesi; Tarımsal Eğitimin 145. yılının kutlandığı "Tarım Haftası 91" i yaygın ve anlamlı bir şekilde kutlayarak değerlendirmeye çalıştı.

Emekli ve çalışan meslektaşlarımızla Genel Merkezin görüşleri doğrultusunda ne yapabiliriz tartıştık. Yaşadığımız sorunların temelinin atıldığı 80-90 yılları arasında tarımsal yapıdaki

örgütlenmenin sorgulanmasına karar verdik. Koşulların olumsuzluğu nedeniyle zaman zaman kopuk ilişkiler yaşadığımız emekli olmuş değerli meslektaşlarımızı bu anlamlı günde bir kez daha anımsamak, birlikte olmak istedik.

10 Ocak 1991 günü saat 10.30'da Taksim Atatürk Anıtına Odamız İstanbul Şubesi adına bir grup meslektaşımız ve yönetim kurulu üyeleri ile birlikte çelenk konuldu.

11 Ocak 1991 günü Kadıköy Kültür ve Sanat Merkezine Fuat ÇİLİNGİROĞLU, Dr. Safet ÖZTÜRK, Erdoğan BİLGİÇ, Güngör GÜMÜŞTAŞ, Ali Necmi YILMAZ, Cemalettin ŞENÖÇAK'ın katılımı ile bir söyleşi

gerçekleştirildi. Oda Başkanımız Sayın Yücel ERDENER'in tarımın dününü ve bugünü anlatan tarımsal sorunları dile getiren konuşmasının ardından başlayan söyleşi çok sayıda meslektaşımızın katılımıyla coşkulu bir şekilde geçti. Güzel bir sohbet havasıyla süren söyleşide zaman zaman emekli meslektaşların anılarının anlatılmasıyla duygulu anlar yaşandı.

Meslektaşlarımızın 250 kişilik salonun darlığından ve dört saatlik söyleşi süresinin kısalığından söz etmeleri bizi sevindirdi. Önemli olan bir arada olmayı dayanışmayı sorunları tartışmayı istemektir. Yer ve zaman bulmak kolay.

Söyleşinin ardından 40 yılını aşmış meslektaşlarımızdan Sam AKDOĞAN, Asım ALP, Güngör KAREL, Ferdi DÖLEN, Nihat ERKOÇ, Celalettin ARIN, Emin Ali YÜCER, Mesut ÖZUYGUR, Mesude (İleri) ERALP, Hikmet İŞMEN, Dr. Nevzat KARACAHİSARLI, Muzaffer ATİK, Hatif ÖGE, Acar UZGİDEN, Mehmet ARİŞAN, Tahsin KARTAN, Prof. Dr. Ömer TARMAN, Ülker SAKIZ, Süleyman BALAMİR, İ. Süreyya ÇAKIROĞLU'na Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi onur plaketleri dağıtıldı.

Birlikte olmanın, anıları tazelenmenin mutluluğunun yaşandığı yine coşkulu ve ilk kez olmasına rağmen kusursuz sayılabilecek bir kokteyle noktalan "Tarım Haftası 91" in gerçekleşmesi için değerli katkılarını esirgemeyen tüm meslektaşlarımıza teşekkür eder, bu dayanışmamızın birlikteliğimizin gelecekte de karşılıklı olarak daha güçlü bir biçimde süreceğine inancıyla içten saygılar sunarız. Tarım Haftasının Tarım Bayramına dönüşmesi umuduyla tüm meslektaşlarımıza kutlu olsun.

İstanbul Şubesi
Yönetim Kurulu

“Tarım Haftası '91 Etkinliklerine İzmir Ve Manisa'da İlgisi Büyük Oldu

“10 Ocak 1991 Tarım Öğreniminin 145. yılında Ziraat Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi ile E.Ü.Ziraat Fakültesinin birlikte düzenledikleri etkinlikler, giderek kapsam kazandığı gibi, daha görkemli bulunuyor.”

TARIM HAFTASI '91 kutlamaları çeşitli Bölge ve İllere koşut İzmir ve Manisa'da yapılan törenler, açıkoturum, panel ve çiftçilerin katıldığı toplantılarla kutlandı. Meslekte 25 yıl plaketeri verildi. 50. yıl onur plaketeri sunuldu.

10 Ocak günü sabah, Cumhuriyet alanında, Atatürk anıtına konulan çiçekler ve saygı duruşuyla okunan İstiklâl Marşı'ndan sonra tören, E.Ü. Atatürk Kültür Merkezi'nde sürdü. Günün anlam ve önemini belirten konuşmalar yapıldı. Ziraat Y. Mühendisleri M. Yazan ve S. Arer'e 50. Yıl Onur Plaketeri

verildi.

Öğleden sonraki Prof.Dr. M. Talim'in yönettiği açık oturumda, “Ziraat Mühendisliğinde Formasyon ve İstihdam Sorunları” tartışıldı. Oturumda konuşan Prf. Dr. Karaca'nın Ziraat Fakültesinde verilen lisans eğitiminin, mezun olan mühendislerin, meslek yaşamlarında kişisel gayretleri ile, bütünlük kazanacağı bu nedenle, öğrenim programlarını eleştirilmesinin önemli bir konu olmayacağı görüşüne karşın, Prof. Topaloğlu Lisan öğrenimi sırasında yetersiz kalan eğitimin, yüksek lisans programıyla tamamlanmaya çalışıldığını belirtti. Bu nedenle yüksek lisans başvurularının gün geçtikçe karşılanamayacak boyutlara geldiğini belirten TOPALOĞLU, Fen Bilimleri Enstitülerinin, bir yandan mühendis başvurularına yanıt verirken, Üniversite araştırma görevlileri için de Lisans

üstü başvurulara yanıt vermek durumunda bulunduğunu belirtmiştir. Oturumda, Ziraat Mühendislerinin istihdam güçlükleriyle karşılaşmasının önemli bir nedeni, fakülte sayılarındaki artış ve öğrenci adedindeki zorlama artışlara bağlıyan Prof. Sönmez, bu durumun başka bir boyutta öğrenimin niteliğini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Dr. Saydam'ın araştırma kuruluşlarında çalışan mühendislerin Lisans üstü öğrenime yönlendirilmelerinin çok olumlu bir uygulama olduğunu belirtmesi ve Ziraat Y. Mühendisi Omay'ın ekonomik yapı içinde nitelikli mühendislere gereksinimin potansiyel yüksek olduğu savı, önemli görüşler olarak belirtilebilmektedir.

TARIM HAFTASI '91 Kutlamalarının 11 Ocak 1991 ikinci gününde TOK İzmir İl Müdürlüğünde, sabahki panel ve öğleden sonra, bilimsel bildiriler izlenmiştir.

“Türk Tarımının Bugünü ve Sorunlarının” tartışıldığı Panele Prof. Sönmez yönetici ve tartışmacı olarak Prof. Oktay, Prof. Macit Ziraat Y. Mühendisleri Aksu ve Özer katılmışlardır.

Prof. Oktay'ın zaman serisi istatistik verileriyle desteklediği, tarımsal gelişmelerdeki iyimser tablo, “Bir atletin yarışma gücü” benzetmesiyle ve mühendislerin sektöre olan katkılarının somut göstergeleriyle bütünleşmiştir. Prof. Macit ise, 1980 sonrasında eski nitelik düzeyini yitiren mühendislik eğitiminin, nicelik yönüyle de büyük işsiz Ziraat Mühendisleri gruplarının oluşmasına, neden olduğunu belirtmiştir. Panelde konuşan Ziraat Y.Mühendisi Özer, tarımın çeşitli sorunları arasında, sektöre devlet desteğinin giderek azalması üzerinde durmuş ve mühendislerin özlük haklarındaki, uygulama yanlışlıklarını belirtmiştir. Ziraat Y. Mühendisi Aksu ise, ürün bazında zeytin ve zeytinyağı üretimi örneğinden yola çıkarak, tarım ürünleri dışsatımındaki sorunları dile getirmiştir.

Öğleden sonraki oturumda;

Prof.Tanrısever'in Biyoteknolojideki Temel İlkeler, Doç. Türkmut'un Hayvancılık ve Biyoteknoloji, Dr. Gürel ve Dr. Çaylak'ın Ayçiçeği Islahında İn Vitro Teknikleri ve Yrd. Doç. Dr. Önder Çaylak, Dr.

Tarım Haftası '91 Şubelerimiz... Tarım Haftası '91 Şubelerimiz... Tarım Haftası '91

Aynur Gürel Tarımsal Savaş ve Biyoteknoloji konulu ilginç bildirimleri izlenmiştir.

Akşam Geleneksel Başak Balosuna katılanlar, geçmiş yıllara kıyasla, balonun büyük ilgi gördüğü ve çok görkemli olduğu fikrinde birleşmişlerdir. TMMOB İl Koordinasyon kurulundan öbür Mühendis Odaları yöneticilerinin de katıldığı yemekli eğlencede bir konuşma yapan Ziraat Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi Başkanı Prof.Dr. Sönmez Odamız malı bir binanın satın alınma işlemlerinin sonuçlanma aşamasında bulunduğu, meslektaşlara duyurulmuştur. Başkan Sönmez ayrıca bina alımına parasal destek sağlayan kuruluşlara ve mühendislere şükran duygularını dile getirmiştir.

Baloya, Dekan Karaca, Köy Hizmetleri Bölge Müdürü Demirsoy, Foça Belediye Başkanı Nihat Dirim'den başka, çok sayıda öğretim üyesi Göktepe Grubu Mühendislerinin katılmaları dikkati çekmiştir.

Baloda meslekte 25 yılını dolduran Prof.Dr. Albaz, Ziraat Y. Mühendisi İ.S. Soysal'a Plaketleri sunuldu.

TARIM HAFTASI '91 in 12 Ocak 1991 programı Ziraat Mühendisleri Odası Manisa İl Temsilciliğinin katılımıyla ve Manisa'da yürütülen çeşitli etkinliklerle sürmüştür.

Tavuk Hastalıkları Araştırma Enstitüsünde yapılan söyleşiye, İzmir'den Ziraat Mühendisleri Odası Ege Bölge Yönetim Kurulu, E.Ü. Ziraat Fakültesinden öğretim üyeleri, Manisa'da TOK İl Müdürlüğü ve Şube Müdürleri ile çeşitli kuruluşlardan çok sayıda Ziraat Mühendisleri katılmışlardır.

Ziraat Mühendisleri Odası Manisa İl Temsilcisi Ziraat Y. Mühendisi Kurt'un açış konuşmasından sonra, TOK Manisa İl Müdürü Yrd. Ziraat Y. Mühendisi Erdoğan İnce ve ZMO Başkanı Prof. Sönmez, konuşmalarında Bölge Trımının ve Ziraat Mühendisliği Mesleğinin çeşitli sorunları üzerinde durmuşlardır. Söyleşi, katılan Öğretim Üyeleri, ZMO Yönetim Kurulu Üyeleri ve Manisa'da görevli Ziraat Mühendisleri arasında çeşitli konularda sürmüş. Söz alan konuşmacılar tarafından bu tür bilgi alışverişinin yararları dile getirilerek, zaman zaman tekrarlanmasının sağlanmasından söz edilmiştir.

Öğleden sonra hep birlikte Manisa Merkez İlçe Karaağaçlı Köyü ziyaret edilmiştir. E. Ü. Ziraat Fakültesi Öğretim Üyelerinden; Prof.Çıkm, Prof. Delen, Prof. Altınbaş, Doç. Soya, Yrd. doç. Kaya ile Manisa DSİ, OK İl müdürlüğü görevlileri, ZMO Ege Bölge Şubesi Yönetim Kurulu Üyeleri ve Manisa il temsilcisinin katıldığı forumda Karaağaçlı'nın Tarımsal Üretim ve Üretici sorunları gündeme alınmıştır. Başta köy muhtarı Şerif Başkal olmak üzere, yüzlerce üreticinin söz alarak, soru sormaları, konuşmaları, bu etkinliğin Tarım Haftasının en anlamlı tablosunun oluşmasını sağlamıştır. Köylüler ilk kez Ziraat Fakültesi öğretim üyeleriyle, Ziraat Mühendisleri Odası yöneticilerinin aralarında görmenin mutluluk ve kıvançını çeşitli konuşmalarla dile getirmişler, benzer etkinliklerin sürmesi dileklerini ifade etmişlerdir.

TARIM HAFTASI '91 Etkinlikleri sonunda E. Ü. Ziraat Fakültesi öğrencilerinden oluşan Türk Sanat ve Türk Halk Müziği Korolarının konserleri E.Ü. Atatürk Kültür Merkezinde icra edilmiştir.

Öte yandan, TARIM HAFTASI '91 etkinliklerine, başka bir katılım, İzmir-Konak Belediyesince sağlanarak, Belediye Başkanı Ahmet Sarışın önerisi ile, ağaç dikim eylemi gerçekleştirilmiştir. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ege Bölge Yönetim Kurulu, Konak Belediyesinin bu anlamlı katılımından dolayı, Başkan Sarışın'a şükran duygularını iletmiştir.

— O —

TEKİRDAĞ İL TEMSİLCİLİĞİ

1- 10 Ocak 1991 Perşembe günü saat 10.00'da Ziraat Mühendisleri Odası İl Temsilciliği olarak Hükümet Konağı bahçesindeki **Atatürk Anıtına** 20 kadar meslektaşın katılımı ile çelenk konulmuştur.

2- 20 Ocak 1991 Perşembe

günü Tekirdağ Ziraat Fakültesi kampüsünde **"TARIM GÜNÜ - 91" adı altında bir toplantı** düzenlenmiş, bu toplantıda T.O.K. bakanlığına bağlı taşra kuruluş yöneticileri, Ziraat Fakültesi Dekanı ve Vali birer konuşma yapmış, Fakülte öğretim üyelerinden biri tarafından Zirai Mücadele konulu bir tebliğ sunulmuştur. Daha sonra konuklara soğuk büfe ikramında bulunulmuştur.

3- 11 Ocak 1991 Cuma akşamı Ziraat Fakültesinin katkıları ile **"BAŞAK GECESESİ"** düzenlenmiş, Tekirdağ Valisinininde katıldığı bu geceye 50 kadar meslektaşımız eşleri ile birlikte katılmışlardır.

ERZURUM İL TEMSİLCİLİĞİ

10 Ocak 1991 (Sabah) Tarımsal öğretimin 145. yıldönümü münasebetiyle Ziraat Mühendisleri Odası İl Temsilciliği ile Ziraat Fakültesi işbirliği ile kutlama programı hazırlandı.

- Açılış : Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Abdusselam Ergene

- Konuşmacı : A.Ü. Rektörü Prof. Hurşit Ertuğrul

- Konuşmacı : Erzurum Valisi Sayın Emrullah Zeybek

- Konuşmacı : Ziraat Mühendisleri Odası İl Temsilcisi Ensar Coşkun

- Meslekte 25 yılını dolduranlarla Akademik ünvan alanlara onur plaketi verildi.

Konu : "Doğuda Tarımın Dünyü Bugünü"

Oturum Başkanı : Prof.H. Yusuf Gökcalp

Konuşmacılar :

1- Tarım İl Müdürü : Zafer Dönmez

2- Tarımsal Araştırma Müdürü : Muammer Savaş

3- Tarım Kredi Koop. Müdürü : Demirşah Karabalut

4- Pancar Besi Bölge Şefi : Ali İçoğlu

5- Ziraat Fakültesi : Prof.Dr. Ayhan Aksoy

6- Ziraat Fakültesi : Prof.Dr. Yunus Serin

MEMURLAR VE SENDİKALAŞMA

Bayram MERAL

T.Yol - İş Sendikası
Genel Başkanı

Türkiye’de yaklaşık olarak 2.2. milyon kişi, yani aktif nüfusun % 12’si kamu kesiminde çalışmaktadır. Kamu kesiminde çalışanlar kamu makamlarınca üç ayrı statüde istihdam edilirler: “İşçi” statüsü, “sözleşmeli personel” statüsü, “memur” statüsü. Bilindiği gibi kimin “işçi” kimin “memur” olduğuna karar verme yetkisi hükümetindir. İşçi-memur ayırımı hükümete kamu kesiminde sendikalaşmayı kontrol etme imkanı veren yapay bir ayırımdır.

Türkiye’de kamu kesiminde çalışan bu üç farklı kategori, iş ilişkileri ve sendikal haklar açısından farklı yasal düzenlemelere bağlıdır.

“Kamu İşçileri”, özel işçileri ile aynı sendikal haklardan yararlanırlar.

Bu haklar esas olarak 2821 sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 sayılı Toplu İş sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası’nda tanımlanmıştır. Gerek bu yasalar gerekse 1980 askeri müdahalesinden sonra kabul edilen 1982 Anayasası örgütlenme özgürlüğü açısından ağır kısıtlamalar ve yasaklar içermektedir. Türkiye’de örgütlenme özgürlüğünün ve serbest toplu sözleşme haklarının ihlaline ilişkin konular son dokuz konferans döneminden beri Uluslararası Çalışma Örgütü organlarında tartışılmakta eleştirilmektedir.

Sözleşmeli personelin konusu, başlangıçta 1984 tarihli 233 ve 1988 tarihli 308 Nolu daha sonra ise 1989 tarihli 399 Nolu Kanun Hükümünde Kararnamelerle belirlenmiştir. Buna göre sözleşmeli personel diğer kısıtlamaların yanısıra, örgütlenme hakkından da yoksundur. Sendikalara üye olamazlar, sendikal faaliyette bulunamazlar. Ancak bu yasaklar Kararname Mecliste onay-

lanınca işlerlik kazanacaktır. Bu anlamda ilgili kararnamenin onay tarihine kadar sözleşmeli personelin “kamu işçileri” ile aynı sendikal haklara sahip olduğu söylenebilir.

Kamu kesiminde “memur” statüsünde çalışan 1,5 milyon kişinin sendikal örgütlenme hakları ise bu konuya ilişkin Anayasal ve yasal bir kuralın olmayışı nedeniyle özel bir durum arz etmektedir.

Mevcut 1982 Anayasası, genel baskıcı niteliğine karşın, memurların sendikalaşmasının yasaklanmasına ilişkin herhangi bir hüküm içermemektedir. 1971 askeri müdahalesinden sonra değiştirilen Anayasaya bu yolda bir yasaklama ilave edilmişti. 1980 askeri müdahalesinden sonra ise hatırlanacağı gibi atama yolu ile bir Danışma Meclisi oluşturuldu. Bu Danışma Meclisinde hazırlanan Anayasa taslağında da memurlara sendikalaşmayı açıkça yasaklayan bir hüküm vardı. Ancak bu hüküm Milli Güvenlik Konseyinin kabul ettiği nihai metne dahil edilmedi. Bu dahil edilmemenin sebebi ne olursa olsun bu durum, anayasa’nın memurların sendikalaşmasını yasaklayan veya memurların sendikalaşmasını benimseyen, aleyhte veya lehte bir kural içermemesi şeklindeki nesnel-hukuksal sonucu değiştirmemektedir.

Mevcut Anayasanın 51. maddesi, “işçiler ve işverenler, üyelerinin, çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma hakkına sahiptirler” demektedir. Bu madde sendika hakkının “memurlar” için teminat altına alındığını açıkça belirtmese de ILO Anayasası ve demokrasi ruhuna uygun bir yorumla “işçiler”

tabirinin, “hiçbir ayırım gözetmeksizin” kamu kesimindeki memurlar da dahil olmak üzere bütün çalışanları kapsayacak şekilde anlaşılması mümkündür.

Anayasal planda olduğu gibi yasalarda da memurların sendika hakkını yasaklayan veya tanıyan bir kural yoktur. 657 sayılı Devlet Memurları Yasası, memurların sendika hakkını yasaklayan ya da tanıyan bir hüküm getirmemiştir.

Türkiye’nin onayladığı uluslararası sözleşmelerde memurların sendika hakkının var olduğunu göstermektedir.

Türkiye’nin 1954 yılında onayladığı İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve 1952 yılında onayladığı 98 sayılı ILO Sözleşmesi, bütün işçilere veya herkese sendika hakkını tanımıştır. Bu bağlamda, “kamu gücünün organları” olarak hareket etmeyen tüm kamu görevlileri sendika hakkına ve istihdam koşullarını özgürce pazarlık etme hakkına sahiptirler. Türkiye tarafından onaylanmış olan bu iki adı geçen sözleşme, Anayasa’nın 90. maddesine göre ulusal mevzuat açısından kanun hükmündedir. Onaylanmış uluslararası sözleşmeler ulusal hukukun bir parçası haline gelirler. Bu sözleşmelere karşı Anayasa Mahkemesine gidilemez. Bu nedenlerle İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve 98 sayılı ILO Sözleşmelerinin uygulanması ve memurların sendika hakkının tanınması yalnızca uluslararası hukukun değil ayrıca ulusal hukukun da bir gereğidir.

Anayasa ve yasalarda memurları sendika hakkından yoksun bırakacak hükümler olmadığı, tersine ulusal hukukumuzun bir parçası haline gelmiş olan Türkiye tarafından onaylanmış sözleşmeler memurların sendikal hakkını teminat altına aldığı halde, hükümet memurların bu hakkını tanımamaktadır. Memurların sendika hakkının kabul edilmemesi Avrupa Topluluğuna tam üyelik için başvuran bir hükümet için büyük bir çelişkidir. Demokratik ülkelerin tümünde memurlar sendikal hak ve özgürlüklerden yararlanmakta, örneğin İsveç’de subayların bile sendikaları bulunmaktadır. Örgütlenme özgürlüğünün demokrasinin temel taşı olduğunun kabul edildiği çağımızda, öğretmenine, hemşiresine, mühendisine, polisine sendikalaşmayı yasaklayan bir zih-

niyet ile AT'na girmenin sözkonusu olamayacağı aşikardır. Eğer Türkiye çağdaş demokratik dünyanın bir parçası olacaksa, memurların var olan sendika hakkının kabulü, memurlara toplu sözleşme ve grev hakkının tanınması kaçınılmazdır.

Kuşkusuz bir hakkın var olması ile onun hayata geçirilmesi aynı şey değildir. Memurların var olan sendikalaşma haklarını hayata geçirmeleri, bilgi, deneyim ve fedakarlık isteyen bir örgütlenme mücadelesini gerektirecektir. Bu örgütlenme mücadelesinde ilk adım sendikalaşması hedeflenen kitlenin sayısal ve niteliksel özelliklerinin iyi bilinmesidir.

Türkiye'de memurlara ilişkin çok sınırlı sayıda istatistiki veri mevcuttur. Devlet İstatistik Enstitüsü memurları ayrı bir kategori olarak ele alan istatistiklere sahip değildir. Ancak, 1988 yılına ait Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı Kamu Personeli Anket Sonuçları, eksik de olsa, bize genel bir tablo verebilmektedir. Bu verilere göre Türkiye'de kamu kesiminde çalışanların toplam sayısı 2.234.402 kişidir. Bu kişilerin 687.671'i işçi, 112.469'u sözleşmeli personel 1.434.262'si ise memur statüsünde çalışmaktadır.

Memur statüsünde olan yaklaşık 1.5 milyon kişinin temel özellikleri şöyledir: Memurların % 70'i erkek, % 30'u kadındır. Oysa "işçi" statüsündeki kamu çalışanlarının % 94'ü erkek, % 6'sı kadındır. Bu sayılar bize memur sendikacılığında kadın işçilerin görece önem taşıdığını göstermektedir. Memurların % 12'si merkez, % 88'i taşra teşkilatında çalışır. Memur sendikacılığında taşra teşkilatlarındaki örgütlenme, üye sayısı açısından ağırlık taşıyacaktır.

Memurların hizmet sınıflarına (veya işkollarına) göre dağılımına bakarsak, % 44'ünün genel ve yardımcı hizmetlerde, % 5'inin din hizmetlerinde, % 6'sının emniyet, % 6'sının teknik, % 8'inin sağlık ve % 27'sinin eğitim hizmetlerinde çalıştığını görürüz. Memurların yaş gruplarına göre dağılımı ise memurların % 83'ünün 40 yaşın altında genç bir kitle olduğunu gösteriyor. Fiili hizmet süresi açısından ise ağırlıklı grup 6-15 yıl hizmeti olanlardır. Memurlar öğrenim durumları açısından "işçi" statüsündeki kamu

çalışanlarına göre daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olmakla birlikte, memur kitlesinin % 35'i ilköğretim ve ortaokul mezunudur. Lise mezunları oranı % 37'dir, yüksek okul mezunları ise düşük orandadır. Memurların yalnızca 160.000'i konut tahsisinden yararlanıyor. Konut tahsisinin genelde üst düzey memurlara yapıldığı düşünülürse, memurların içinden ayrıcalıklı olanların sayısının % 10'u geçmediği anlaşılıyor. Memurların ücretlerine ilişkin veriler ise 1980 sonrasında ekonomik politikaları sonucunda gerçek ücretlerinde önemli azalmalar olduğunu gösteriyor.

Yukarıda kısaca değindiğimiz bu sayısal özelliklerinin yanısıra, kuşkusuz memur kitlesinin yapısını belirleyen, bu kısa yazımızın kapsamı içinde değinmediğimiz tarihsel ve sosyal özellikleri de vardır. Türkiye'de memur sendikacılığı konusunda öncülük edecek olan arkadaşlarımızın, sendikal hakların hayata geçirilmesi için girecekleri uzun soluklu, sabırlı ve meşakkatli mücadelede tabanın gözü, kulağı ve sesi olabilmeleri için bütün bu özellikleri kavramaları ve örgütlenme çalışmalarını, tabanın somut ekonomik ve sosyal taleplerine dayandırmaları gerekir.

1990'lar Türkiye'sinde memur sendikacılığının yeniden doğuşuna şahit olmaktayız. Her doğuş sancılıdır. Memur sendikacılığının bu doğuş döneminde bazı aksaklıklar ve dağınıklıklar yaşaması son derece doğaldır. Unutmayalım ki Türkiye'de "işçi" sendikacılığı esas anlamda 1950'lerde başladı ve gelişti. Aradan 40 yıl geçmiş olmasına rağmen işçi sendikaları henüz sorunlarını çözebilmiş, sıkıntılarını giderebilmiş değildir. Sendikal mücadele uzun vadeli, sabırlı ve fedakarca bir çalışmayı gerektirir.

Ayrıca gene unutmamak gerekir ki çeşitli baskılara karşı, meşakkatli bir çalışma ile sürdürülen ve uzun bir mücadele sonunda ulaşılan sendikal örgütlenme ile işçi sınıfının bütün sorunları çözümlenemez. Sendikalarda bir araya gelen işçilerin sendikal mücadele içinde kullanabildikleri güçlerin bir sınırı vardır. Sendikayla her sorunun çözümleneceğini sananlar, bu gerçekleşmeyince, sendikaya güvenlerini yitirmek hatasına düşebilirler.

Sendikal mücadele esneklik ve yaratıcılık ister. Sendikalaşmanın, sendika, toplu sözleşme ve grev hakkı için mücadelenin bütün ülkeler ve bütün zamanlar için geçerli bir reçetesi yoktur. İşçilerin sendikalaşma tarihi ilginç, bir kalıba sığmayan canlı örneklerle doludur. Bu bakımdan memur sendikacılığının yeniden kuruluşunda kalıplaşmış, formüllere dayanan tartışmalardan, klişeleşmiş sendikal yaklaşımlardan uzak durmak, mevcut durumdan hareket eden örgütlenme ve mücadele biçimleri geliştirmek gerekir. Sendikal mücadelede dikkat edilmesi gereken çok önemli bir konu da sendikaların siyasal parti olmadığı gereğidir. Sendikalar temsil ettikleri üyelerin ve parçası oldukları işçi sınıfının hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için mücadele ederler. Bu mücadelede temsil ettikleri kitlenin ortak özelliğini, işçi olma niteliğini temel alırlar. İşçiler arasında dil, din, cins, siyasal parti gibi ayrılıklar ve farklılıklar işçi sınıfının sendikal mücadelesinde ön plana gelirse bu işçiyi böler, zayıflatır. Memur sendikacılığı yeniden doğuş döneminde bu bölünmeden kaçınılmalıdır.

Bir zamanlar "işçi" hareketinin içinde de bu tür bölünmeler yapay ayrımlar, sağ-sol diye gruplara ayrımlar yapıldı. 12 Eylül askeri müdahalesinden sonra hiçbir ayırım gözetilmeden sendikal hak ve özgürlüklerimizin elimizden alındığını gördük. Gerçek ücretlerimizin hiçbir ayırım gözetilmeden yarı yarıya düşürüldüğünü gördük. 10 yıl boyunca bu acı günleri yaşadık, sonra 1989 bahar eylemlerini 3 Ocak genel eylemini gerçekleştirebilmişsek, bu aldığımız dersler ve uğradığımız kayıplar sonunda olmuştur. Bizi bir araya getiren ortak sınıf çıkarlarımız etrafında birleşmemiz ve bütünleşmemiz sayesinde olmuştur.

İlk dönemlerinde bir ölçüde dağınıklık yaşayan 1990 memur sendikacılığının, var olan yasal sendikal haklarını hayata geçirirken Türkiye'deki "işçi" sendikalarının acı deneylerini örnek olarak birlik içinde işe koyulmaları, sağlıklı bir sendikal mücadelenin temel dayanağı olacaktır.

SENDİKALAŞMAYA DOĞRU

Mahinur ZİYAN

Ziraat Yüksek Mühendisi

Demokratik kitle örgütleri, kendi somut talepleri için mücadele ederken başkalarının ezilmişliğine de karşı çıkmayı, kendi özgürlüklerini sağlayabilmek için başkalarının özgürleşmesinin gerektiğini, yönetme yönetilme ve karar mekanizmalarında yer almayı, seçtikleri yöneticileri denetlemeyi, geri çağırılmayı öğrendikleri yerlerdir. Demokratik ilkeler ve iç işleyişte demokratik merkezîyetçilik burada önem kazanıyor. Bu anlamda yeniden değerlendirmeler yapılmalıdır.

Tarım Kamu Çalışanları olarak sağlıklı mücadele mekanizmaları oluşturmalıyız. Çünkü: Bu gidişle 1990'lı yıllar, 1980'li yıllarda gelir dağılımında emek aleyhine gerçekleştirilen dengesizliklerle hesaplaşma dönemi olacaktır. Resmi ideoloji istihdam politikasında; özgür sendikal haklar sağlayan, lokavtı hak saymayan, eşit işe eşit ücret ödeyen, işçi-memur ayırımı yapmayan, yüksek ücretle yüksek verimlilikle varılabileceğini kabul eden bir yaklaşım benimsemelidir.

Çağımızda insan ögesi tek değerdir. İnsan hak ve özgürlükleri her olgunun ana halkasını teşkil etmektedir. Sendikal haklarda bu halkalardan biridir. Bunun için verilecek mücadele çalışan insanın insanlaşma mücadelesidir. Bu bağlamda sendikalaşma olayı salt düşük ücretle çalışan insanların sorunu değildir. Tüm çalışanların sorunudur. Sendikal haklar mücadelesi çalışan herkesin mücadelesidir.

Kamu Tarım Çalışanları olarak mühendisinden-teknisyenine kadar ücretliyiz, dolayısıyla kendi standartlarımıza göre pazarlık gücüne sahip olmak için birlikte hareket etmek zorundayız. Çünkü: Sermayenin uluslararasılaştığı günümüzde, emeğin örgütlenmesinde bu düzeye çıkması gerekmektedir. Ayrıca sendikamızın pazarlık gücüne sahip olabilmesi ve bu gücü yaptırıma dönüştürmesinde en önemli etmenlerden bir tanesi de yığınsallığıdır. Bunun yanı sıra haklı olmak tek başın yeterli ol-

muyor. Haklı olmakla birlikte, haklı olduğumuzu geniş kamuoyu'nda aygılaması gerekiyor. Bunun için; işçi sınıfı sendikaları başta olmak üzere, emekten yana haklarına saygılı, demokratik hukuk devletine inanan kişi ve örgütlerin bu mücadele için mutlaka desteği alınmalı. Aynı anlam ve doğrultuda uluslararası ilişkiler kurulmalı, uluslararası dayanışma sağlanmalıdır.

Günümüzde hizmetin bir ekip işi olduğu kanıtlanmıştır. Tarım hizmetlerinin üretilmesinde bir ekip işidir. Burada kabul edilmesi zorunlu olan bir olgu; tarım hizmetlerinin üretilmesinde, tarım çalışanları olarak her birimizin emeği olduğudur. Bunu görmemiz gerekmektedir.

Denilebilirki yıllardır tarım çalışanları arasında yaratılan yapay ayrılıklar ve hatta tarım hizmetinin verilmesinde bilimsel kaliteli gücün manın getirdiği avantajlar, bulduğumuz aşamada iş kolu örgütlenmesini getirmeyebilir.

Bu tür görüşleri anlayışla karşılamama karşın, katılamıyorum. Böyle düşünmekle birlikte içinde bulunduğumuz aşamada, bu tür yapay ayrılıkların yer yer belirli kırğınlıklara güvensizliklere neden olduğunu da görmemezlikten gelmiyorum.

Tüm bunlara karşın eğer biz geleceğimizi belirlemede ve çağdaş bir insan olarak toplumsal bir güç olmak istiyorsak bu tür sorunların üstesinden geleceğimize, buna zorunlu olduğumuza, bundan dolayı eski değer yargılarımızı yok etmemiz gerektiğine inanıyorum. Geçmişte küçük burjuva bireyciliğinin sendikalarda yaptığı önemli yanlışların bugün yinelenmemesine özen göstermeliyiz.

Bütün bu görüşlere karşın, işkolu sendikası alternatif meslek sendikasıdır. Bu anlamda bile ele alsak tarım iş kolunda 20'yi aşkın meslek birimi vardır. Bu 20'yi aşkın sendikanın kurulması demektir. Bu pazarlık gücü olabilen, işlevli bir sendika-

nın oluşmasına engel olacağı gibi, aynı hizmetin üretilmesinde emeği olan kesimler arasında kaçınılmaz olarak sürtüşmeleri getirecektir.

Nitekim 624 sayılı Kamu Çalışanları Sendikası yasaının yürürlüğe girdiği 8.6.1965 tarihinden 12 Mart 1971 hareketine kadar 400'ü aşkın meslek sendikası kurulmuştur. Bunların hepsi aynı derecede etkili mücadele içerisine girmemiş, girememiştir. 151 tanesi üyelerinin çıkarları için yönetimi sadece sözlü olarak uyarabilmiştir. 69 sendika, yönetimi bildiri yayınlayarak protesto etmiş, 37 sendika protesto yürüyüşleri düzenlemiş veya bu tür eylemlere katılmış; sadece iki öğretmen sendikası TOS ve ona sonradan katılan İLK-SEN üyelerini 1969 Aralık ayında dört günlük boykota götürebilmiştir. Bu boykot hareketinde diğer memur sendikalarının büyük çoğunluğu sempatiyle bakmamışlardır. Etkinlikte bulunan memur sendikalarının ancak % 35-40'ı bu hareketi haklı ve doğru bulmuşlardır.

Günümüzde sendikaların işlevleri geçmişe göre daha da artmış genişlemiştir. Bu çevrenin korunmasından yönetimlere katılmaya kadar uzanmaktadır. Bu yüzden meslek örgütleri değildirlen. Mesleki örgütlenmeler ile sendikal örgütlenmeler birbirine karıştırılmamalı, karşı karşıya konulmamalıdır. Mesleki bazlarda, o mesleğe mensup kesimlerin örgütlenmesi, hem mesleki statü ve konularının geliştirilmesinde, hem de tarım hizmetlerinin niteliğinin yükseltilmesinde önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Sonuç olarak içinde bulunduğumuz durumu gözardı etmeden, insanın temel güç-değer olarak ele alındığı çağımızda, kendi geleceğimizi belirlemede, hizmet üretiminin gelen gücümüzü kullanarak, pazarlık gücü olabilen işkolu sendikasında örgütlenmeliyiz. yeni bir tarzda demokratik, dinamik bir işleyişe sahip olacak işkolu bazında sendika, yapısı gereği çok sesli ve herkese açık olacaktır. Böylesi bir yapılanma ancak bütün tarım çalışanlarının birliğini sağlayabilir. Sendikal demokrasinin sendikal birliği sağlayacağına inanıyorum. En azından kendi grupçu anlayışlarında ısrar etmeyen, çok seslilikten ve sendikal demokrasiden, birlikten yana olan bütün tarım çalışanları er veya geç bu sendikada birleşeceklerdir.

YETKİ TÜZÜĞÜ SÜRECİ GELİŞİYOR

Oda'mız tarafından 1988'in Nisan ayında başlatılan taslak hazırlama çalışmalarıyla gündeme getirilen yetki tüzüğü süreci sonuç aşamasına yaklaştı.

Oda'mız taslağı üzerinde, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesince ortaklaşa sürdürülen çalışmalar sonunda tüzük taslağı Danıştay'da görüşülmeye başlandı. Danıştay,, 1. Dairesi Başkanlığı'nın çağırısı üzerine, tüzüğü hazırlaya kuruluşlar olarak Bakanlık, Fakülte ve Oda'mız temsilcileri ile Daire Kurulu ilk görüşmelerini 7 Şubat 1991'de gerçekleştirdiler. olumlu ve anlayışlı bir ortam içinde gelişen görüşmelere, Bakanlık adına Müsteşar Yardımcısı Dr. Şenol ERDOĞAN, APK Kurulu Mevzuat ve Kuruluşlar Daire Başkanı Sedat Hilmi KARADAYI ve Hilmi MERTTÜRK, Fakülte adına Prof.Dr. Ali BALABAN ve Prof.Dr. Aziz EKŞİ ile Oda'mız adına Başkan Mahir GÜRBÜZ ve İkinci Başkan Güner DEMİREL katıldılar. Yazım biçimiyle ilgili kimi değişimlerin gerçekleştirilmesinden sonra görüşmelerin devam edeceğini ve otuz yıllık mücadelenin mesleğimiz adına çözümlenici bir sonla noktalanacağını umuyoruz.

UZMANLIK KURULLARI ÇALIŞMALARI YOĞUNLAŞTI

EĞİTİM - ÖĞRETİM İSDİHDAM ÇALIŞMASI

TARIM VE MÜHENDİSLİĞİN 34. sayısında yayınlanan çalışma programımızda öngörülen teknik ve bilimsel çalışmalar, oluşturulan kurullarımız tarafından giderek artan bir hızla sürdürülmektedir.

3 Kasım 1990'da toplanan EĞİTİM ÖĞRETİM SÜREKLİ KOMİTESİ'nin aldığı karar üzerine başlatılan isdihdam araştırması devam ediyor. Resmi ve özel tüm kurum ve kuruluşlarda çalışan ziraat mühendislerine yönelik olan araştırmanın, her kesiminden ve yurt ölçeğinde ilgi duyması mesleğimiz sorunlarının sahiplenilmesi bakımından son derece anlamlı ve umut verici bulunmuştur.

HAYVANCILIK KONGRESİ DÜZENLİYORUZ

Türkiye hayvancılığının çeşitli sorunlarının gündeme getirileceği, çözümlenmelerin tartışılacağı II. HAYVANCILIK KONGRESİ hazırlıkları sürdürülüyor. Oda'mız ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesince ortaklaşa düzenlenmesi planlanan ve önümüzdeki Haziran ayında gerçekleştirilmesi düşünülen Kongre'nin, Ziraat Mühendisliğinin Türkiye hayvancılığına yönelik teknik ve bilimsel bakış açısının somutlaşması anlamında önemli yankılar uyandıracığı beklenilmektedir.

KAMU YÖNETİMİNDE YENİDEN DÜZENLEME GURUBU OLUŞTURULDU

Uzun yıllardır tartışılan ve denen çözümlenmiş modellere rağmen yeni arayışların gündemden inmemesine neden olan tarıma yönelik kamu örgütlenmesi, çalışma dönemimizde ciddi boyutta ele alınması gereken bir konu olarak değerlendirilmiştir. Oda'mızca daha önceden yapılan çalışmaların ışığında, geleceğin Türkiye'sinde devletin tarıma yönelik fonksiyon ve sorumluluklarını kestirmeye çalışarak geliştirilmesi düşünülen model çalışması, uzman kurul oluşturulmasıyla başlatıldı. İlk toplantısı 30 Ocak 1991'de yapılan grup çalı-

şması, 6 Şubat 1991 de gerçekleştiren geniş katımlı toplantı ile katılımcı bir işleyişe dönüştü. İlkece 1992 TARIM HAFTASI kapsamında tartışılabilecek modeller üretilmesi beklenen bu önemli çalışmamız için de meslek toplumunun katkısı ve ilgisi bekliyoruz.

DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ İÇİN GÜNDEMİMİZ: TARIM TOPRAKLARININ KORUNMASI

Çevre sorununu fantastik ve nostaljik kolaylıklar yerine, ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla ele almayı sorumluluk bilen ODA'mız, bu anlayışı gereği geçmişte gerçekleştirdiği ÇEVRE-TARIM-TOPLUM, TERMİK SANTRALLAR VE ÇEVRE ve ÇEVRE-TARIM-İNSAN sempozyumlarından sonra 1991 DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ kapsamında toprak sorununu değerlendirmeyi planlamıştır. Bu amaçla oluşturulan çalışma gurubumuz ilk toplantısını 14 Şubat 1991 tarihinde, ikincisini 19 Şubat 1991'de yaptı. Erozyonla toprak kaybı, tarım topraklarının amaç dışı kullanımı ve toprak kirlenmesi genel başlıklarıyla planlanması düşünülen çalışmanın, konuyla ilgili bilim çevreleri, teknokratlar, yönetim sorumlulukları ve çevrecilerin katılımıyla zenginleşeceğini umuyoruz.

DÜNYA GIDA GÜNÜNDE GIDA SANAYİNİN GÜNCEL SORUNLARINI TARTIŞACAĞIZ

1990 DÜNYA GIDA GÜNÜNÜ Türkiye ölçeğinde yankı yapan GIDA VE DENETİM SEMPOZYUMU ile değerlendiren ve bastırılan kitapla kalıcı kılan Oda'mız 1991'in gündemine gıda sanayiini almayı planladı. Meslektaşlarımız, gıda saniiyecileri, bilim adamları ve konuyla ilgili diğer teknokratların katılmaları düşünülen çalışma için uzman üyelerimizden oluşan çalışma gurubu çalışmasına 19 Şubat 1991'de başladı. Kongre ve sempozyum şeklinde olması düşünülen çalışmada, gıda sanayi alanında Dünya ölçeğinde yaşanan teknolojik gelişmelerin Türkiye'ye yansması ve teknik eleman istihdamı konularının ağırlıkla ele alınması beklenilmektedir.

GAP ENTEGRE PROJESİ TARIMSAL ALT YAPI UYGULAMALARI

Adnan BAYRAKÇI

Köy Hizmetleri Gn. Md. lüğü
Sulama Dairesi Başkanı

GAP entegre bir proje kavramı ile ele alınmış % 60 tarımsal yatırım ağırlığı olan çok yönlü bir projedir. Ancak, bugünkü uygulamalara ve proje üretimine bakıldığında, tarımsal ağırlığın çok geri planlara itildiği görülmektedir. Nitekim konu ile ilgili yazılan eserlerde ve yapılan toplantılarda da belirtildiği gibi, bugün için baraj gibi, tünel gibi hemen görünebilen fiziksel yapıların inşasına ağırlık verilmekte, bu yapılar bittikten sonra nereyi, nasıl sulayacağı ise gözardı edilmekte veya Ulaştırma Master Planı, Sanayi Siteleri Planı gibi hizmet projeleri ihale edilmekte, ancak bunların nasıl bir arazi parçası üzerine inşa edileceklerine dair bir araştırma yapılmamaktadır.

Bütün bu çalışmalar, proje bittikten sonra meydana gelecek nüfus patlaması sonunda tarım arazilerinin tarım dışında kullanılması ve aşırı sulamayla toprağın yapısı bozularak çorak ve drenaj bozuk toprakların oluşmasına sebep olacaktır. Yani ülke düzeyinde, ikinci bir Çukurova, Bursa ovası v.b. yerlerde yaşanan dram yenilenmiş olacaktır.

Büyük sulama projelerinde sulama sistemlerinin randımanını artırmak, modern tarımsal üretim metodlarının uygulanmasını temin etmek ve sulama ile tarla içi geliştirme hizmetleri yatırım giderlerinden tasarruf sağlamak amacı ile arazi toplulaştırmasına öncelik verilmesi gerekmektedir.

İdeal arazi toplulaştırma projesi; entegre bir proje olarak, tarla içi geliştirme hizmetleri dediğimiz sulama ve drenaj sistemleri, tarla içi yolları, arazi tesviyesi ile birlikte planlandığı, projelendirildiği ve uygulandığı takdirde, gayesine varmakta, başarılı olmakta ve istenilen verim artışı sağlanabilmektedir.

Toprağın yapısı bilinmeden, sulama akış uzunlukları hesaplanmadan, arazi tesviye şartları ve kriterleri dikkate alınmadan, ekilecek bitki türü bilinmeden yapılacak diğer tarımsal altyapı hizmetleri (toplulaştırma ve sulama gibi) fayda yerine zarar getirmekte, yeni bir takım sorunların ortaya çıkmasına

sebeb olmaktadır.

Toprağın özelliklerini tesbit edebilmek için toprak etüdlerinin yapılması şarttır.

Toprak etüdüleri yörenin bütün arazi varlığını bilme yönünden çok önemli, üzerinde durulması gereken etütdir. Böylece, yapılacak detaylı temel toprak etüdüleri 2 ayrı konuda yatırımcı kuruluşlara temel veri sağlamaktadır.

1- Tarım arazileri kesin çizgilerle tesbit edilecek, buna bağlı TARIMSAL ALAN KULLANIMI PLANLAMASI'nın sağlıklı yapılması sağlanabilecektir.

2- Tarım dışında bırakılacak sahalara belli olacak, iskan, ulaşım, eğitim, spor, sanayi v.b. sektörler için gerekli yapılaşmanın bu sahalarda yoğunlaşması sağlanacaktır.

Yapılan etüdler sonucunda oluşturulacak toprak haritaları, şehir imar planları gibi, inzal ve tasdikli olarak, diğer kuruluşların hizmetine sunulacaktır. Böylece yeni iskanlar dolayısıyla mevcut yerleşim yerlerinin gelişme sahalara, sanayi gelişim sahalara, ulaşım mekanları ve diğer sosyal ekonomik altyapı tesisleri için gerekli sahalara belirlenebilecek, bu hizmetler için yeterli arazi bulunmadığı takdirde daha düşük kabiliyetli tarım arazilerinden başlamak üzere alternatif sahalara tesbit edilebilecektir.

Ayrıca toprak etüdlerinin diğer yorumlamaları ile; toprak verimliliği, drenaj projelmesi, toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri gibi tarımsal altyapı projelerinin boyutlandırılması sağlanabilecektir.

Ülkemizde, Mülga TOPRAKSU teşkilatınca 1964-1971 yılları arasında yapılan "Türkiye Geliştirilmiş Toprak Etüd Haritası ve Raporları" dışında GAP illerinden sadece Şanlıurfa ilinde 1/5000 ölçekli Tarım Reformunun ihtiyacı duyduğu İNDEX haritaları bulunmaktadır.

Toprak ve su kaynaklarını GAP illerinde rantabl bir şekilde kullanılmalarını temin için tarla içi sulama, tesvi-

ye, kapalı drenaj projelme kriterleri ve arazi toplulaştırılmasında temel veri teşkil edecek "DETAYLI TOPRAK ETÜDLERİ"nin yapılması gerekmektedir.

GAP bölgesinde arazi toplulaştırma çalışmalarının tarla içi geliştirme hizmetleriyle entegre edilecek şekilde birlikte planlanması, projelendirilmesi ve uygulanması gerekli ve zorunludur. GAP'ta istenilen başarıya bu sistemle ulaşılabilir.

Ancak bugün GAP bölgesinde ki uygulamada; arazi toplulaştırma projeleri bir kurumca, sulama sistemleri bir başka kurumca, tarla içi geliştirme hizmetleri (Drenaj, Tesviye, Yol ve Toprak Islahı) ise diğer bir kuruluş tarafından planlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu kuruluşlar arasında etkin bir koordinasyon sağlanamadığından hizmetlerin yürütülmesi çok zorlaşmaktadır.

Sulama sistemlerini yapan kurum sulama projelerini büyük proje kriterlerine göre yapmaktaki ve sulama aralıklarını 325-500 m arasında almaktadır. Halbuki; Urfa'da yapılan araştırmalar sonucunda sulama aralıkları: toprak yapısı, ekilen bitki türü ve mevcut meyile göre 100-180 m arasında bulunmuştur.

Dolayısıyla sulama akış uzunlukları ve sulama sistemlerinin mahalli şartlar düşünülmeden belirlenmesi, proje sahalarda zamanla sulama ihtilaflarına, drenaj ve çoraklık sorununun ortaya çıkmasına neden olacaktır. Toplulaştırmayı yapan kurum ise yalnız toplulaştırma projesini ihale ettiğinden diğer kuruluşların yapacağı hizmetlerde paralellik temin edilememektedir.

Halbuki, toplulaştırması yapılan yeni parsellerin dağıtımından önce arazide projeye göre, blokların oluşturulması, tarla içi yolları, yüzey tahliyesi ve arazi tesviyesinin yapılması gerekmektedir. Bu hizmetlerin yapılabilmesi ise ödenek tahsis yanında, arazilerin belli bir süre boş bırakılmasına bağlıdır.

Harran Ovasındaki 166.000 hektarlık sahanın kısa zamanda (1990-1992 yılları arasında) tarla içi geliştirme hizmetlerinin yapılması, mevcut imkanlar içinde mümkün görülmemektedir. Bu durum; tarla içi geliştirme hizmetlerinin, yeni parsellasyonunun dağıtımından sonra yapılması zarureti ortaya çıkarmaktadır. Bu da bir takım sorunlar yaratacaktır. Bu sorunlar kısaca şunlardır;

a) Yeni parsellasyonun olduğu bloklar, yollar ve kanallar arazide yapılmadığından, blok ve parseller sınır taşları ile belirlenmiş olacaktır. Bu taşlar çok kısa sürede yerlerinden kaldığından arazide tekrar parselleri, blokların ve yolların güzergahlarını bulmak mümkün olmayacaktır. Kalan taşlarda yol ve tesviye yapımında inşaat makineleri tarafından tahrip edilecektir. Do-

layısıyla uygulama esnasında blok, yol ve parsel sınırlarının yeniden belirlenmesi ve sınır taşlarının da yeniden yapılması gerekecektir. Bu ise; ikinci bir emek ve masrafa yol açacak, devlet bütçesine ikinci bir külfet getirecektir. Ayrıca, bu ikinci işin hangi teşkilat tarafından yapılacağı da henüz bilinmemektedir.

b) Yeni mülkiyetin dağıtımından sonra, arazide eski yolların ortadan kalktığı, yeni yolların yapılmadığı, toplulaştırılan parsellerin tesviyesi de yapılmadığından sınırları, çukurları, hendekleri olduğu gibi duran arazilerde çiftçilerin tarlalarına nasıl gidip, geleceği tarımı nasıl yapacağı, nasıl sulama yapacağı ve mahsulünü nasıl taşıyacağı bilinmemektedir.

Bu durum çiftçilerin mağduriyetlerine neden olacağı gibi, bir takım şikayetlere ve huzursuzluklara yol açacaktır. Tarla içi hizmetleri tamamlanmaya kadar ya bu durum devam edecektir ya da, arazi malikleri eski yerlerinde tarım yapmaya devam edeceğinden yapılan toplulaştırma projeleri harita üzerinde ve rapor halinde kalmaya mahkum olacak veya iyi yerler verilen arazi malikleri, parsel hudutlarına dahi bakmadan istedikleri genişlikte sahaya ekip bileceklerdir.

Tarla içi geliştirme hizmetlerini yapan kurum ancak görev alanı içinde bulunan tarla içi hizmetlerini, toplulaştırma projelerinin kendisine tesliminden ve araziye uygulamasından sonra çalışmalara başlayabileceklerdir. Bunun zamanı da belirsiz olduğundan, herhangi bir çalışma yapılamamaktadır.

c) Yürürlükteki Toprak Reformu Kanununa göre parsel yolları tarla başı kanalları kamulaştırma ile alınmakta ve yapılabilmektedir. Bu uygulama çok geniş yatırım hizmeti götürülen bu yörede devlet bütçesine getirilen büyük bir yüküttür. Ayrıca yeni arazi sahiplerine haksız bir kazanç getireceği için zaman içinde büyük sürtüşmelere sebep olacaktır.

Halbuki toplulaştırma uygulamaları esprisine göre yapılacak uygulamalarda, bu alt yapılar için gerekli arazi % 10'a varan oranlarda uygulama sahasının tümünden temin edilebilmektedir.

GAP'ın başarıya ulaşabilmesi için, toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin bu konularda şimdiye kadarki uygulamaları ile tecrübe kazanmış, teknolojik gelişmeleri takip eden ve Türk toplumuna adapte edebilen elemanları halen isdihdam eden kuruluşa yaptırılması şarttır. Aksi takdirde; 500 m sulama uzunluğu verilerek geçirilen tersiyer kanallar altında kalan arazinin her tarafına, her bölgede bitkilerin ihtiyaç duyduğu kadar sulama suyu vermek mümkün olmayacaktır. Bitki-

nin istediği suyu vermek için yapılacak çalışmalar ya toprağın yapısını bozacak, tuzluluk-alkalilik doğuracak veya yeni masraflarla Devlet bütçesine yeni külfet getirecektir. Bu noktada araştırma hizmetlerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

GAP'ın uygulanacağı 6 ilde görev yapmak üzere 1975 yılında Şanlıurfa'da bir Araştırma Enstitüsü kurulmuş ve 1977 yılı sonunda hizmete girmiştir. Araştırma çalışmalarını 500 dekarlık Harran-Koruklu, 150 dekar Ceylanpınar-II. Cırcıp, Urfa Tektek istasyonlarında yürütmektedir.

Enstitü, Harran Ovasında yetiştirilecek ana ürünler Pamuk-Buğday-Yonca II. ürünler Soya-Mısır-Yerfıstığı btekilerin su tüketim miktarları, sulama programları, gübre ihtiyaçlarını kapsayan 47 araştırma projesini sonuçlandırmış, yayımını tamamlamış, çiftçilere yönelik broşürlerini hazırlamış, her yıl demostasyonlarla çiftçilerin sulu ziraatı öğrenmelerine yardımcı olmaktadır.

GAP Master Planında ana ürünler (Buğday-Pamuk-Yonca) dışında yetiştirilecek II. ürünlerden Fasulye-Mısır-Ayçiçeğinde Temmuz ve Ağustos aylarında nisbi rutubetin çok düşük olması bu bitkilerde döllenme bozukluğu yarattığı ve ürün alınmadığı tesbit edilmiştir.

1990 yılında Mısır ve Ayçiçeğinin en yüksek verimi temin edecek ekim tarihleri nöbetlerinin tespiti amacı ile yeni bir proje başlatılmıştır.

Enstitü GAP uygulama dilimlerine paralellik sağlayacak şekilde Harran ve Ceylanpınar Ovalarının dışında Mardin - Batman - Diyarbakır - Adıyaman-Gaziantep ovalarında değişik ekolojik ve toprak yapıları üzerine adapte edilecek bitkilerin sulama programları, gübreleme ihtiyaçları, toprak hazırlığı konularında araştırmalar yapacaktır.

SONUÇ:

1) Tarımsal alt yapı hizmetlerinde yeterli ekonomiyi sağlamak ve Devlet bütçesine getirilecek yükün asgariye düşürülmesi için 3083 sayılı Kanun yeniden gözden geçirilmelidir. Tarım arazilerinin parçalanarak ekonomik işletme büyüklüğünün altına düşürülmesi ve işletme devamlılığının sağlanması için Anayasanın amir hükmü uyarınca gerekli tedbirler meyanında acilen ARAZİ TOPLULAŞTIRMA KANUNU çıkarılmalıdır.

2) Tarımsal alt yapı hizmetlerinin toplulaştırma ile beraber yürütülmesi için gelişmiş ülkelerdekine, özellikle AT ülkelerindekine benzer mütakel bir otoritenin tesis edilmesine ihtiyaç vardır.

3) Yıllık Yatırım Bütçeleri ile

GAP yatırımlarına ayrılan pay çok düşük nispetlerde kaldığından, baraj, tünel gibi ana yatırımlarda olduğu gibi Toplulaştırılmalı Tarımsal Altyapı Hizmetleri yatırımlarında fonlardan ayrılacak büyük oranlardaki ödeneklerle desteklenmelidir.

4) Yıllık bütçelerde yapılan kesintilerin ve KDV kesintisinin GAP yatırımlarında kaldırılması ve yılı bütçesinin, bütçe yılı başından itibaren % 100 serbest bırakılması gerekir.

5) Toplulaştırılmalı tarımsal alt yapı hizmetlerinin özel sektör-kamu kuruluşları aracılığıyla yürütülmesi esas olduğundan yörede etkin bir personel isdihdamına ihtiyaç vardır.

6) Yörede isdihdam edilecek personele ayrıcalıklı bir ücret ve sosyal hakların uygulanması gerekir.

7) Bu yatırımların temelini oluşturacak toprak etidlerinin öngörülenden daha kısa sürede bitirilmesine şiddetle ihtiyaç vardır.

8) Harran Ovasında yürütülecek hizmetlerin başarısı GAP'ın tümünün başarısının örneği olacaktır. Bu itibarla, sulama sistemlerinin işin başında yapılan araştırma sonuçları ve mahallî şartlar dikkate alınarak iyi seçilmesi zorunludur.

9) Toplulaştırılmalı tarla içi geliştirme hizmetleri uygulamalarının muvaffakiyeti Türk Kamu ve Özel Sektör Mühendis ve İşçisinin muvaffakiyeti olacaktır. Aksi takdirde yörede yabancı firmalar ağırlık kazanacaktır. Buna mani olunması için gerekli tedbirlerin şimdiden alınması gerekir.

10) Sulama işletmelerinin devlete yük getirmeyecek şekilde organize edilmesi için gerekli hazırlıklara şimdiden başlanmalıdır.

11) Yukarıdan beri sayılan hizmetler, toprak etid, sulama sisteminin seçimi, sulama kanallarının yapımı, arazi toplulaştırma, tarla tesviyesi, açık-kapalı drenaj, toprak ıslahı ve diğerleri, araştırmaya dayalı yapılması gereken, tarımsal alt yapı hizmetleridir ve mutlaka bitki-toprak-su münasebetlerini çok iyi bilen insanlar tarafından yürütülmelidir.

12) Tarımsal alt yapı hizmetleri bugün ülkemizde ayrı ayrı kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Kuruluşlar arası etkin bir koordinasyon sağlanmadığından yatırımlardan beklenen fayda temin edilememektedir. Bu olumsuz durumun ortadan kalkması için yukarıda zikredilen yatırımların Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı şemsiyesinde tek bir kuruluşta toplanması şarttır.

13) Tarım arazilerinin korunmasını amir Anayasanın 44. Maddesi hükmüne sadık kalınarak en kısa zamanda "TARIM ARAZİLERİNİ KORUMA KANUNU" çıkarılmalıdır.

TÜRKİYE'DE TARIM EKONOMİSİ EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ (*)

Prof.Dr. Turan GÜNEŞ

A.Ü. Ziraat Fakültesi
Tarım Ekonomisi Bölümü Başkanı

1. Tarım Ekonomisi Eğitiminin Tanımı Ve Tarihi Gelişimi

Tarım ekonomisi eğitim ve öğretimi ile ham, yarı mamul ve mamul madde üretimi, değerlendirilmesi ve pazarlanması faaliyetlerinin, ekonomik yönlerinin eğitim ve öğretimi ifade edilmektedir. Tarımsal faaliyet içinde, bu yönde özel bir eğitim ve öğretimin yurdumuzda, daha ilk, yüksek ziraat eğitim programı içinde doğduğu ve geliştiği görülmektedir.

Gerçekten Türkiye'de tarımsal yüksek öğretimin kurulup gelişmesinde önemli rol oynayan Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün 1933 ve onu izleyen ilk kuruluş yıllarında, Enstitü bünyesinde Tarım Ekonomisi Kürsüsü önemli bir yer almış ve Tarım Ekonomisi Kürsüsü Başkanı (Prof.Dr. Frederick Falke), aynı zamanda Enstitü'nün Kurucu Rektörlüğünü yapmıştır.

Önceleri Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüleri bünyesinde ve 7.7.1948'den itibaren Ankara Üniversitesi bünyesinde yer alan Ziraat Fakültesinde, 1953'e kadar genel zirai öğretim yapılırken, bu tarihten sonra bölüm sistemine geçilmiştir. Yeni sistemde, Fakülte'de öğrenci olarak açılan bölümler arasında Ziraat Ekonomisi Bölümü'de yer almıştır.

Böylece Tarım Ekonomisi eğitimi ilk defa 1953 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinin bölüm eğitimini açması ile, bu kuruluş bünyesinde başlamıştır. Önceleri Zirai Ekonomi ve İşletmecilik Kürsüsü ile Ziraat Politikası ve Yayımlar

Kürsüleri halinde Ziraat Yüksek Mühendisi eğitiminin tamamlayıcı bir unsuru olan kürsüler, bu faaliyetlere ek olarak, yeni oluşturulan bölüm içinde yer almışlar ve birlikte Tarım Ekonomisi öğretimini yürütmüşlerdir. Bu değişim, mezunlara Ziraat Yüksek Mühendisi unvanlarına ek olarak, Ziraat Ekonomisi Bölümü mezunu sıfatını da kazandırmıştır.

Fakülte bünyesinde Ziraat Yüksek Mühendisi eğitimi ile bölüm eğitimi 1967 yılına kadar 4 yıl süreli olarak sürdürülen bu tarihte 5 yıla çıkarılmıştır. Bu sürenin 1975-1976 ders yılında tekrar 4 yıla indirildiği görülmektedir.

2. Mevcut Ziraat Fakülteleri ve Bunlarda Açılmış Olan Bölümler (lisans programları)

Türkiye'de halen mevcut 14 Ziraat Fakültesinden (x) ikisi (xx) öğrenci almamaktadır. Oniki Ziraat Fakültesinde ise eğitim ve öğretim yapılmaktadır. Öğretim ve eğitim yapılan 12 Fakültenin 5'inde (xxx) bölüm öğrencisi yetiştirecek şekilde, Tarım Ekonomisi Bölümü programı bulunmaktadır.

Bünyelerinde Tarım Ekonomisi Bölümü olmakla beraber, bu bölüme öğrenci kaydetmeyen fakültelerde, açılmış bölümlerin ihtiyaç duydukları tarım ekonomisi ile ilgili dersler, Tarım Ekonomisi Bölümlerince okutulmaktadır.

Tarım Ekonomisi öğretim ve eğitimi yaptırmayan Ziraat Fakültelerinde, öğretim ve eğitim yaptırılan ve açılmış bulunan diğer bölümler ile bunların açılış tarihleri şöyledir.

1) Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi:

Bahçe Bitkileri (1982-1983), Tarla Bitkileri (1982-1983) Tarım Ürünleri Teknolojisi (1982-1983), Zootečni (1982-1983)

2) Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi:

Tarla Bitkileri (1980), Tarımsal Mekanizasyon (1980), Zootečni (1980), Toprak (1990) Bahçe Bitkileri (1990),

3) Trakya Üniversitesi Ziraat Fakültesi:

Bahçe Bitkileri (1982-1983), Tarla Bitkileri (1982-1983), Tarım Ürünleri Teknolojisi (1982-1983) Zootečni (1982-1983).

4) Yüzüncüyıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi:

Tarla Bitkileri, Zootečni.

5) Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi:

Bahçe Bitkileri (1984-1985), Bitki Koruma (1987-1988), Tarla Bitkileri (1990-1991), Zootečni (1990-1991).

6) Ondokuzmayız Üniversitesi, Ziraat Fakültesi:

Bahçe Bitkileri, Tarla Bitkileri, Zootečni, Gıda Bilimi ve Teknolojisi

Bu fakültelerde, tarımın ana faaliyet kolları olan Bahçe ve Tarla Bitkileri yetiştiriciliği ile Zootečni Bölümlerinin açılmasının öncelik aldığı görülmektedir.

Tarım Ekonomisi eğitim ve öğretimi yaptırmayan Fakültelerde Tarım Ekonomisi Bölümünün, bir diğer bölüme bağlı olmaksızın mevcut olduğu haller bulunduğu gibi, diğer bir bölüm içinde, tarım ekonomisi dalındaki öğretim üyelerini bulunduran veya doğrudan Dekanlığa bağlı Anabilim Dalı şekli de görülebilmektedir.

Uludağ, Trakya, Selçuk ve Yüzüncüyıl Üniversiteleri Ziraat Fakültelerinde Tarım Ekonomisi Bölümlerine henüz öğrenci alınmamış olmakla beraber buralarda Tarım Ekonomisi bölümleri açılmıştır. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Tarım Ekonomisi Bölümü ile ilgili işler, açılmış bir bölüme verilmiştir. Ondokuzmayız Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Tarım Ekonomisi, Anabilim Dalı halinde Dekanlığa bağlı bir birim şeklinde bulunmaktadır.

(*) I. Tarım Ekonomisi Kongresi
6 - 8 Şubat 1991 Adana

Tablo :1: Öğrenci Almayan Tarım Ekonomisi Bölümlerindeki Öğretim Elemanlarının Sayıları (1989-1990)

Fakülteler	Öğretim Üyesi sayıları				Araştırma Görevlisi Sayıları
	Prof.	Doç.	Yard.Doç.	Toplam	
Uludağ Ü. Z.F.	-	1	1	2	2
Ondo. Ü. Z. F.	-	-	-	-	1
Dicle Ü. Z. F.	-	-	1	1	3
Trakya Ü. Z. F.	1	-	-	1	3
Selçuk Ü. Z. F.	1	-	-	1	2
Yüzün. Ü. Z. F.	-	-	-	-	1
Akdeniz Ü. Z. F.	-	-	-	-	-
TOPLAM	2	1	2	5	12

3. Tarım ekonomisi lisans öğretim ve eğitim programı açılmamış fakültelerin, tarım ekonomisi alanındaki öğretim elemanları ve tarım ekonomisi derslerinin verilme durumu

Fakülte bünyesinde Tarım Ekonomisi bölümü bulunmakla beraber, bölüme öğrenci alınmamış Fakültelerde, Tarım Ekonomisi alanındaki öğretim üye ve araştırma görevlilerinin sayıları Tablo: 1'de verilmiştir.

Tablo'dan görüldüğü gibi, çeşitli bölümlere Ekonomi, Tarım Ekonomisi, Tarımsal Kıymet Takdiri, Proje Hazırlama ve Değerlendirme, Tarımsal Yayım gibi, Tarım Ekonomisi alanındaki dersleri veren, uygulamaları yaptıran bu bölümlerin öğretim elemanı ishidhdamındaki noksanlıkları açıktır. Tarımın çeşitli faaliyet kollarında çalışacak Fakültelerin çeşitli bölümlerinden mezun olacak Ziraat Mühendislerinin tarım ekonomisi konularında yeter bilgiye kavuşturulmalarında, bu açığın kapatılmasına önem verilmelidir.

Tarım Ekonomisi Dalında yetişmiş öğretim elemanı bulunmayan Fakültelerde, tarım ekonomisi ile ilgili dersler genellikle diğer fakültelerden sağlanan öğretim üyeleri ile, kısa süre içinde ve yoğun bir şekilde verilmektedir. Bünyelerinde tarım ekonomisi dalında yetişmiş öğretim üyesi bulunan Fakültelerde (Uludağ ve Trakya Üniversitesi Ziraat Fakülteleri), diğer bölümlerin

ihtiyaç duydukları tarım ekonomisi ile ilgili derslerin eğitim ve öğretimi tarım ekonomisi bölümlerince, öğretim süresi boyunca yaptırılabilir mektir.

Bünyelerinde tarım ekonomisi dalında öğretim üyesi bulunmayan fakülteler ile, öğrenci alacak şekilde açılmamış Tarım Ekonomisi bölümü olan Fakültelerde, çeşitli bölüm öğrencilerinin tarım ekonomisi ile ilgili dersleri, yeterince almadıkları görülmektedir. Bu fakültelerde, çeşitli teknik bölümlerin, özellikle Tarımsal İşletmecilik, Tarımsal Pazarlama ve Tarımsal Kıymet Takdiri gibi dersleri alamamaları bir eksiklik olarak görülmektedir.

Yurdumuzda tarım ekonomisi alanında Ziraat Fakültelerini tam olarak besleyici yeter sayıda öğretim üyesi bulunmaması karşısında, yeni kurulan Ziraat Fakültelerinin Tarım Ekonomisi Bölümlerini, öğrenci alacak şekilde açmaları doğru olmayacaktır. Bölümlerde en az 3-4 öğretim üyesi bulunmadan, öğrenci alınması, eğitimin kalitesini düşürecektir.

Diğer taraftan bu fakültelerin, Tarım Ekonomisi lisans üstü eğitim programına devam etme ihtiyacında olan araştırma görevlilerinin diğer gelişmiş fakültelerin imkanlarından geniş ölçüde yararlanmaları gerekli bulunmaktadır. Bu konuda Fakülteler arasında halen yapılmakta olan işbirliklerinin çok daha geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

4. Tarım ekonomisi lisans

programı açılmış fakülteler ve bunların öğretim elemanı durumları

Ziraat Fakültelerinde öğrenci olarak Tarım Ekonomisi Bölüm eğitim ve öğretiminin yapılması, kırk yıla yakın bir tarihe dayanmaktadır. A.Ü. Ziraat Fakültesinde Tarım Ekonomisi Bölümü 1953 tarihinde açılmış ve aynı yıl bölüme öğrenci alınmıştır. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Tarım Ekonomisi eğitimi, bölümün açıldığı 1958'de başlamıştır. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi bölümü 1974'de kurulmuş ve 1977'de öğrenci almıştır. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesinde ise bölüm Ocak 1979'da kurulmuş ve 1981-1982 ders yılında öğrenci alınmıştır. Cumhuriyet Üniversitesi Ziraat Fakültesinde, Fakültenin kurulduğu 1982-1983 öğretim yılında Tarım Ekonomisi bölümü kurulmuş ve o yıl öğrenci alınmıştır.

Önceleri Ziraat Fakülteleri ve bölümleri genel eksikliklerini tamamlamadan ve gelişmeden öğrenci almaz iken, Cumhuriyet Üniversitesi Ziraat Fakültesinin ilk kuruluş yılından, tarım Ekonomisi Bölümüne öğrenci alınması ile bu ilke zedelenmiştir.

Ziraat Fakültelerinde öğrenci alan Tarım Ekonomisi bölümleri, Tarım İşletmeciliği ve Tarım Politikası ve Yayım olmak üzere, iki anabilim dalından oluşmaktadır. Tarım Ekonomisi Anabilim Dallarındaki öğretim elemanları sayıları Tablo:2'de bir arada verilmiştir.

Öğretim üyesi ve araştırma görevlisi sayısı bakımından Ankara ve Ege Üniversiteleri Ziraat Fakülteleri Tarım Ekonomisi Bölümleri oldukça iyi durumda görünmelerine karşılık, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümünde sayının aç olduğu dikkati çekmektedir. Burada özellikle araştırma görevlisi sayısı çok azdır. Bu durum, Fakültelerin gelecekte öğretim üyesi yaratacak önemli bir kaynağa sahip olmadığını açıklamaktadır.

Tarım Ekonomisi Bölümü Eğitimi yaptıran Fakültelerin Tarım Ekonomisi Bölümlerindeki toplam öğretim elemanı sayısı Tablo :3'de verilmiştir.

Tablo -2: Öğrenci Alan Tarım Ekonomisi Bölümlerinin 1989-1990 Öğretim Yılındaki Öğretim Elemanı Sayıları (1990 Ağustos)

Fakülteler	Öğretim Üyesi sayıları				Araştırma Görevlisi
	Prof.	Doç.	Yard.Doç.	Toplam	
Ankara Ü. Z. Fa.					
- Tarım işletmeciliği	5	3	-	8	6
- Tarım Politikası ve Yayım	4	1	-	5	5
Toplam	9	4	-	13	11
Ege Ü.Z.F.					
- Tarım İşletmeciliği	3	2	-	5	5
- Tarım Politikası ve Yayım	4	4	-	8	9
Toplam	7	6	-	13	14
Atatürk Ü.Z.F.					
- Tarım İşletmeciliği	4	-	-	4	2
- Tarım Politikası ve Yayım	2	-	-	2	1
Toplam	6	-	-	6	3
Çukurova Ü.Z.F.					
- Tarım işletmeciliği	1	1	2	4	7
- Tarım Politikası ve Yayım	2	1	-	3	3
Toplam	3	2	2	7	10
Cumhuriyet Ü.Z.F.					
- Tarım İşletmeciliği	1(*)	-	-	1	5
- Tarım Politikası ve Yayım	1	-	1	2	6
Toplam	2	-	1	3	11

(*) 40. madde ile görevli

Tabloya göre tarım Ekonomisi Öğretim ve eğitim programına sahip fakültelerde, Tarım Ekonomisi bölümlerinde 42 adet öğretim üyesi ve 49 Adet araştırma görevlisi mevcuttur. Öğretim üyesi bakımından pramidin ters döndüğü gözlenmektedir.

Tarım Ekonomisi Bölümündeki öğretim üyesi ve araştırma görevlilerinin tüm fakültele göre sayıları ve miktarları Tablo : 4'de bir arada verilmiştir. Ziraat Fakülteleri öğretim üyelerinin % 12'ye yakın kısmı Tarım Ekonomisi bölümünde bulunmaktadır. Bu ortalama nisbet fa-

kültelere göre % 7,95 ile (Ç.Ü. Ziraat Fakültesi) % 15,00 (C.Ü. Ziraat Fakültesi) arasında değişmektedir. Tarım Ekonomisi bölümlerindeki araştırma görevlilerinin, faküldeki araştırma görevlilerine oranı ise ortalama olarak % 13 kadardır. Bu oran % 5,77 (Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi) ile % 50,00 (C.Ü. Ziraat Fakültesi) arasında değişmektedir.

Tarım Ekonomisi Bölümü eğitimi yapılmayan Fakültelerde, Tarım Ekonomisi Bölümlerindeki öğretim üyeleri sayılarının, Fakültelerdeki öğretim üyeleri sayısına oranı % 14,29 ile (Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi) % 0,00 (Ondokuzmayıs Üniversitesi, Yüzcüciyıl Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakülteleri) arasında değişmek üzere ortalama % 3,57'dir. Bu Fakültelerin tarım ekonomisi öğretim üyelerine büyük ihtiyaçları açık olarak belirlemektedir. Bu fakültelerde Tarım Ekonomisi Bölümlerindeki Araştırma Görevlileri sayılarına Fakülte'deki araştırma görevlileri sayılarına oranı % 0,00 ile (Akdeniz Ü. Ziraat Fakültesi), % 17,69 Dicle Ü. Ziraat Fakültesi arasında değişmekte ve ortalama % 8,51 olmaktadır. Bu Fakültelerin genel olarak Tarım Ekonomisi konusunda araştırma görevlilerine de ihtiyaçlarının büyük olduğu görülmektedir.

5. Fakültenin Tarım Ekonomisi Bölümlerince Diğerbölümlere Lisans Programlarına Verilen Ve Verilmesi Önerilen Dersler

Tarım Ekonomisi Bölümleri, bölüm eğitimi dışında, fakültelerin diğer bölümlerinin ihtiyacı olan ekonomik konularına geniş ölçüde cevap vermektedirler. Fakültelerin

Tablo -3: Eğitim Ve Öğretim Yaptıran Tarım Ekonomisi Bölümlerinin Öğretim Elemanları Sayıları

Fakülteler	Öğretim Üyesi sayıları				Araştırma Görevlisi
	Prof.	Doç.	Yard.Doç.	Toplam	
Ankara Ü. Z. Fak.	9	4	-	13	11
Ege Ü.Z. Fakültesi	7	6	-	13	14
Atatürk Ü.Z.Fak.	6	-	-	6	3
Çukurova Ü.Z.Fak.	3	2	2	7	10
Cumhuriye Ü.Z.Fak.	2	-	1	3	11
TOPLAM	27	12	3	42	49

Tablo -4: Ziraat Fakülteleri İçinde Tarım Ekonomisi Bölümlerinin Öğretim Elemanları Sayıları

Fakülteler	Öğretim üyesi sayısı		Tarım eko. böl. öğretim üyesi sayısının, Fak. öğretim üyesi sayısına nisbeti (%)	Araş. Gör. Sayısı		tarım ekonomisi böl. araş. gör. sayısının fakültedeki araş. gör. sayısındaki nisbeti(%)
	Fakülte	Tarım ekon. böl.		Fakülte	Tarım ekon. böl.	
Tarım Ekonomisi Bölümü Eğitimi Yaptıran Fakülteler						
A.Ü.Zir.F.	158	13	8,35	128	11	8,59
E.Ü.Zir.F.	112	13	11,61	110	14	12,72
Ata Ü.Z.F.	62	6	9,68	52	3	5,77
C.Ü.Zir.F.	88	7	7,95	71	10	14,08
C.Ü.Zir.F.	20	3	15,00	22	11	50,00
Toplam	440	42	10,55	383	49	12,79

Tarım Ekonomisi Bölümü Eğitimi Yaptırmayan Fakülteler						
U.Ü.Zir.F.	35	2	5,73	29	2	6,80
O.Ü.Zir.F.	21	-	0,00	27	1	3,70
D.Ü.Zir.F.	7	1	14,29	17	3	17,64
T.Ü.Zir.F.	28	1	3,57	80	3	15,00
S.Ü.Zir.F.	20	1	5,00	25	2	8,00
Y.Ü. Zir.F.	5	-	0,00	11	1	0,09
Y.Ü. Zir. F.		24	-	0,00	12	-
Toplam	140	5	3,57	14	12	8,51

Tablo -6: Tarım Ekonomisi Bölümü Dışında Diğer Bölümlerin Almaları Önerilen Tarım Ekonomisi Dersleri

A.Ü. Ziraat fakültesi	E.Ü.Ziraat fakültesi	Atatürk Ü. Ziraat-Fak.	Ç.Ü. Ziraat fakültesi	C.Ü. Ziraat fakültesi
Tarım Hukuku (tüm bölümler)	Tarımsal kooperatifçilik (tüm böl.)	Tarımsal Kıymet Takdiri (tüm bölümler)	Türkiye Ekonomisi (tüm böl.)	Proje Hazırlama ve Değerlendirme (bahçe ve tarla bit. bölümleri)
Köy Sosyolojisi (tüm bölümler)	Tarım İşletmeciliği (tüm bölümler)	Tarım Hukuku (tüm bölümler)	Tarım Politikası (tüm böl.)	Tarımsal Kıymet Takdiri (bahçe ve tarla bit. bölümleri)
Tarımsal Kıymet Takdiri (tüm bölümler)		Tarımsal Pazarlama ilkeleri (tüm bölümler)	Projelendirme Tekniği (tüm böl.)	Tarımsal Kuruluşlar ve Organizasyonu (bahçe ve tarla bit. bölümleri)
Tarımsal kooperatifçilik (tüm bölümler)				Tarımsal Kooperatifçilik (bahçe ve tarla bitkileri bölümleri)
Tarım Politikası (tüm bölümler)				
Tarımsal Pazarlama İlkeleri (tüm bölümler)				
Tarımsal üretim Planlaması (tüm bölümler)				
Tarım Dayalı Sanayi (tüm bölümler)				
Kredi Kullanma (tüm bölümler)				

Tarım Ekonomisi Bölümlerince diğer bölümlerine verdikleri dersler, temelde birbirine paralellik göstermektedir. Tarım Ekonomisi Bölümlerince, diğer bölümlerin muhtelif sınıflarında okutulan tarım ekonomisi ile ilgili dersler ve bunların özellikleri Tablo: 5'de verilmiştir.

Tarım Ekonomisi Bölümünden diğer tüm bölümlerin aldıkları dersler ekonomi I ve Tarım Ekonomisi'dir. Bunun dışında değişik Fakültelerde farklı bölümler, kendi eğitim sistemi ve bölge koşullarına göre, önemli gördükleri tarım ekonomisi alanındaki dersleri istemekte ve öğrencilerine aldırılmaktadırlar. Halen Fakültenin çeşitli bölümlerce alınan bu dersler, Tablo : 5'de görüldüğü gibi, tarımsal pazarlama, tarım işletmeciliği ve planlama, tarımsal, kıymet takdiri, işletme organizasyonu ve personel yönetimi, tarım hukuku, proje hazırlama ve değerlendirme, süt ve ürünleri pazarlaması ve kooperatifçiliği, tarımsal yayım ve haberleşme dersleridir.

Ancak, Ziraat Fakültelerinin Tarım Ekonomisi Bölümü lisans öğrencileri dışında diğer bölüm lisans öğrencilerine, yurdumuz koşullarında ve gelişen ekonomik ve sosyal şartlarda daha ileri bir ziraat mühendisliği eğitimi için Tarım Ekonomisi Bölümünce verilmesi gerekli derslere ait öneriler de yapılmaktadır. Bu öneriler Tablo: 6'da bir arada verilmiştir.

Buna göre genel olarak tarım hukuku, tarımsal kooperatifçilik, tarımsal kıymet takdiri, tarımsal pazarlama ilkeleri, tarım politikası derslerinin, diğer bölümlerce alınması önerildiği ifade edilebilmektedir (Tablo : 6).

6. Tarım Ekonomisi Bölümlerince, Kendi Bölüm Öğrencilerine Verilen Dersler

Tarım Ekonomisi Bölümünce, bu bölüm öğrencilerine muhtelif yıllarda verilen tarım ekonomisi dersleri ile özellikleri Tablo: 7'de Fakültelere göre ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 5- Tarım Ekonomisi Bölümlerince Fakültelerin Diğer Bölümlerine Okutulan Derster Ve Özellikleri

Fakültesi	Dersin adı	Kredi Saati	Dersi alan bölümler	Basılı kitabın olup olmadığı	Takip edilen kitap
1. Yarıyıl					
Ç.Ü.Zir.Fa.	Tarım Tarihi	2	Tarım ürün Teknolojisi	Var	Prof.Dr. R. Demirci Tarım Tarım Tarihi 1986
2. Yarıyıl					
A.Ü.Zir.F.	Ekonomi I	2	Tüm Bölümler	Var	Prof.Dr. F. Açıl Genel Ekonomi A.Ü.Z.F.Yayın
E.Ü.Zir.F.	Ekonomi I	3	Kültür Teknik	Var	Prof.Dr. T. Pekin, Ekonomiye Giriş, 1987
	Ekonomi I	2	Diğer Bölümler	Var	Prof.Dr. T. Pekin, Ekonomiye Giriş, 1987, Genel Ekonomiye Giriş, Prof.Dr. F. Kayalar 1989.
Ata.Ü.Z.F.	Ekonomi I	3	Tüm Bölümler	-	Prof.Dr. T. Pekin, Ekonomiye Giriş, 1987.
Ç.Ü.Zir.F.	Ekonomi I	2	Tüm Bölümler	-	Prof.Dr. Y. Gürgen, Ekonomi I, 1986
C.Ü.Zir.F.	Ekonomi I	3	Bah.Bit.Tarla Bitkileri	-	Prof.Dr. T. Pekin Ekonomiye Giriş, 1987
3. Yarıyıl					
A.Ü.Zir.F.	Tarım Ekon.	2	Tüm böl. (gıd. bil. ve tek. Hariç)	Var	Prof.Dr. A. F. Açıl, Prof.Dr. R. Demirci Tarım Ek. A. Ü. Z. F. yay. 880.
	Tarım Ekon.	3	Kültür Teknik	-	Prof.Dr. L. Çağlıyan, C. Çakır, Tarım Ekonomisi Ders Notu
E.Ü.Z.F.	Tarım Ekon.	2	Diğer Bölümler	-	-
Ata.Ü.Z.F.	Tarım Ekon.	3	Tüm bölümler	Var	Prof.Dr. C.Karagölge, Tarım Ekonomisi 1987
Ç.Ü.Zir. F.	Tarım Ekon.	2	Tüm Bölümler	Var	Prof.Dr.A.F. Açıl, Tarım Ekonomisi 1984.
C.Ü.Zir.F.	Tarım Ekon.	3	Bahçe Bit. Var Tarla Bit. (teksir)	Prof.Dr. C. Çakır, Prof. Dr. L. Çağlıyan, Tarım Ekon.	
	Bilgisayar Prog.	2	Tarla Bit. Var Bahçe Bit.	Doç.Dr. Ş. Eren, Basic Programlama.	
4. Yarıyıl					
A.ü.Zir.F.	Tarımsal Pazarlama I	2	Gıd.Bil.ve Tek. Bölümü	Var	Prof.Dr. T. Güneş Tarımsal Pazarlama I, A.Ü.Z.F. Yay Ank. 1990. No: 1175,
5. Yarıyıl					
A.Ü.Zir.Fa.	Tarım Ekon.	2	Gıd.Bil ve Teknolojisi	Var	Prof.Dr. A.F. Açıl, Prof.Dr. R. Demirci, Tarım Ekonomisi, A.Ü.Z.F. Yay. 880.
E.Ü.Zir.F.	Tarım işletmeciliği ve Planlama	2	Zootekni	-	E. Oktay, Tarım İşletmelerinin Analiz ve Planlanması, 1989
6. Yarıyıl					
E.Ü.Zir.F.	İşletme Organizasyonu ve Personel Yönetimi	2	Tarım Ürün teknolojisi	-	-
Ata.Ü.Z.F.	Tarım Hukuku	2	Toprak	-	-
7. Yarıyıl					
A.Ü.Zir.F.	Tarımsal Kıymet Takdirine Giriş	1	Tarla Bit. Var	Prof.Dr. Z. Gökalp Mülayim, Tarımsal Kıymet Takdiri, A.Ü.Z.F. Yay. 935.	
Ç.Ü.Zir.F.	Proje Hazırlama ve Değerlendirme	3	Tarım ürün.var teknolojisi	Prof.Dr. O. Yurdakul, Proje Hazırlama Tekniği, 1988.	
	Tarımsal işletmecilik	2	Zootekni	-	-

8. Yarıyıl

A.Ü.Zir.F.	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	Tüm bölümler	var	Doç.Dr. C. Taluğ Doç.Dr. H. Tatlıdil, Tarımsal Yayım ve Haberleşme Ders notu, 1981.
	Süt ve süt ürünü. Pazarlama ve kooperatifçiliği	2	Süt tek. bölümü	var.	Prof.Dr. R. Arkan, süt ve Ürünleri Pazarlaması, Prof.Dr. Z.G. Mülayim Tarımsal Kooperatifçilik.
E.Ü.Zir.F.	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	Tüm Bölümler	var	T.Özkaya A. Elbek, K. Kütçükurt, Tarımsal Yayım ve Haberleşme, 1990.
Ata. Ü. Z.F.	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	Tüm Bölümler	-	Prof.Dr. Z. Yurtaş, Tarımsal Yayım ve Haberleşme 1987.
Ç.Ü.Zir.F.	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	Tüm bölümler	var	Prof.Dr. Y. Gürgen, Tarımsal Yayım ve Haberleşme, 1990
C.Ü.Zir.F.	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	Bahçe bit. Tarla bit.	var	Doç.Dr. T.Özkaya, Tarımsal Yayım ve Haberleşme,
	Tarım Hukuku	2	Tarla Bit.	var	Ü.Kaya Tarım Hukuku (teksir)

Tablo -7 : Tarım Ekonomisi Bölümlerince Kendi Bölümlerine Okutulan Dersler Ve Özellikleri

Fakülteler	Dersin Adı	Kredi Saati	Basılı kitabın olup olmadığı	Takip edilen kitap
1. Yarıyıl				
A.Ü.Zir. Fak.	Tarım Tarihi	1	Var	Prof.Dr. R.Demirci, Doç.Dr.A. Özçelik, Tarım Tarihi A.Ü.Z.F. Yay. no: 1186
E.Ü.Zir.Fak.	Ekonomiye Giriş	2	-	-
Ç.Ü.Zir.Fak.	Ekonomi Bilimi Gelişimi	2	-	-
C.Ü.zir.Fak.	Ekonomi I	2	var	Prof.DR. T.Pekin Ekonomiye Giriş, 1987.
2. Yarıyıl				
A.Ü.Zir.Fak.	Ekonomi I	2	var	Prof.DR. A. F. Açıl, Ekonomi I A.Ü.Z.F. Yay. No: 898 Derskitabı No: 249
E.Ü.Zir.Fak.	Ekonomi I	3	var	Çeşitli kaynakla birlikte
Atatürk Ü.Z.F.	Ekonomi I	3	-	Prof.Dr. T. Pekin Ekonomiye Giriş 1987.
Ç.Ü.Zir.Fak.	Ekonomi I	2	var	Prof.Dr. Y.Gürgen,Ekonomi I. 1986.
C.Ü.Zir.Fak.	Ekonomi II	3	var	Prof.Dr. T. Pekin Ekonomiye Giriş 1987
3. Yarıyıl				
A.Ü. Zir.Fak.	Ekonomi II	3	var	- Doç.Dr. S.Eraktan, Ekonomi II A.Ü.Z.F. Yay. No: 985, ofset 2. Baskı,Ankara 1986.
	Tarım Ekonomisi	2	-	- Prof.Dr. A. F. Açıl, Prof.Dr. R. Demirci, Tarım Ekonomisi
Ege Ü. Z. Fak.	Ekonomi II	3	var	- Prof.Dr. A. Çıkin.
	Tarım Ekonomisi	3	-	- Çeşitli Kaynaklar.
	Üretim Ekonomisi	5	-	- Prof.Dr. M. Talim.
	Bilgisayar Programlama	4	-	- Tarımsal Üretim Ekonomisi (basılmamış)
Ata. Ü. Z.F.	Tarım Ekonomisi	3	var	- Prof.Dr. C. Karagölge, Tarım Ekonomisi, 1987.
Ç.Ü.Zir.Fak.	Tarım Ekonomisi	2	var	- Prof.Dr. A.F. Açıl, Tarım Ekonomisi, 1984.
	Makro Ekonomik Analiz	3	var	- Prof.Dr. Y.Gürgen, (Makro Ekonomik Analiz 1986).
C.Ü. Zir.Fak.	Tarım Ekonomisi	3	var	- Prof.Dr. C.Çakır,Prof.Dr. L. Çağlıyan, Tarım Ekonomisi (Teksir).
	İşletme Ekonomisi	3	var	- M. Tecer, İşletme Ekonomisi,
	Bilgisayar Programlama	2	var	- Doç. Dr. Ş. Eren Basic Programlama, 1990
	İstatistik	3	var	- Prof.Dr. H.Püsköki, Prof.Dr. F. İkiz, İstatistiğe Giriş, 1989.
4. Yarıyıl				
A.Ü. Zir.Fak.	Tarımsal Üretim Ekonomisi	3	-	- Doç.Dr. T. Kırıl, Tarımsal Üretim Ekonomisi Dersnotu (basılmamış)
Ege Ü.Z.Fak.	Ekonomi III	3	-	- Çeşitli kaynaklar
	Tarım Ekonomisi	3	-	-
Ç.Ü.Zir.Fak.	Bilgi Programlama Üretim Ekonomisi	3	-	-

C.Ü.Zir.Fak.	Tarım Muhasebesi	2	-	-
	Tarım Ekonomisi İstatistiği	2	var	- Prof.DR. T.Güneş Prof.Dr.R. Ankar Ekonomisi İstatistiği 1989.
5. Yarıyıl				
A.Ü.Zir.Fak.	Köy Sosyolojisi	3	X	- Prof.Dr. N. Yıldırım, Köy sosyolojisi I, 1982, DersNotu, No:90
	Maliye	2	var	- Doç.Dr. S.Eraktan, Maliye dersnotu, A.Ü.Z.F. Yay. No. 980 Ankara, 1986
	Tarımsal Kooperatifçilik	3	var	- Prof.Dr. Z. G. Mülayim, Tarımsal Kooperatifçilik,
	Tarım Politikası II	2	var	- Prof.Dr. G. Eraktan, tarım Politikası I.A.Ü.Z.F. Yay. 1038.
Ege Ü.Z.F.	Köy Sosyolojisi I	2	-	- Çeşitli kaynaklar
	Tarımsal Kooperatifçilik	2	var	Prof.Dr. A. R. Karacan, tarımsal Kooperatifçilik, 1985
	Tarım Politikası I	-	-	Çeşitli kaynaklar
	Tarım Ekonomisi İstatistiği	5	var	- N. Angın tarım istatistik serilerinin düzenlenmesi ve özetleme tekniği, 1989.
Ata.Ü.Zir.Fa.	Tarım Sistemleri	2	-	-
	Ekonomi II	3	yok	Prof. Dr. T.Güllap, Fiyat Sistemi ve Kaynakların Tahsisi (tercüme) 1986.
	Köy Sosyolojisi II	2	-	-
	Tarımsal işletmelerin finansmanı	2	-	-
	Tarım politikası I	2	var	Prof.Dr. T.Ayyıldız, Tarım Politikası 1983.
Ç.Ü.Zir.Fak.	Köy sosyolojisi	2	var	Doç.Dr. M. Sossay, Köy sosyolojisi.
	Tarımsal Kooperatifçilik	2	var	- Prof.Dr. Z.G. Mülayim, Tarımsal kooperatifçilik,1989.
	Tarım Politikası I	2	yok	-
	Uluslararası Ekonomik ilişkiler	2	var	Prof.Dr. H.Sevitoğlu, Uluslararası iktisat 1986.
	Tarımsal Kurumlar ve Organizasyon	4	var	Prof.Dr. Y. Gürgen, Tarımsal Kuruluşlar ve Organizasyon, 1988.
	Tarımsal Yayın ilkeleri	2	var	Prof.Dr.Y. Gürgen, Tarımsal Yayın ilkeleri 1989.
C.Ü. Zir.Fak.	Tarım Politikası I	3	var (Teksir)	Yrd.Doç.Dr. Z. Gürler, Tarım Politikası I 1989.
	Köy Sosyolojisi	3	var (Teksir)	Prof.Dr. H. Çivi Köy Sosyolojisi
	Tarımsal Kooperatifçilik	3	var (Teksir)	Ü.Kaya, Tarımsal Kooperatifçilik
	Ekonomi III	3	var (Teksir)	Prof.Dr. H.Çivi Makro Ekonomi,
6. Yarıyıl				
A.Ü.Zir.Fak.	Tarım Ekonomisi İstatistiği	3	var	Prof.Dr. T. Güneş, Prof.Dr. R. Ankar, tarım Ekonomisi İstatistiği, a.Ü. Z.F. Yay. No: 1049
	Tarım Hukuku	2	var	Prof.Dr. S. Aksoy, Tarım Hukuku, A.Ü.Z.F. Yay.
	Tarım İşletmelerinin Finansmanı	3	-	Prof.Dr. M. Bülbul, Tarımsal İşletmelerinin Finansmanı Dersnotu, A.Ü.Z.F. Teksir No: 133, Ankara 1986.
	Tarımsal pazarlama I	2	var	Prof.Dr. T Güneş, Tarımsal Pazarlama I Pazarlama İlkeleri, A.Ü.Z.F. Yay. No: 1075 Ankara, 1990.
E.Ü.Zir.F.	Türkiye Ekonomisi	2	-	-
	Tarımsal İşletmelerin Finansmanı	3	var	Prof.Dr. A.R. Karacan Tarım Sektörünün Finansmanı ve Kredi, 1990.
	Maliye	3	var	N. Argın, Maliye'ye Giriş, 1989.
	Tarımsal Kuruluşlar ve Organizasyon	2	-	-
	Tarımsal Pazarlama	2	-	Çeşitli Kaynaklar.
	Tarım Muhasebesi	4	-	Çeşitli Kaynaklar.
	Tarım İşletmeciliğine Giriş	3	var	E.Oktay, tarım İşletmeciliği 1989
Ata.Ü.Z.F.	Türkiye Ekonomisi	2	-	-
	Tarımsal Kooperatifçilik	3	-	-
	Tarımsal Pazarlama	3	var	Prof.Dr. Ş. Gülten, Tarımsal Pazarlama 1985.
	Tarım Muhasebesi	2	-	-
	Tarım Hukuku	2	-	-
	Türkiye Ekonomisi	2	-	-
Ç.Ü.Zir.F.	Tarım Ekonomisi İstatistiği I	2	var	Prof.Dr. T. Güneş, Prof.Dr. R. Ankar, Tarım Ekonomisi İstatistiği, A.Ü. Z.F. Yayınları, Ankara 1049, 1990.
	Tarım Hukuku	2	var	Prof.Dr. S. Aksoy, Tarım Hukuku, A.Ü.Z.F. Yayını.

	Tarımsal İşletmelerin Finansmanı	2	-	-
	Tarım Politikası II	3	var	Prof.Dr. G. Eraktan, Tarım Politikası, II A.Ü.Z.F. Yay. Ankara 1988.
	Tarımsal Pazarlama	2	var	Prof.Dr. o. Yurdakul, Tarımsal Pazarlamaya Giriş, 1989.
C.Ü.Zir.Fak	Türkiye Ekonomisi	3	-	-
	Tarımsal İşletmelerin Finansmanı	3	var	Prof.Dr. A.R. Kamacam Tarım İşletmelerinin finansmanı 1988
	Tarımsal Pazarlama	3	var	Prof.Dr. A.R. KARACAN Tarım İşletmelerinin Finansmanı - 1988
	Türkiye Ekonomisi	3	var	A.Eren, Türkiye Ekonomisi.
	Tarım Hukuku	3	var (Teksir)	Ü.Kaya Tarım Hukuku
	Para ve Banka	3	var (Teksir)	Prof.Dr. H. Çivi Para ve Banka 1987.

7. Yarıyıl

A.Ü.Zir.Fa.	Ekonometri	3	var	T.Ertek, Ekonometriye Giriş, ODTÜ, 1989.
	Proje Hazırlama ve Değerlendirme	3	var	Prof.Dr. A. Erkuş, Proje Hazırlama Tekniği, A.Ü.Z.F. Yay. No: 1085, Ankara 1988.
	Tarım Hukuku	2	var	Prof.Dr. S. Aksoy, Tarım Hukuku, A.Ü.Z.F. Yay. Ankara.
	Tarım Muhasebesi I	2	yok	Doç.Dr. T. Kural Tarım Muhasebesi Dersnotu (Daktilo edilmiş)
	Tarımsal Pazarlama II	3	var	Prof.Dr. T. Güneş, Tarımsal Pazarlama ve Standardizasyon, A.Ü.Z.F. Yay. no: 1182, Ankara, 1990.
	Tarımsal Yayına Giriş	1	-	Prof.Dr. C. Taluğ, Doç.Dr. H. Tatlıdil, Tarımsal Yayım ve Haberleşme dersnotu, 1981, Tarımsal Yayım ve Haberleşme Metodları, ders notu 1983.
E.Ü.Zir.F.	Uluslararası Tarımsal İlişkiler	2	-	Prof.Dr. G. Eraktan, (hazırlanıyor).
	Ekonometri	3	-	Çeşitli Kaynaklar.
	Proje Hazırlama ve Değerlendirme	5	-	Çeşitli Kaynaklar
	Tarım İşletmeciliğinde organizasyon ve Yönetimi	3	var	İ.Oktay, Tarım İşletmeciliği 1988, 1989
	Köy Sosyolojisi II	2	-	Çeşitli Kaynaklar.
	Tarım Dayalı Sanayi İşletmeciliği	2	-	Çeşitli Kaynaklar
	Uluslararası Ekonomik İlişkiler	3	-	Çeşitli Kaynaklar
Ata.Ü.Z.F.	Tarım İşletmelerinin Analizi ve Planlaması	3	-	-
	Tarımsal Kıymet Takdiri	3	var	Prof.Dr. Ş. Gülten, Tarımsal Kıymet Takdiri 1975, Tarımsal Kıymet Takdiri Yardımcısı ders kitabı 1989, Tarımsal Kıymet Takdirinde Gelir ve Piyasa Değeri, 1989
Ç.Ü.Zir.F.	Türkiye ve AET İlişkileri	2	-	-
	Ekonometri	3	var	T.Ertek, Ekonometri, 1989.
	Proje Hazırlama ve Değerlendirme	3	var	Prof.Dr. O.Yurdakul, Proje Hazırlama Tekniği, 1989.
	Tarımsal İşletmecilik	2	-	-
	Tarımsal Pazarlama II	3	var	Prof.Dr. O. Yurdakul, Tarımsal Pazarlamaya Giriş, 1989.
	Tarımsal Kalkınmanın Ekonomisi	3	var	Doç.Dr. Ş. Akdemir, Tarımsal Kalkınma Ekonomisi, 1989.
C.Ü.Zir.Fa.	Proje Hazırlama ve Değerlendirme	3	var	Prof.Dr. A.Erkuş Proje Hazırlama ve Değerlendirme 1988.
	Ekonometri	3	var	T.Ertek, Ekonometri, 1983.
	Tarım Politikası II	2	var	Prof.Dr. G. Eraktan, Tarım Politikası II,
	Uluslararası Ekonomik İlişkiler	3	var	Prof.Dr. H.Seyitoğlu, Uluslararası İktisat, 1987.
	Tarımsal İşletmelerin Analizi	3	var	Prof.Dr. A. Aras, Tarım Muhasebesi.
	Bilimsel Çalışmalarda Yazım ve Sunuş	2	var	Prof.Dr. H. Seyitoğlu, Bilimsel Araştırmalarda Yazım ve Sunuş.

8. Yarıyıl

A.Ü.Zir.F.	Bölgesel Kalkınma Politikası	2	-	Prof.Dr. A. Tufan Çeşitli Kaynaklar
	Tarım Dayalı Sanayi İşletmeciliği	2	-	Çeşitli Kaynaklar
	Tarım Muhasebesi II	2	yok	-
	Tarım Politikası II	2	var	Prof.Dr. G. Eraktan, Tarım Politikası II, A.Ü.Z.F. Yay. No: Ankara 1990.

	Tarım İşletmelerinin Analiz ve Planlanması	3	var	Prof.Dr. A. Erkuş
	Tarımsal Kıymet Takdiri	3	var	Prof.Dr. Z. G. Mülayim.
	Tarımsal Yayım ve Haberleşme.	2	-	-
E.Ü.Zir.Fa.	Tarım Politikası II	3	-	Çeşitli Kaynaklar.
	Tarım İşletmelerinin Planlanması	3	var	E.Oktay, Tarım İşletmelerinin Analiz ve Planlanması, 1988, 89
	Tarımsal Kooperatif İşletmeciliği	3	-	Çeşitli kaynaklar
	Tarımsal kıymet Takdiri	3	var	N.Angın Tarımsal Kıymet Takdiri.
	Tarımsal Pazarlama ve Standardizasyon	3	-	Çeşitli Kaynaklar
	Tarım Hukuku	2	var	Prof.Dr. A. R. Karacan, Tarım Hukuku, 1988.
	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	3	var	T.Özkaya, E. Elbek, M. Küçük-kurt Tarımsal Yayım ve Haberleşme, 1990
Ata.Ü.Z.F.	Ekonometri	3	-	-
	Proje Hazırlama ve Değerlendirme	3	-	-
	Tarım Dayalı Sanayi İşletmeciliği	2	-	-
	Tarım Politikası II	2	var	Prof.Dr. T. Ayyıldız, Tarım Politikası
	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	var	Prof.Dr. Z. Yurttaş, Tarımsal Yayım ve Haberleşme, 1987.
Ç.Ü.Zir.F.	Tarım Ekonomisi İstatistiği II	2	var	Prof.Dr. T. Güneş Prof.Dr. R. Ankan, Tarım Ekonomisi İstatistiği, A.Ü.Z.F. Yay. no: 1182.
	Tarımsal İşletmelerin Analiz ve Planlaması	3	var	Prof.Dr. A. Erkuş, Prof.Dr. R. Demirci, Tarımsal İşletmecilik ve Planlama, 1985.
	Tarımsal Kıymet Takdiri	2	var	Prof.Dr. Z. G. Mülayim Tarımsal Kıymet Takdiri 1985.
	Tarım Dayalı Sanayi İşletmeciliği	2	var	Prof.Dr. Y.Gürgen, Tarım Dayalı Sanayi İşletmeciliği 1988.
	Uluslararası Pazarlama	2	var	Prof.Dr. H. Seyidoğlu, Uluslararası İktisad, 1986.
	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	var	Prof.Dr. Y.Gürgen, Tarımsal Yayım ve Haberleşme, 1990.
C.Ü.Zir.F.	Seminer	3	-	-
	Tarımsal Kıymet Takdiri	3	var	Prof.Dr. Ş.Gülten, Tarımsal Kıymet Takdir, 1990.
	Tarım Dayalı Sanayi İşletmeciliği	3	yok	-
	İşletme Yönetimi	3	var	Prof.Dr. C.Tuncer, İşletme Yönetimi,
	Tarımsal Yayım ve Haberleşme	2	var	Doç.Dr. T.Özkaya ve Ark., Tarımsal Yayım ve Haberleşme.
	Seminer	4	-	-

(Devam Edecek)

**(* Üye Ödentileri 1991 yılı için Aylık 5.000 TL'dir.
Sayın Üyemiz
Ödentilerinizi Çek Yatırma Havalesi İle TMMOB
Ziraat Mühendisleri Odası 271551
No'lu Hesabımıza Yatırınız**

DUYURU ODAMIZA ÜYE OLMAK İÇİN İSTENEN BELGELER

- 1- 2 adet Fotoğraf.
- 2- Mezuniyet Belgesi.
- 3- Nüfus Cüzdanı Örneği.
- 4- 30.000. TL.Kayıt Ücreti

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ GENEL KURULU TOPLANDI

2 Şubat 1991 tarihinde Anayasa Mahkemesi toplantı salonunda yapılan 34. Genel Kurul'a Oda'mız adına katılan Başkan Mahir GÜRBÜZ Türkiye Hayvancılığının günlük sorunlarına değinen bir konuşma yaptı.

Seçimler sonucunda başkanlığa Hasan METİN üyeliklere Prof.Dr. Tahir AKSOY, Çetin EŞCAN, Prof.Dr. Atilla TANYOLAÇ, Kazım EKENLEROĞLU, Dr. Nuri ÇAĞIŞ ve Naci YAMAN'ın seçildikleri Genel Kurul'da Oda'mız adına Başkan Mahir GÜRBÜZ'ün yaptığı konuşmanın özeti aşağıda sunulmuştur.

Veteriner Hekimleri Birliğimizin Genel Kurulu'nun ülkemiz adına yararlı kararlar üretmesini diler, 15.000 ziraat mühendisi adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizin gündemi gerçek-tende, siyasal, toplumsal, ekonomik ve hatta askeri çok ciddi ve yaşamsal sorunlarla yüklü bulunmaktadır. Belki de, Türkiye şu sıralarda çok önemli bir tarihsel dönemece yaşamaktadır.

İç sıkıntılarımız, çözümlerimiz belirsiz sorunlara dönüşmek üzeredir. Dış ilişkilerimiz, artık denetlememiz zor biçimler almış bulunmaktadır. Toplumumuzun geleceği adına umut yaratan değişimlerle, umutlu olmayı zorlaştıran antidemokratik anlayışların çelişkileri birlikte yaşanmaktadır.

... Bir yandan, barış dayanışma ve insan haklarını temel ilke sayan Paris Şartına, atılan imzalarla taraf olunurken, öte yandan demokrasinin ön koşulu olan legal örgütsel davranışlar karşısında baskıcı sindirme uygulamaları devam ettirilmektedir. Bir taraftan, özünde demokrasinin her boyutta gelişmesini simgeleyen AGİK ilkelerinin benimsendiği deklere edilirken, öte taraftan parlamenter

demokrasi geleneğini yok sayan, yalnızca yürütmeyi değil, yasama erkini de dışlayan "Hakim'i mutlak" anlayışları dayatılmaya çalışılmaktadır.

... Gelinek noktada somut sonuç, sektörün açıkça kan kaybetmiş olmasıdır. Üreticinin yer yer üretmez konumlara itilmesi-dir.

Sektör genelinde böylesi ağır ve derin sorunlar yaratan seksenli yıllar uygulamaları özellikle hayvancılığımız bakımından daha da yıkıcı olmuştur. Bir kaç örneğini sergilemeye çalıştığım bu tablo, hayvancılık üretiminde çok daha ağır göstergelerle yaşanmıştır.

1984'lerde gündeme gelen ürün ithal uygulamaları sonucu, ülkemiz bugün net hayvan ürünü ithaline muhtaç bir duruma getirilmiştir.

Süt tozu, peynir alımıyla başlayan sürecin yarattığı güvensiz konjoktür, süt hayvanlarının kasaplık olarak kullanılmaları sonucunu yaratmıştır.

Bunu izleyen bir iki yılda, üretim potansiyelinin gerilemesi gündeme gelmiş ve bu kez kasaplık ham hayvan arzı daralmış, üstüne üstlük 1985 sonrası başlatılan et ve canlı hayvan ithali ile de bu süreç hızlanmış ve arz yetersizliğine bağlı olarak geçtiğimiz yıl ilkbaharında yaşanan hızlı tüketici fiyatı yükselişleri gündeme gelmiştir.

Sahtekarlıkları önleyici mekanizmalar geliştirmek yerine, esasen yetersiz olan yem vergi iadesi bu sahtelikler gerekçe yapılarak kaldırılmış, bu tavırla hayvancılığa hangi gözle bakıldığı sergilenmiştir.

Özünde yanlış olan sürekli damızlık ithali, hem getirilen materyalin genetik kapasitesinin tartışmalı olması, hem işletme seçimi hem dağıtım yöntemi nedeniyle ve hem de optimum çevre koşulları sağlama anlamında hiç bir kamu etkinliğinin geçerli kılınamaması yüzünden hüsrana sonuçlanmıştır.

1983'de yalnızca 1752 baş olan sığır ithali, 7 yılda 80 kat yükselmiş, 1990'da 142.000'e ulaşmış, 1983'de 98752 baş olan sığır ihracı 149 kat azalarak 1989'da sadece 661 baş olarak realize olmuştur.

Bırakınız artışı 1974-1984 arasında kapsayan bir araştırmaya göre kişi başına günlük et tüketimi 49 gramdan 38 grama, süt-yoğurt tüketimi 79 gramdan 69 grama gerilemiştir.

1980-1987 dönemini kapsayan bir araştırma hayvan başına et üretiminin 23.5 kg'dan 21.3 kg'a ve koyun karkasının 16.8 kg'dan, 16.2 kg'a sığır karkasının 86 kg'dan 73.7 kg'a düştüğünü göstermektedir.

İnsanlarımız giderek daha az hayvansal proteinle yetinmek durumundadır. Hayvan potansiyelimizin üretim gücü artmak yerine gerilemektedir.

... Kimi örneklerini özetlemeye çalıştığım olumsuz gelişime rağmen, Türkiye tarımının toplumsal misyonu ülkemizin geleceğinin birincil güvencesidir. Esasen yetersiz beslenen ve denetlenemeyen bir hızla artan nüfusunu, bozulan ve daralan kaynaklarını kullanarak, insanca beslemek durumunda olan Türkiye, tarımda çok ciddi atılım yapmak zorundadır. Sanayinin gerek duyduğu artı değeri yaratmak, dış ekonomik dengeyi kurmak için Türkiye öncelikle tarımda, geleneksel çizgiyi aşmak zorundadır. Atılım ve gelişimi determine edecek kuşkusuz çok sayıda seçeneklerin üretilmesi ve tartışılması mümkündür ve gereklidir. Bunlara ilişkin değerlendirmelere girmeksizin, izin verirsiniz, hangi politika ve yaklaşım geçerli olursa olsun, çağımızda gelişimin maddi temeli, ön koşulu olan teknoloji üretimi ve kullanımı boyutuna kısaca değinerek söylerimi tamamlamak istiyorum.

**PROFESÖR AKBAY ZİRAAT
FAKÜLTESİ DEKANI**

Prof.Dr. Akif KANSU'nun görev süresinin tamamlanması üzerine Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığına Tarla Bitkileri Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Günel AKBAY atandı. Dekan Yardımcılıklarına ise Prof.Dr. Mehmet AKTAŞ ve Prof.Dr. Sabit AĞAOĞLU getirildiler. Oda Yönetim Kurulumuz fakültemizin yeni yöneticilerini 13 Şubat 1991 tarihinde ziyaret ederek kutladı. 20 Şubat 1991'de Oda'mıza iade-i ziyarete gelen Sayın Yöneticilerimizi içtenlikle tekrar kutluyor, başarılı olmalarını diliyoruz. Fakülte ile Oda arasında başlatılmış olanilkeli işbirliği ve dayanışma anlayışının gelişerek süreceğine inancımızı belirtmek istiyoruz.

**PROFESÖR KANSU VE
ÇALIŞMA ARKADAŞLARININ
GÖREV SÜRELERİ DOLDU**

Görev süreleri tamamlanan Prof.Dr. Akif KANSU, Prof.Dr. Ferhan HATİPOĞLU, Prof.Dr. İlhami KÖKSAL Dekan ve Dekan Yardımcılığı görevlerinden ayrıldılar. Görevleri boyunca meslek yararları konusunda her zaman duyarlık gösteren, Odamızın bu doğrultudaki çabaları için devamlı destek olan değerli hocalarımıza saygı sunuyor, başarılarının devamını diliyoruz.

Sayın KANSU'ya Oda'mız adına gönderilen mesaj aşağıdadır.

EGE BÖLGE ŞUBESİ BİNAYA KAVUŞTU

Şubemiz yönetiminin kararlı tutumuyla başlatılan ve bir çok ilimizde görevli meslektaşlarımızın katkılarıyla gelişen BİNA ALIM KAMPANYASI amacına ulaştı.

Oda Genel Merkezinin destekleriyle sonuçlanan kampanya ile İzmir'de meslektaşlarımız uzun zamandır eksikliği duyulan bir mekana nihayet kavuştular.

Emeği geçen herkesi içtenlikle kutluyoruz.

ADRES :

1462 Sokak No : 33
Alsancak / İZMİR

**Sayın
Prof.Dr. Akif KANSU
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Öğretim Üyesi**

Ziraat Fakültesi Dekanlığı göreviniz süresince Oda'mız kişiliğinde meslek toplumumuza karşı göstermiş olduğunuz içtenlikle yakın ilgi ve desteğinizi şükranla karşılıyoruz.

Çağdaş demokratik topluma yönelik Atatürkçü doğrultuda sergilediğiniz yürekli, inançlı ve erdem örneği tutumunuzu meslek toplumu adına saygıyla anıyoruz.

Size ve çok değerli Dekan Yardımcısı çalışma arkadaşlarınıza sağlık, esenlik içinde iyi gelecekler diler, saygılar sunarız.

Mahir Gürbüz
TMMOB
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
Başkanı

ESKİ İLLETLER VE ŞOVENİZM ÜZERİNE ZORUNLU AÇIKLAMA

Memur sendikalarının bugün olarak tartışıldığı hatta sendika kurma konusunda bazı hazırlık çalışmalarının sürdürüldüğü bu dönemde, Odamız da her fırsatta ve her platformda bu çalışmaları desteklemekte ve bu desteğini de dile getirmektedir. ne var ki, memur sendikacılığının hukuksal alt yapısının henüz var olmadığı bu aşamada Oda'mızın ilgi ve desteği doğal olarak düşünsel düzeyde gelişmektedir. Bu anlamda, kaçınılmaz biçimde gelişerek somut sonuçlara yöneleceği açık olan sürece katkı amacıyla, söyleşiler düzenlenmiş, konu uzmanları tarafından hazırlanmış yazılara dergimize yer verilmiştir. Bir gelişmişlik göstergesi vedemokratik bir hak olarak sendikalaşma talebi tarafımızdan da kesin olarak benimsenmektedir. Oda'mızın şube ve temsilcilikleri düzeyinde de sendikalaşma çalışmaları izlenmekte ve katkıda bulunmaktadır. Bu arada doğal olarak üst örgütümüz olan TMMOB'nin bu konudaki tutum ve politikası ile uyumlu bir çizgi izlenmesine özen gösterilmektedir.

Oda'mızın bu yaklaşımı yanında Ziraat Teknisyeni ve Ev Ekonomisti dostlarımızın konuya daha aceleci bir tavırla yaklaşmaları ise özlük hakları bakımından göreceli olarak daha zor durumda oldukları kabul edilebileceğinden tarafımızdan doğal karşılanmış, dahası bir

başka meslek topluluğunun bu veya başka bir konudaki tutumlarını düzenlemek veya yargılamak iddiasında bulunmadığımızdan bu konuda özel bir tavır takınılması gerekli görülmemiştir.

Ancak, bizce doğru ve mantıklı olan bir görüşün, Ziraatçılar Derneği yöneticileri tarafından paylaşılammakta olduğu anlaşılmaktadır. Hatta hiç değilse bazı konularda Oda'mızı da yönetme hak ve yeteneğine sahip olduklarına inandıkları anlaşılan bu kişiler, geçmişte bazı konularda olduğu gibi bu konuda da tutum empoze etme çabalarını, yine geçmişte olduğu gibi küfürlü saldırılarla süsleyerek sahnelemeye başlamış bulunmaktadır. Ziraatçılar Derneğinin yayın organı olan Derginin son sayısında, sendikalaşma çalışmaları bahane edilerek, yöneticilerin bilgisi dışında (!) yayınlandığı beyan edilen imzalı ve imzasız bir takım yazılarda, Ziraat Mühendislerine ve Ziraat Mühendisleri Odasına yöneltilen haksız ve çirkin saldırılarla, bu yöneticilerin tedavisi olanaksız, ezeli hastalığının yeni belirtileri sergilenmiştir. Objektif hiç bir gerekçesi tarafımıza duyurulmamış olan bu yeni saldırganlık kampanyasının meslek topluluklarımıza da, sendikalaşma çabalarına da hiç bir katkı ve yararı olmayaçağı açık iken, reşit ve mümeyyiz oldukları muhakkak

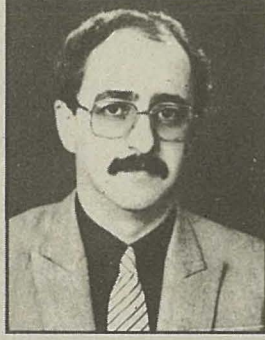
olan bu kişilerin, ne gibi hesaplarla bu girişimi başlattıklarını anlamakta güçlük çekiyoruz. Meslek çıkarlarının kardeş meslek topluluklarına yöneltilen utanç verici saldırılarla korunabileceği kanısında değiliz. Toplumlar, meslekler, bireyler arasında ilişkilerin, ortaya çıkabilecek sorunların uygarca bir hoşgörü ortamında çözülmesinden, gelişmesinden yanayız. Bu tutumumuzu geçmişte kanıtladık. Ne var ki, hoşgörü ve iyi niyetimizin bu kişiler tarafından sağlıklı biçimde algılanmadığını üzülenek görüyoruz. Yine de bu tutumuzu sürdürmeye kararlıyız. Ziraat teknisyenleri ve dernek üyesi Ziraat Mühendisi arkadaşlarımızın, bu kişilerde var olan "kahrolsunlu" saldırganlık eğilimlerine katılmadığına yürekten inanıyoruz.

Sadece toplum ve meslek çıkarlarını gözetmeyi ve bu amaçla çaba göstermeyi amaç bilen, bireysel politik amaçlarına örgütlerini alet etmeyi reddeden, açık ve demokratik örgütlenmeyi vazgeçilmez bir ilke sayan, mesleki ilişkilerde bütünleştirici bir çizgi izlemeyi görev sayan bir demokratik kitle örgütünün, yöneticileri olarak bizler, bu tutumumuzu anlamakta ve algılamakta güçlük çeken kişiler tarafından mesleğimize ve odamıza yöneltilmiş olan her türlü dayandıktan yoksun suçlamaları ve çirkin saldırıları bütünüyle ve kesin olarak reddediyoruz. İnanıyoruz ki bu kişiler meslek kamuoylarında da sorgulanacak ve mahkûm edileceklerdir. Bu şekilde iki meslek topluluğunu birbirine düşman göstermekten yarar uman sakat zihniyet bir kez daha yenilgiye uğrayacaktır.

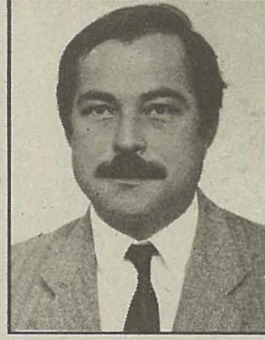
YİTİRDİKLERİMİZ

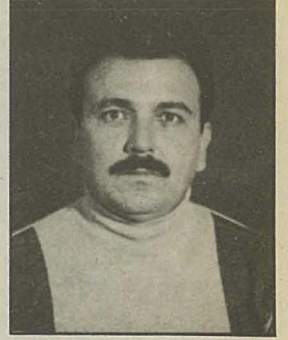
Cemal SAVAŞKAN
1927-1991

Faik SOYUGÜR
1948 - 1991

Salim SAĞRALI
1947 - 1991

Burhan KANATLI
1944 - 1991

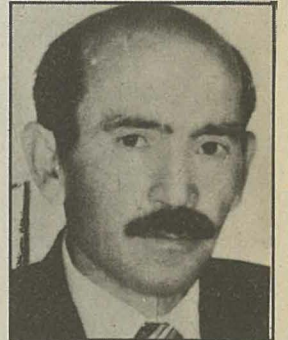
Prof. Dr.
Sabahattin TAMER

Kadir Alptekin
BERBER
1956 - 1991

Hüseyin ARIKAN
1942 - 1991

Muttalip YEŞİL
1945 - 1991

Arif ŞAKAR
1953 - 1991

"ÇAY TARIMI" "KİMİ SORUNLAR- KİMİ ÇÖZÜMLER"

yöntemlerinin etki-
ekolojisinin dışına taş-
üretimin yarattığı ko-
ma sıkıntıları ortaya
Fiyatlamada n
geçerli kılınmamış ve
on yılda gerçek f
görülmüştür. Cari f
100 olan endeks 1
çıkış, sabit fi-

NİCE YILLARA

"ÇİFTÇİ ve KÖY DÜNYA-
için bir yayın adı olma-
sıdır. Türk-
karsı."

22.02.1991 Cumhuriyet

Tarım bu çizgiyle gidemez

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Gürbüz:
Tarımın son on yılını değerlendiren TMMOB
Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Mahir Gürbüz,
Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı
Mahir GÜRBÜZ

Tarım kesimine kamu desteği artırılmalıdır

Devlet imkanlarından çiftçiler
nasıl yararlanabilir?

evletçilik serbest piyasacılık tar-
masının giderek yoğunlaştığı
kesiminin de

gelişmiş sanayi ülkelerinde
sine büyük ölçüde kamu de-
lanmaktadır. Hem ABD'de h
kelerinde tarım üreticileri ül-
çok daha büyük oranlarda ki-
nakları ile desteklenmektedir.
büyümünü belirttikten sonra

BİRLİK TMMOB TARIM'DA SEKSENİ YILLAR TARTIŞMA MASASINDA

Ziraat Mühendisleri Odası toplantısında çiftçiler yakını:

'Küçük çiftçi darbe yedi...'

Adana Anakent Belediyesi Tiyatro Salonun-
Adana toplantıda konuşan Ziraat
Genel Başkanı Mahir Gürbüz

- Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye tarımının kalbinin attığı Adana'da tarım üreticilerinin sorun-
larını dinlemek ve çözüm yollarını tespit etmek amacıyla "Söz çiftçinin" adlı bir toplantı yaptı.
- Toplantıda konuşan Çukurovalı çiftçiler, girdi fiyatlarının (Mazot, gübre, tohum) artması, üretici
kredilerinin düşük ve faizlerinin yüksek oluşu, DSİ'nin sulama ücretine yaptığı zamlar, TMO ve
birliklerin alım politikası nedeniyle küçük ölçekli çiftçinin battığını, karnını dahi doyuramaz
durumuna orta ve büyük ölçekli çiftçinin ise kan kaybettiğini söylediler.

● 14 sayfa

İKİ ÖNEMLİ DUYURU

gıda danışma kurulu

tarım haftası '92 için

Oda'mız, meslektaşlarımızın hizmet verdiği tarım sektörünün sorunlarını sahiplenmeyi ve çözümlenmelerini araştırmayı toplumsal sorumluluğunun gereği saymaktadır. Bu temel anlayışın gereği, sektörün her alanına ilişkin bilimsel araştırmalar, değerlendirmeler ve çeşitli teknik etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Tanımlanan çerçevede 1991 yılının içerisinde gıda sanayinin de ele alınıp, irdelenmesi gerekli görülmüştür. O nedenle, 16 ekim Dünya Gıda Günü'yle bağlantılı olarak, gıda sanayimizin temel ve güncel sorunlarının değerlendirileceği bir sempozyum planlanmış bulunmaktadır.

Sempozyumun, amacına ulaşması önemli ölçüde konu ile ilgili her çevrenin aktif katılımı ile sağlanabilecektir. Sorunun çoğulcu bir platformda ele alınması ve konuyla ilgili resmi ve özel kişi ve kuruluşların görüşlerinden yararlanılması amacıyla bir Danışma Kurulu oluşturulması yararlı görülmüştür.

Danışma Kurulu toplantısı 10 Mayıs 1991 tarihinde gerçekleştirilecektir. Oğunlar sokak - Bakanlıklar/ ANKARA adresinde bulunan METROPOL OTEL'inde anılan tarihte saat 17.30'da yapılacak olan toplantımızı onurlandırmanızı ve bu istemimizle ilgili değerlendirmenizi 6 MAYIS 1991 tarihine kadar Oda'mıza bildirmenizi üyemiz olan 15.300 ziraat mühendisi adına diler, saygılar sunarız.

Mahir GÜRBÜZ
TMMOB Ziraat Mühendisleri
Odası Başkanı

Ek: 1. Sempozyumun amacına ilişkin açıklama
2. Çağrı listesi

Oda'mız Yönetim Kurulunca 1992 Tarım Haftası etkinliğinin "2000'li yıllara doğru Türkiye tarımı - Tarım Politikaları" genel başlığı altında planlanıp geliştirilmesi uygun bulunmuştur.

İlkece, "kırsal toplum, üretim, fiyat ve destekleme, araştırma ve teknoloji, eğitim - öğretim ve isdiham, üretici örgütlenmesi, yönetim" ve benzeri konularda politika ve yaklaşımların ele alınması düşünülen çalışmalarımızla, Türkiye tarımının geleceğine ilişkin tartışılabilir model ve seçenekler üretilebilmesi amaçlanmaktadır.

Öngörülen amaçlara ulaşılmasına katkı anlamında, kabaca bir taslak olarak belirtilen program konusundaki görüşlerinizin bu programın uygulanmasına yönelik önerilerinizin ve ilişikte örneği sunulan üretim planlaması ve destekleme mekanizmalarını konu alan çalışma ön programına ilişkin değerlendirmelerinizin 13 Mayıs 1991 tarihine kadar Oda'mıza iletilmesini diler, saygılar sunarım.

Mahir GÜRBÜZ
TMMOB Ziraat Mühendisleri
Odası Başkanı

TARTES TARIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Akçay Cad. 279/1-A Gaziemir-İZMİR Tel: (51) 51 32 17 Fax: (51) 51 32 17

- Çam ve plastik örtülü, galvanizli ve galvanizsiz, birlikte açılıp kapanan üst ve yan pencereci seralar.
- Galvanizli ve galvanizsiz sera profilleri.
- Cam ve plastik örtüler.
- Jeotermal ısıtmalı sera ve tesisler.
- Programlanabilen pencere açma kapama, sulama ve sisleme (mist propagation), hava nisbi nem otomatik kontrolü.
- Elektrikli toprak ısıtma masaları, besleme düzenleri ve otomatik kontrolları, sisleme düzenleri.
- Sıcaklık ve hava nisbi nemi ölçme ve yazma cihazları uyarı cihazları.
- Bitki yetiştirme dolapları, toprak potansiyometreleri ve toprak sıcaklığı ölçme cihazları, max-min termometre ve higrometreler.
- Sera ısıtma cihazları, toprak altı ve toprak üstü plastik ısıtma boruları.
- Buharlı toprak sterilize cihazları.
- Damla sulama boruları, filtre, sıvı gübre dozlama hidrosiklon, sisleme ve yağmurlama başlıkları, su sertlik giderme düzenleri, tuzlu su arıtma cihazları, santrifüj pompalar, dalgıç pompalar, jeneratör grupları.
- Gölgeleme ve enerji perdeleri, perde açma kapama düzenleri.
- Sera ve diğer tarımsal yapılar için pad-yastık (evaperatif) soğutma sistemleri.
- Torf, perlit, Rockwool (kayayünü), tekli ve çoklu saksılar bitki askı bilezikleri.
- Yaprak, torf vb. biyolojik materyal parçalama makinaları.
- Plastik poşetlere toprak doldurma makinaları.

Sağlıklı çevre, bol ürün.

Temik

Pamuğun sigortası

Larvin

Pamuk, soya ve mısırdaki tırtıllara karşı akıllı çözüm

Sherpa

Vurucu güç

Zolone

Meyve iç kurtları ve yaprak bitlerini kontrol, kırmızı örümceklere fren, arılara saygı.

Rhodocide

Kabuklu bit - Koşnil ilacı

Sevin

Etkin ve ekonomik fındık kurdu mücadelesi, ayrıca çeşitli alanlarda yaygın ve güvenli kullanım

Mocap

Nematod ve toprakaltı zararlılarına karşı kombine çözüm.

Apadrin

Çok yönlü sistemik insektisit.

Aliette

İki yönlü sistemik fungusit; hıyar-kavunda yalancı mildiyö ve narenciyede zamk hastalığına karşı emsalsiz çözüm.

Rovral

Sebze, bağ ve meyvelerde çürüklük hastalıklarının ilacı.

Roprex

Antep fıstığında septoria, kayısıda çiçek monilyası, meyve ağaçlarında kara leke.

Buctril Super

Hububatta kokarot ve yapışkan otu dahil geniş spektrumlu erken yabancı ot kontrolü yüksek verim.

Ronstar PL 2

Çıkmış ve çıkacak otları kontrol eden çift etkili çeltik herbisiti.

Ronstar 25 EC

Karanfilde ot sorununa kesin çözüm.

Ethrel

Bitki gelişme düzenleyicisi; domateste erken ve homojen hasat olanağı.

 RHONE-POULENC

LOGO

RHONE-POULENC TARIM İLAÇLARI LTD. ŞTİ.

Büyükdere Caddesi 15/A Hür Han Kat: 7 Şişli-İstanbul Tel: (1) 140 31 03/6 Hat Fax: (1) 141 11 33 Telex: 22828 rpbl tr.

YENİ TARIM KLAVUZU ZİRAATİN EL KİTABI

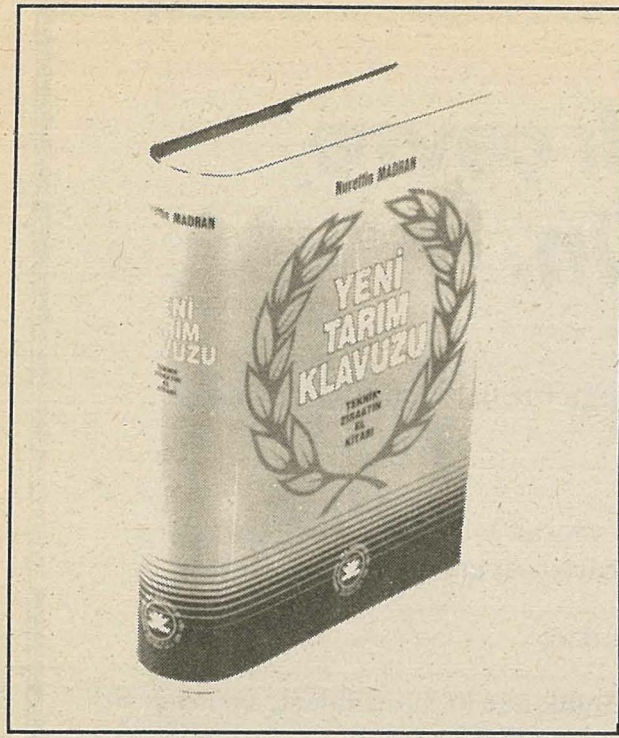
Yazan: N. MADRAN

- RENKLİ LÜKS KAPAK CEKETİ İÇİNDE LÜKS CİLTİ OLARAK YAYINLANMIŞTIR.
- Ocak 1991 baskı
- 16x24 Ebadında 960 Sayfa
- I. Hamur kağıt
- Fiyatı: KDV dahil 84.800 TL.

30 Mayıs 1991 tarihine kadar yapılan siparişler için %25 indirim uygulanacaktır.

KİTAPTA YER ALAN ANA KONULAR

BİRİMLER VE ÖLÇMELER	1-28
TARIMSAL METEOROLOJİ	29-58
ARAZİ-TOPRAK-SU	59-122
BİTKİ YETİŞTİRME	123-384
BİTKİ KORUMA	385-620
HAYVAN YETİŞTİRME	621-692
HAYVAN HASTALIKLARI	693-718
SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ ..	719-728
TARIM ÜRÜNLERİ TEKNOLOJİSİ .	729-780
TARIMSAL MEKANİZASYON	781-836
TARIMSAL ELEKTRİFİKASYON ...	837-852
TARIMSAL YAPILAR	853-864
TARIM EKONOMİSİ	865-942
TARIMSAL YAYIM	943-950

Yeni Tarım Klavuzu'nun hazırlanışında önce konu hakkında özet bilgi sunulduktan sonra uygulamada kullanılacak ayrıntılı bilgi ve sayısal değerlere yer verilmiştir. Böylece kitaptan faydalanmak isteyen kimse ilgilendiği konu hakkında, yeterli bilgiyi elde edebileceği gibi, daha fazla bilgi için izleyeceği yolun da aydınlatılmış olduğunu görecektir.

Kitabın, çiftçilerimiz ile kamu hizmetinde veya özel sektörde çalışan ziraatçi teknik elemanlar ve tarımla ilgilenen herkes için fayda sağlayacağı kanaatindeyiz. Bu kitaptaki bilgilere Orman ve Veteriner kuruluşlarında çalışan teknik elemanların da ihtiyaç duyacaklarını umuyoruz.

YENİ TARIM KLAVUZU İSTEK FORMU

İSİM :
ARDES :
VERGİ HESAP NO :

Yeni Tarım Klavuzu'ndan adet üstteki adresime %25 indirimli ve PTT ödemeli olarak gönderilmesini rica ederim.

PTT ÖDEMELİ İSTEME ADRESİ

Hacettepe-Taş
Kitapçılık Ltd. Şti.

Yakıtçılar Sokak 10-3
Tel: 1310691

06410 Sıhhiye-ANKARA

İNSEKTİSİTLER

AFIDREX %40 EC
AZODRIN %40 WSC
BIRLANE %24 EC
DURSBAN 4
DURSBAN 25 W
FASTAC 100 EC
NURELLE 200 EC
RELDAN 2 E
RIPCORDER 200 EC

AKARİSİTLER

PROMITE'S 30 W
PROMITE'S 57 EC
TORQUE 550 SC

FUNGİSİTLER

ADODINE
BENOR
CEKUDAZIM 50WP
DELAN 75 WP
GALBEN M 8-65
INTRAZEB
SAPROL 190 EC
TRIMIDAL
TRIZEB

FUMİGANTLAR

TELONE II
TELONE EC

YABANCI OT İLAÇLARI

GALLANT 125 EE
LONTREL 100
SAFIK BA %20 EC
SONALAN
TREFLAN
TORDON 101

KIŞ MÜCADELE İLAÇLARI/ YAZLIK YAĞLAR

TRIONA 2
VINTERVAŞ

BİTKİ BÜYÜME DÜZENLEYİCİLERİ

AGROLIC
FERRIPLUS WP
HARVADE 25 F
HERBEX
ROYAL MH-30
VAPORGARD

YAPRAK GÜBRELERİ

BIOMASTER
FERROMEK
NUTRILEAF NPK 20-20-20
NUTRIPLANT NPK 9-15-30
SOL-U-GRO NPK 8-48-12

YAYICI VE YAPIŞIRICI

NU FILM-17

DowElanco

İTHALATÇISI
DOWELANCO TARIM A.Ş.
Bağdat Cad. No.239, Konak Apt.
Kat.4 Çiftelievazlar-Istanbul
Tel.: (1) 386 02 42 Fax: (1) 363 81 99

BÖLGELER:

ANKARA Tel: (4) 230 20 09
ADANA Tel: (71) 13 69 10
ANTALYA Tel: (31) 21 74 26

BURSA Tel: (24) 47876
İZMİR Tel: (51) 25 86 48
KONYA Tel: (33) 13 84 16

TM: DowElanco'nun tescilli markası

SAKATA
JAPON

SAPEK SA

LIMAGRAIN

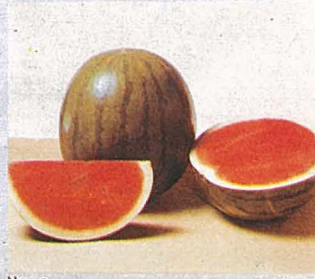
TARIMDA TEK GÜVENÇE

Delicata

Paladin

Nova

Brükeel lahana

Broccoli

Lahana

Karnabahar

★ F, SUGAR DELICATA - PALADIN
SUNGOLD - JAPON SAKATA
HİBRİD KARPUZ TOHUMLARI

★ F, SWEET CRUNCH - F, SWEET
ALPHEE HİBRİD HIYAR VE DİĞER
HİBRİD SEBZE TOHUMLARI

★ LG 55 - 60 - 2771 HİBRİD MISIR
TOHUMLARI

★ SA 88-MC 420 SOYA TOHUMLARI

★ GEMİNİ - SERİ 82 BUĞDAY
TOHUMLARI

**"EK TOHUMUN HASINI,
ÇEKME ÜRÜN YASINI"**